

no. 108

A TPLA1303149

శ్రీ

సప్తమై డ్యర్డు చరిత్రము.

తెనుగున

యస్. వి. రంగాచార్యులచే

వ్రాయబడినది.

చెన్నపురి.

జ్యోతిష్కర్తీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించి ప్రచురింపబడియెను.

1911

పల 8 అ.]

All Rights Reserved.

[తపాలాఖర్చు ప్రత్యేకము.

This Life of King Edward, vii.

is respectfully dedicated

To

Rao Bahadoor Govind Doss Chathurbhuja Doss

for the kind sympathy he shows to the

men of Telugu Lettrs.

శ్రీ సహు ఎడ్వర్డు చక్రవర్తి.

2

(శ్రీ)

రాధాకృష్ణ పరబ్రహ్మణేనమః.

—ॐ—

క. ఇలవెలఁది మోమునెల నిడు

చెలువపుఁ గెంబొ ట్టనంగ సిరులను బేర్చి
వెలిసిడిచెన్నపురంబునఁ

గల రలఘూర్జరులు వర్తకకళాప్రౌఢుల్.

1

తే. వారిలో ఖాను దాసాహ్వాయాద్యుఁ డమల

సత్యమార్గమునఁ గలిమిఁ జాలఁ గూర్చి
దానధర్మైకనిరతుఁ డై దై వభక్తి

బాల కృష్ణుని సేవించి పడసె ముక్తి.

2

క. అతనికిఁ గుశాలుదాసుఁ డు

వితరణ గుణశాలి సాధువిప్రుల నెలమి

సతతముఁ బ్రోచెడిపుత్తుఁడు

కుతుకంబెదఁ బెనగొనంగఁ గూర్చి జనించెన్.

3

ఉ. వెన్నునినంజతమ్ములను వీ డనిబత్తిని డెందతామరన్

సన్నుతి సేసి సజ్జనుల సర్వవిధంబుల నాదరించి య

త్యున్నతగౌరవస్థితుల నొంది చతుర్భుజదాసు పుత్తునిన్

గన్నకుశాలుదాసునకు త్కృతలమం దొరు తెన్న సాటియే?

తే. శ్రీచతుర్భుజదానుండు శ్రీలఁ బెంచి
కలిమిఁ దనకుద్దిలేఁ డని పలుక జనులు
బీదసాదల హరిప్రీతి నాదరించి
కీర్తి కౌముది వెలయంగఁ గృష్ణుఁ జేరె.

5

క. వానికి నిర్వ్వరు తనయులు
మానధనుల్ పాపభీత మానసులు ధరన్
సూన్యతవాక్య ధురీణులు
కానక జన్మించి రధిక గౌరవ మెసగన్.

6

క. గిరిధరగోవిందాహ్వాయు
లరుదార విభూతి మెఱయ నంచితవిద్యల్
కరమర్థి నేర్చి పెద్దలఁ
బరితృప్తులఁ జేతు రిలను భవ్యశ్రీలన్.

7

తే. గీ. అన్నగిరిధరు ననిశంబు నధికప్రీతి
జానకీరాము లక్ష్మణస్వామి గొల్చు
భంగి సేవించి శ్రీకృష్ణపాదకమల
మధువుఁ గ్రోలుగోవిందుఁడు మహితభక్తి.

8

తే. గీ. ఆంధ్రభాషావధూతి ననారతంబు
గౌరవించుట కెదఁ గోరిఁ గవుల బుధులు
నాదరించుచు బీదల మోడ మెసఁగఁ
మనుచు గోవిందుఁ బ్రోచెడి మాధవుండు.

9

తే. గీ. నేల నైదవభాగంబు నేలినట్టి
 శ్రీమ దెడ్వర్డుచరితంబు హృద్యసరణి
 నాంధ్రభాషను గూర్చితి నందు మయ్య
 దాని గోవింద నీకీర్తి ధరణి వెల్లుగ్గ.

10

నిర్మల రామ ఆనంద

— గాంధీ విశ్వకర్మ కళాశాల
 ఆంధ్రప్రదేశ్
 హైదరాబాద్

విన్నపము.

ప్రపంచములో బంచమాంశమునకు నధీశ్వరుం డైన యెడ్వర్డుచరితమును నేను తేటతెలుగన వ్రాసి, నాచే వ్రాయఁబడు మహాపురుష జీవితములలో ద్వితీయ్య గుచ్ఛముగఁ జేర్చితి. శ్రీ మద్విక్టోరియా యొక్కయు నాయమభర్త అగు నాల్పర్డు ప్రభువుయొక్కయు చరిత్రంబులును, ఇంకఁ గొందఱు ఎడ్వర్డునుగూర్చి వ్రాసిన గ్రంథములును సాహాయ్యముగఁ గైకొని, నే నీ యెడ్వర్డుచరితంబు వ్రాసితి. కాబట్టి నేను ఆచరిత్ర గ్రంథకారులయెడ మిక్కిలి గృతజ్ఞత కలవాడనై యున్నాఁడ. నే నీ గ్రంథమును ముద్రించుటలో జ్యోతిష్మతీ ముద్రాక్షణాధికారులును, సంస్కృతాంధ్రంబులయందు సాహిత్య చక్రవర్తులును, కవిసింహులును, అస్తద్గురువర్యులును, అయిన బ్రహ్మశ్రీ వేదము వేంకటరాయశాస్త్రిలు గారును, శ్రీపచ్చయప్ప కళాశాలాంధ్రపండితులైన శ్రీమాన్ పర్ణశాల నృసింహాచార్యులును, నాకుమిక్కిలి తోడుపడిరి. నేను వీరికిఁ గృతజ్ఞతాపూర్వక వందనముల నర్పింపుచు ముద్రణచిత్తుకాగితములను దిద్దిన మ-రా-రా-శ్రీ, ఓ. వై. దొరసామయ్య గారికి నానెనరు నూపుచు, విద్యజ్ఞులును, విద్యాధికారులును, పాఠశాలలయందుండు

నాంధ్రపండితులును, సకల మహనీయులును, ఆంధ్రభాషాభి
మానులును, నాకుఁ దగినసాయము నేసి, ఇట్టి గ్రంథముల
రచించుటకు నన్ని శ్రేణులఁ దోడ్పడుదు రని నమ్ము.

చెన్న పురి.

సాధారణనామ సం. ము.
ఫాల్గుణశుద్ధ 3 శుక్రవారము.
3-3-౧౧.

సర్వజనుల విధేయుఁడు.

యస్. వి. రంగాచార్యులు.

CONTENTS.

CH.		P.
I.	A Short History of king Edward's Ancestry. }	1
II.	(1) Edward's Birth.	7
	(2) His Education.	39
III.	The death of the King's Father.	41
IV.	Edward's Wedding with Queen Alexandra. }	45
V.	Early Married Life of King Edward and Queen Alexandra. }	64
VI.	1. Edward's Visit to Foreign Countries.	73
	2. The King's Illness.	93
	3. The King's Quiet Life at Home 1873-1875. ... }	97
VII.	The king's Tour in India.	98
VIII.	1. Quiet Years of Public Work 1876-1887.	110
	2. Queen Victoria's Golden Jubilee.	116
	3. Silver Wedding of King Edward and Queen Alexandra. }	117
	4. Marriage of Princess Louise.	119
	5. The Baccart Case.	120
	6. Death of the Duke of Clarence.	122
	7. Marriage of Prince George.	125
	8. Queen Victoria's Diamond Jubilee.	128
	9. A Serious Accident.	130
	10. The Attempt on King Edward's Life.	134
IX.	The Accession and Coronation.	136
X.	King Edward's Reign.	141
XI.	King Edward's Last Days and Death	158

విషయసూచిక.

మొదటి అధ్యాయము.

వంశచరిత్రము.	పుట.
	1

రెండవ అధ్యాయము.

1. ఎడ్వర్డుపుట్టుక.	7
2. ఎడ్వర్డు “ప్రిన్సు ఆఫ్ వేల్స్” అనుబిరుదు నొందుట.	17
3. శ్రీయెడ్వర్డునకు జ్ఞానస్నానము జరుగుట.	17
4. ఎడ్వర్డును లేడిలిటల్డును పెంచుట.	21
5. ఎడ్వర్డు విద్య నేర్వప్రారంభించుట.	26
6. ఎడ్వర్డు అయిర్లాండు దీవికి వెళ్లుట.	28
7. ఎడ్వర్డు విద్యాభ్యాసము.	36

మూడవ అధ్యాయము.

ఎడ్వర్డు తండ్రి మరణము.	41
------------------------	-----	-----	-----	----

నాలవ అధ్యాయము.

ఎడ్వర్డు పెండ్లి.	45
-------------------	-----	-----	-----	----

అయిదవ అధ్యాయము.

ఎడ్వర్డు ర్లెజ్లాండ్రాల నూతన దాంపత్యము.	64
---	-----	-----	-----	----

ఆఱవ అధ్యాయము.

1. అన్యదేశాటనము.	73
2. ఎడ్వర్డు వ్యాధిగ్రస్తుఁ డగుట.	93
3. ఎడ్వర్డు ఇంట నెమ్మదిగ నుండుట. 1873-1875.	97

ఏడవ అధ్యాయము.

ఎడ్వర్డు హిందూ దేశమునఁ గ్రుచ్చుట.

ఎనిమిదవ అధ్యాయము.

1. 1876-1887 ఎడ్వర్డు ఇంట నెమ్మదిగ నుండుట.
2. ఎడ్వర్డు లెజ్లాండాలు అయిల్లెండునకు వెళ్లుట.
3. విక్టోరియా మహారాణి గోల్డ్స్ జూబిలి మహోత్సవము. ... 1
4. ఎడ్వర్డు లెజ్లాండాలు సిల్వరు వెడ్డింగు మహోత్సవము. ... 1.
5. "లూయి" అను రాకొమార్త వివాహము. 1.
6. బాకర్టు వ్యాజ్యమున ఎడ్వర్డు సాక్ష్యము నెప్పుట.
7. ఎడ్వర్డు పెద్దకొడుకు మృతుఁ డగుట. 12
8. జార్జి రాకొమారుని పెండ్లి. 12
9. విక్టోరియా డే మెండు జూబిలి మహోత్సవము. ... 128
10. ఎడ్వర్డు మోకాలు బెణుకుట. 130
11. అనామధేయుఁ డొకఁడు ఎడ్వర్డును దుపాకితోఁ గాల్చు నుద్య }
మించి విఫలప్రయత్నఁ డగుట. } 134

తొమ్మిదియవ అధ్యాయము.

ఎడ్వర్డు రాజ్యమునకువచ్చి పట్టాభిషక్తుఁ డగుట. ... 136

పదియవ అధ్యాయము.

ఎడ్వర్డు ప్రభుత్వము. 141

పదునొకండవ అధ్యాయము.

ఎడ్వర్డు నవసానదశ. మరణము. 158

పుట. ... తప్పు.

ఒప్పు.

125. నివసించుటకు—ఏర్పడెను. బీదలు నివసించుటకు—ఏర్పడెను.

శ్రీ మహాభక్తిః

శ్రీ

సప్తమైద్వర్దు చరిత్రము.

మొదటి అధ్యాయము.

వంశ చరిత్రము.

శ్రీ యయిదవ జార్జి ఈకాలమున నింగ్లండు స్కాట్లండు అయిర్లండు కన్నడా ఆస్ట్రేలియా హిందూ దేశము మున్నగు రాజ్యములను పాలించు చున్నాడు. ఈయనతండ్రి యేడవ యెద్వర్దు. ఇతడు పైనఁ బేర్కొనిన రాజ్యములను జార్జికిఁ బూర్వమున నేలెను. ఈ యెద్వర్దునకు ముందు నాతని తల్లి శ్రీ విక్టోరియామహారాజ్ఞి యాదేశములను బరిపాలించెను. ఈ యమకు ముందు నింగ్లండు స్కాట్లండు మొదలగురాష్ట్రముల నేలుచుండినవారి చారిత్రమును ఇందుక చెప్పి యావల నేడవయెద్వర్దు చరిత్రమును అభివర్ణించెద.

రమారమి రెండువేలేండ్లకుముందు రోమనుపురిపౌరులు ఇంగ్లండును పాలించిరి. వారి వెనుక జర్మని దేశస్థులు బ్రతు ననురాజ్యమునకు వచ్చి దానిని ఆక్రమించుకొని దానికినింగ్లండుని పే రిడిరి. వా తీయింగ్లండున నివసించుటచే వారికి

నింగ్గీషువా రని పేరు వచ్చెను. వా రింగ్గీషు భాషను పాటాడిరి. వా రాదేశమునఁ జిన్నచిన్న రాజ్యములకుఁ బ్రభువులై ఆయా రాజ్యములను బాలించు చుండిరి. వారు రోమను పురినుండి ఇంగ్లండునకు వచ్చిన క్రైస్తవ మతబోధకుల బోధనలను విని క్రైస్తవ మతము నవలంబించిరి.

ఈ యింగ్గీషువారు ఇంగ్లండునఁ జిన్నచిన్న రాజ్యములకు నధిపతులై యుండినపుడు ఆయిరోపాలో నుండు డెన్మార్కు రాజ్యమునుండి కొందఱు ఇంగ్లండునకుఁ జనుదెంచి కొంచె కొంచెముగ దాని నాక్రమించుకొని పాలింపసాగిరి. వారిలో ముఖ్యులు ఆల్ ఫ్రెడ్ డనుగొప్పరాజును, ఎడ్వరును, కాన్యూట్ ప్రభువును, మున్నగువారు. వీరిదొరతనమున నింగ్లండు డొక యొడయనికి లోబడి యుండెను.

నార్తనుదేశస్థు లింగ్లండునకు వచ్చి జేనుల నోడించి యింగ్లండు నాక్రమించుకొని యేలఁ దొడగిరి. వారిలో మిక్కిలిబలము కలవాఁడు విల్లియము. అతఁడు ఇంగ్లండు రాజ్యము తనకు రావలయు నని గొప్ప సేనను గూర్చుకొని యింగ్లండునకు నేతెంచి యందు రాజ్యము సేయుచుండిన హారెల్డును జంపి యారాప్ట్రమును స్వాధీనము చేసికొని పాలింపసాగెను. ఈవిల్లియమువెనుక రెండవవిల్లియము, మొదటిహెన్రీ, స్టీఫను అనువార లింగ్లండు నేలిరి. వీరిపాలనలో నింగ్లండు కొంచెముగ మంచిస్థితికి వచ్చెను.

మొదటిహెన్ని ప్రభువునకు మటిలాయందు జననము నొందినరెండవహెన్ని ఇంగ్లండునకు నేలిక అయ్యెను. అతని దొరతనమున నింగ్లండు కొంతవృద్ధికి వచ్చెను. అతనికి మొదటిరిచ్చర్డును జాననునాతఁడు ననునిరువురు కొడుకు లుండిరి. కాని రిచ్చర్డునకు సంతతిలేనందున నాతనితమ్ముఁడు జాను రాజ్యమునకు వచ్చెను. ఇతనికాలమున నింగ్లండుజనుల కోరికప్రకార మాదేశపురాజు దొరతనము సేయుటకు నారంభించెను. అనఁగా అప్పుడు రాజునకు కలనిరంకుశాధికారము ముగిసెను. జనులకు నీహక్కు ఇతనికి ముందు లేదు. జానుప్రభువునకు మూడవ హెన్నియు నాతనికి మొదటియెడ్వర్డును ఆయనకు రెండవ యెడ్వర్డును అతనికి మూడవయెడ్వర్డును బుట్టి యింగ్లండు నేలిరి.

మూడవయెడ్వర్డు ఇంగ్లండును ఏబదియేండ్లు పాలించెను. అతనికి రెండవరిచ్చర్డు పుట్టెను. ఈరిచ్చర్డు దేశము నిరువదిరెండేండ్లేలి మిక్కిలిమట్టుఁ దైనందున నితనితమ్మునికొడుకు నాలవహెన్ని, వానిని జరిపి యింగ్లండుదీవికి నధిపతి యాయెను. ఈహెన్ని లంకాస్థ్రియను వంశస్థులలో మొదటివాఁడు. అతఁ డింగ్లండునలువది రెండేండ్లేలెను. అతనియనంతరమున నైదవ హెన్నియు నాతనివెనుక నాలవహెన్నియును రాజ్యమునకు వచ్చిరి. కాని నాలవయెడ్వర్డు అలవహెన్నీని దఱిమి తాను రాజ్యము నాక్రమించుకొని ప్రభుత్వము సేయఁ గడంగెను.

హెన్ని ఫ్రాన్సురాజ్యమునకు వెళ్లి యచ్చటఁ జాలినంతసేనను జేర్చుకొని యింగ్లండునకు వచ్చి నాలవయెడ్వర్ధును బాటఁదోలి సింహాసనమును బడసెను. అయిన నేమి? ఎడ్వర్డు రహస్యమున నాలవహెన్నీని జంపించి తాను సింహాసనమును బొందెను. ఈయెడ్వర్ధునకు నైదవయెడ్వర్ధును, రిచ్చర్డును, అనుకుమారు లిద్దఱుండిరి. వారు వానివెనుక రాజ్యమునకు రానర్హులై యుండిరి. కాని వారు మిక్కిలి పసికూన లైనందున జనులు వారిపినతండ్రి యగుమూడవరిచ్చర్డును వారిమాటుగ నింగ్లండును బాలింప నియమించిరి. అతఁడు మిగులక్రూరుఁడును, దురాశాబద్ధుఁడును, అయి యుండినందున నాచిటుతలను జేఱ సాలలో నుంచి యచ్చట రహస్యముగ వారిఁ జంపించెను. ఈ మూడవరిచ్చర్డు నోరులేనిపసికూనలను జంపించినందున, జనులు వానియెడఁ గోపము కలవారై వానిని ద్వేషించి యుండిరి. ఇంతలో నేడవహెన్ని మూడవరిచ్చర్డును యుద్ధంబున మట్టుపెట్టి తాను రాజ్యమును బొందెను.

ఈ యేడవహెన్ని ట్యూడరువంశస్థులలో మొదటి వాఁడు. ఇతనికి నార్థరు, ఎనిమిదవహెన్ని, అను నిద్దఱు కుమారులును మార్గరట్టు అనుకొమార్తయును బుట్టిరి. వారిలో నార్థరు స్వర్గస్థుఁడయ్యె. ఎనిమిదవహెన్ని తన తండ్రివెనుకఁ దాను రాజ్యమునకు వచ్చెను. మార్గరట్టు స్కాట్లండు భూస్వామి యగు నాలవజేమును వివాహ మాడెను. ఎనిమిదియవ

హెనికాథరైను, అనిబాలియను, జేన్ సేమూరు, అను మువ్వరు పూబోడులను వివాహమాడి వారియందు వరుసగ మేరి, ఎలిజబెత్తు, అను కొమారితలను, ఆటన యెడ్వర్డు అను కుమారుని బడసెను. వెనుక ఆటనయెడ్వర్డు ఇంగ్లండునకు నొడయఁ డయ్యె. అతనికి బిడ్డలు లేనందున నాతని తోఁబుట్టువులలోఁ బెద్ద దగుమేరి రాజ్యలక్ష్మిని జేబట్టెను. ఆవనిత నిరపరాధు లగుప్రాటస్టెంటుకైస్తవులఁజంపించినందున బహు క్రూరురా లని పేరు పొందెను. ఈయమకు పిమ్మట నెలిజబెత్తు ఇంగ్లండును బాలించెను ఈరాణి పెండ్లియాడకయే పరలోక గతురా లయ్యె. ఈమెకాలమున నింగ్లండు మహిమాన్నత పదవికి వచ్చెను. ఇంగ్లండునుండి హిందూదేశమున వ్యాపారము సేసికొనుటకుఁ దూర్చిండియా వర్తకపునంఘమునకు ననుజ్ఞ నిచ్చినది ఈ యెలిజబెత్తును రాణియే సుమీ! ట్యూడరువంశస్థు లీమెతో నంతమొందిరి.

ఎలిజబెత్తు వెనుక స్టూవర్టువంశస్థు లింగ్లండునకును స్కాట్లండునకును బ్రభువు లైరి. వారిలోఁ జేమ్సు ప్రథముఁడు. ఇతని యనంతరము మొదటి చార్లసు. జను లీతనిఁ జంపి, తామే రాజులేకుండ ఇంగ్లండును బాలించిరి. కాని వారిలో మేటి క్రాంవెల్. అతని వెనుక అంతగొప్ప శూరుఁడు లేనందున జనులు మొదటిచార్లెస్ పెద్దకుమారుని రెండవచార్లెస్సును బిలిచి యారాజ్యమును బాలింపు మని ప్రార్థించిరి. అతఁడు

వారి వేడుకోలునకు నియ్యకొని నెమ్మదిగ నింగ్లండును బాలింపఁ బూనెను. అతని యనంతర మాతని తమ్ముఁడు రెండవ జేమ్సు రాజ్యమును బాలించెను. అతనికి మేరి, యాని అను నిద్దఱు కుమార్తెలుండిరి. అతని పిమ్మట నా మేరి తనమేన యత్తకుమారుఁ డగుమూఁడవవిల్లియమును బెండ్లియాడెను. ఆయిద్దఱకు శిశువులులేరు. “యాని” అను నాయమ యింగ్లండును బాలించెను. కాని ఆరాణికి సుతులు లేనందున మొదటి జేమ్సు మనుమరాలి కొడుకు మొదటిజార్జి యింగ్లండునకుఁ బ్రభు వాయెను.

ఈ జార్జి హానోవరు వంశస్థులలో మొదటి వాఁడు. ఇతఁడు పదుమూఁడేండ్లు ఇంగ్లండును బాలించెను. ఇతని యనంతరము రెండవజార్జి రాజ్యమునకు వచ్చెను. ఇతని కాలమున హిందూ దేశమున బంగాళా రాజ్యమును క్రైస్తు 1757 సం.న జయించెను. ఆంగ్లేయ దొరతన మది మొదలుకొని హిందూ దేశమున బాగుగఁ జెల్లుచు నున్నది. రెండవజార్జి వెనుక మూఁడవ జార్జి ఇంగ్లండునకు స్వామి యై యలువదియేండ్లు రాజ్యము సేసి కీర్తి శేషుఁ డయ్యె. ఇతని కాలమున నాంగ్లేయులు అమెరికాలోని సంయుక్త రాష్ట్రమును (United States) గోలుపోయిరి; ఇంగ్లండువ్యాపారమును జేలివృత్తులలోను మేటి యయ్యె; అయిరోషాఖండంబున నెపోలియ నను బలపరాక్రమ శేముషీమంతుండువాటర్లుయుద్ధమున నోడెను. నాలవజార్జి రాజ్యమునకు వచ్చి

పదిసంవత్సరములుమాత్రము రాష్ట్రమును బాలించెను. అతని కాలమున నీటియూరిబలమున నావలును, రైలు బండ్లును నడవఁ దొడంగెను. అతనికి బిడ్డలు లేరు. అతనితమ్ముఁడు నాలవ విల్లియము ఇంగ్లండునకు 1830 సం. న అధిపతి యాయెను. అతఁడు ఏడేండ్లు రాజ్య మేలెను. అతని దొరతనమున బానిస వర్తకము తుదముట్టెను. అతనికి కొడుకులుగాని కొమార్తలు లుగాని లేనందున అతని తమ్మునికొమార్త యగుశ్రీవిక్టోరియా మహారాజ్ఞి పదునెనిమిదియవయేట రాజ్యమునకు వచ్చెను.

రెండవ అధ్యాయము.

ఎడ్వర్డు పుట్టుక.

శ్రీ విక్టోరియా మహారాజ్ఞి కెంటురాజ్యముయొక్క ప్రభువునకు జన్మించె. ఈ కెంటుభూస్వామి భార్యయును, శ్రీ విక్టోరియారాణికిఁ దల్లియును అయినసాధ్వికి సాక్సుకోబర్గు గోతా (Saxe Coburg Gotha) అను రాజ్యమునకు నెడయఁడు సమానోదరుఁడు. అతని రెండవకుమారుఁడు, ప్రిన్సు ఆల్బర్టునునాతఁడు తనకుమేనయ త్తకొమార్త యగువిక్టోరియా మహారాణిని వివాహ మాడెను. విక్టోరియా తన మేనమ్మకుమారుని వరియించి పెండ్లి చేసికొనె ననిభావము. ఇంగ్లం

డుజను లీయిద్దఱయందు నింగ్గండునకు నెడయఁడు విక్టోరి
యా రాణి తొలిచూలా లైనపుడు పుట్టు నని మిక్కిలికోరిరి.
కాని వారియభిలాష పరిపూర్తికాలేదు. విక్టోరియాఆల్బర్టును
జేబట్టినకొలఁదినెలలకే గర్భవతియై ఆఁడుబిడ్డ నొకదానిం
గనెను. విక్టోరియా మేగబిడ్డను గను నని మిక్కిలి కాంక్షతో
నెదురు చూచు చుండిన జనులు “తా మొకటి తలఁచిన
దై వమొకటి తలఁచును.” అను లోకోక్తి నిజ మని డెందంబుల
నమ్మి రెండవతడవ నాకాంత గర్భమైనపు డైనను పురుషశిశువు
పుట్టఁడా యని యెదురు చూడసాగిరి.

పదునెనిమిదివందల నలువదియొకసంవత్సరంబున మేనె
లలో విక్టోరియామహారాణి ద్వితీయగర్భమును ధరించె నని
జను లుఘ్నాంగఁ గడంగిరి. కొంద టీ తడవయై నను మగబిడ్డ
పుట్టఁ డా అని తలఁచిరి. మఱికొందఱు “ఆఁడువారికి గర్భము
వచ్చుట యొక గండము. పురుష శిశువైన నేమి? ఆఁడు బిడ్డైన
నేమి? ఆఁడునిసువు చేదా? ఏమి? పురుషునిమోసినరీతి నాఁడు
బిడ్డను దొమ్మిదినెలలు ఆసాధ్య మోయలేదా? ఎవరైన నేమి?
ఆమహారాణికి సుఖప్రసవమై రెండుతలలు వేఱుపడి భూమిని
జీవముతోనుండి మనల నేలుట యే కొడుకును గని సంతభాగ్య
ము.” అనిరి. వెండియుఁ గొంద టా యమ్మ యా గండము తప్పిం
చుకొని బ్రతుకుటయే తమ మేలనిరి. ఇటుల ననేకు లనేకభంగు
లఁజెప్పుకొను చుండిరి.

ఇంతలో నామహారాణికిఁ దొమ్మిది నెలలు సంపూర్ణము లయ్యె. కాని ఆదేవేరి యిసుమంతయైనను శ్రమము సెందక నడుము బలిసి దేహము భారముతోనుండినను అటు నిటుఁ దిరుగాడుచు నే ఉండె. 1841-వ సంవత్సరమున నవంబరు నెల 8-వ తేది నాఁ డాయిల్లాలు సంపూర్ణ గర్భభారమున బకింగ్ హమునంతిపురపుటుద్యానవనమున నుదయంబునఁ గొంతకాలము నడిచెను; నాటి మధ్యాహ్నంబున నాయమ బండిలోఁ గొంతదూరము సికారి పోయెను. సాయంకాలమునఁ దనయింట నడిచినవిందు నారగించి, యచటికి విచ్చేసినవారితోఁ గొంత కాలము ముచ్చట లాడుకొను చుండి సుఖనిద్రఁ జెందెను.

ఇంతలోఁ గోడి కూసెను. తూర్పుదెసఁ జుక్కవైడమె. పిట్టలు చెట్టులతుదను కిలకిలా రనములు సేయఁ దొడంగెను. చీకటులు మూలమూలలఁ బరుగిడఁ జొచ్చెను. అరుణోదయ మయ్యె. ఉదయాద్రిని మిత్తుండు వైడమెను. వందిమాగధులు విక్టోరియా రాణిని నిదురలేపుటకు గానము సేసిరి. ఆతరుణీ మణియును కొంచె మలసటతో లేచి భగవంతుని ధ్యానించి, యుదయకార్యముల నెరవేర్చి యప్పు డప్పుడు నడుము కళు క్కని నొప్పి నూపినను దాని నంతగ గమనింపక వేదన లేని దాని కై వడి రాచకార్యములను విచారించు చుండెను. కాని రానురాను ఆభాధ మతీంత వృద్ధి చెందెను. ఆయిల్లాలు మిక్కిలి యొర్పుతో నావేదన ననుభవించు చుండెను. ఉదయ

మున నెనిమిదిగంటల కాగృహిణి ప్రసవవేదన చెందుచుండె నని ఆ సాధ్వీ తల్లిగారికిని, ఇంకను రాజబంధువులకును, మంత్రి లకును, సేనానాయకులకును, కాంటెన్బేరి ఆర్చిబిషపు, లండను బిషపు, మున్నగువానికి వార్త వెళ్లెను.

ఈ శుభవార్త లండను పురమంతట నల్లుకొనెను. మహా రాణి బకింగుహాముమడిరంబున నెప్పులు పొందుచుండెను. ఒకొ రొకరుగ నలుగడలనుండి పెక్కురు వచ్చుచుండిరి. రాణి గృహకృత్యముల విచారించుప్రభువు, మొదట వచ్చెను. ఆపలఁ బ్రధానమంత్రి సర్ రాబర్టుపీలును, రాణితల్లియును, లండనుబిషపును, డ్యూక్ ఆఫ్ వెలింగ్టను మున్నగుదొడ్డవారే తెంచిరి. రాణి భర్తప్రిన్సు ఆల్బర్టును, డాక్టరులాకాక్కును, దాది లిల్లియును, రాణి కొడుకును గనినకాలంబున నాయమ దగ్గఱ నుండిరి. అచ్చట గుంపు చేరిన నాయమబాధ మఱింత హెచ్చు నని తలంచి ఆల్బర్టు రాచకుమారుఁ డేరిని జేర నియ్యక రాణిసమీపంబున నుండె. 1841 - వ సంవత్సరమున నవంబరు నెల 9-వ తేదిని ఉదయమునఁ బదునెకండుగంటలగుటకుఁ బండ్రెండు నిమిషములకు ముందు రాణి శుభలగ్నంబున మగ శిశువును గనెను. అప్పుడు రాణి తల్లి పురుటి గదికిఁ బ్రక్క గొట్టున నుండెను. పురిటిగదికి నెదుట నుండుగదిలో వైద్యు లనేకులు రాణిగారికి మందు లొనరిగుటకు సర్వసిద్ధులై యుండిరి. పథానులును, సేనానాయకులును, మతగురువర్యులును, ము

న్నగువారు క్రిక్కిరిసి గుంపులు చేరి యుండిరి. రాణికి పురుష శిశువు పుట్టగానే, డాక్టరు లాకాకు సర్జేము క్లార్కుతో నామేలిమాట నెఱుకపఱచెను. అతఁడు మంత్రులకు నాశుభ వార్త తెలియజేసెను. వారందఱు నానందాబ్ధిని మునిగిరి. దాది రాణిగారితల్లికి నాశిశువును జూపెను. ఆవల నామంత్ర సానిబిడ్డను దనకేలను గొని ప్రిన్సు ఆల్బర్టు ననుజ్ఞను గైకొని యచ్చట గుమి కూడిన గొప్పవారందఱకు నాబిడ్డను జూపెను. అందఱును ఆరాచబిడ్డను గాంచి తమకుఁ బ్రభువు పుట్టె గదా యని మనంబున సంతోషించిరి.

మంత్రులింతలో నాశుభవార్తను లండనుపురి గలయఁ జల్లిరి. ఆయుధ శాలలయందలి పిరంగులు ఇంగ్లండునకు నొడయఁడు పుట్టె ననితెల్పెను. గుమలలో వ్రేలాడుగంటలు మ్రోగె. కోటలపైఁ బతాకలు, తల లెత్తియాడసాగెను. బకింగుహము భవనము చుట్టు ననేకులు గుంపులుగూడి రాణికి మగశిశువు పుట్టెనని పలుకుచుండిరి. వేయేల? నాఁ డాపురవరంబున “ఓసి అక్క! మనరాణి చిన్న మగనిసువును గన్నదటే? పోయి చూతము రారమ్మ.” అనునారీమణులును, “ఓయి! నేఁడు మనతోఁ గూడి యాడుటకు రాణికి నొకపురుష శిశువుపుట్టినాఁ డట! వానితో మనము గోలీలు బొంగరములు బాగుగ నాడుకొనవచ్చునోయి? ఆబిడ్డను చూచి వత్తము. రండి.” అని పలికికొనుబాలకులును, “ఎన్నాళ్ల కెన్నాళ్లకు

ఇంగ్లండురాణికిఁ గొడుగుపుట్టుట? మన కేమికొఱత? దేవుఁడా
బిడ్డకుఁ జిరాయు వ్రసంగి రక్షించుఁగాత !” అనునట్టి జనంబు
లనేకు లుండిరి.

లండను నగర మింతకుఁ బూర్వము నిదుర పోవుచుం
డినరీతి నుండెను. ఇంద్రజాలమహిమచే నాపురవరము కనురెప్ప
పాటుకాలములో నిదుర మేలు కొనినటులఁ గనుపట్టె. క్షణకాల
ములో శ్రీవిక్టోరియా కొడుకుఁ గనె నను శుభవార్త పట్ట
ణము కలయ నల్లుకొనెను. ఉద్యానవనములయందలి సేన
లును, గోపురశిఖరము లందలి పరివారమును పిరంగులను
గాల్చిరి. కోటబురుజులపైఁ బతాకలు వెలుంగఁ దొడంగెను.
క్రైస్తవ దేవాలయములలో గంటల మ్రోత నింగిముట్టఁ
జెలంగెను. పురమునందలి ప్రజలు శ్రీమంతులును, బీదలును,
పెద్దలును, చిన్నలును, వేనవేలమంది గుంపులుగూడి బకింగు
హాముభవనము చుట్టుఁ జేరి బాలరాజబింబమును గనులార
వీక్షింపఁ నాతూహలాయత్తచిత్తు లై యుండిరి. వారు బకింగు
హాము నగరునకు నెదుట,

“శ్రీరాణిగారు నేటియుదమునఁ బదిగంటలపైని నలు
వదియెనిమిదినిమిషము 'లప్పు డొకరాకొమరునిఁ గనిరి. శ్రీ
రాణిగారును రాచబిడ్డఁడును మఱియారోగ్యస్థితి నున్నారు.

“జేమ్సుక్లార్కు, యం. డి.

“చార్లస్ లాకాక్, యం. డి.

“రాబర్ట్ ఫెర్నానెస్, యం. డి.

“రిచర్డ్ బాల్ గడ్స్.

“బకింగ్ హాముసాధము.

1851 సం. ము. నవంబరు నెల తే 9 ది మంగళవారము ఉదయము పగునొకండునరగంటలు.”

అని పెద్దయక్షరములు వ్రాసిన ప్రకటన పత్రికను గాంచి రాచకూనను జూడ వీలు లేనందున దమతమపాండు పట్లకు వెళ్లిరి.

ప్రీవికొన్నిలు సభాసభ్యులు శ్రీరాణిగారు బాలెంతయై యుండుటచే నాదేవేరిప్రాణనాథుడు “ఆల్బర్ట్” ప్రభువుయొక్క యాజమాన్యమునఁ గూడి, శ్రీవిక్టోరియా రాణిగారు సుఖ ప్రసవమైనందులకు భగవంతునకు గృతజ్ఞతాపూర్వకవందనముల నర్పింపవలయు ననియు నానందనములు కలవచనములు శ్రీకాంఠేశ్వరి ఆర్చిబిషపు వ్రాయవలయు ననియును, 1841 సం. నవంబరు నెల తే 14 ది ఆదివారమున నింగ్లండులోఁ గైస్తవదేవాలయము లన్నింటియందును ఆయాగుడులయధికారులు తమతమ గుడులలో నావాక్యావళినిఁ బఠింపవలయు ననియుఁ దీర్తానించిరి. కాంఠేశ్వరి ఆర్చిబిషప్ ఇటులఁ బలికెను.

“భూతదయాత్మస్వరూపుడైన ఓదేవా! మాతండ్రి! నీదయవలన లోకమున జనులు వృద్ధి యగుచున్నారు. కనుక మృతము లొలుకునీకటాక్షనీక్షణములచే స్త్రీలకుఁ బ్రసవసమ

యమునఁ బొరయునాపదనుండి శ్రీరాణిని గాపాడి యాదేవి
 కడుపున నొకపుత్తుఁడు పుట్టినటుల దయచేసి మ మ్మిఁక నేలు
 జేసిని మాకునందఁ జేసితివి. ఇంతవఱకు నాదేవిని రక్షించిన
 భంగి నింకపై నారాణిని గాపాడుదు వని మేము నిన్నుఁ బ్రార్థిం
 చు చున్నాము. ఆదేవేరికి బలము లేనివేళ మంచినత్తువ నొసంగి
 సౌఖ్య మొదవఁజేయుము. ఇప్పుడు మారాచబిడ్డనియాత్మకుఁ
 గాని శరీరమునకుఁగాని కీడుపొరయకుండునటులఁ గాపాడుము.
 ఆబాలుఁడు పెరుఁగను బెరుఁగను సుజ్ఞానము పొదలఁ జేయుము.
 ఈప్రాటస్టెంటుమతాచారములను, మాదేశస్థులను, ప్రపంచ
 మును, గాపాడునీవు నీమేలిగొనములు గలవానిఁగ నారాచ
 బిడ్డని నొనర్చుము. మిక్కిలి ప్రేమతో మారాణిని, ఆయమ
 కాంతుఁ డగునాల్పబుద్ధప్రభువును, ప్రాపంచికసౌఖ్యముల నన్ని
 టిని నిరంతరాయముగ ననుభవించు నటుల దయచేసి, నిష్క
 శంక మైనదియును, అచలమైనదియును, అయిన కీర్తికొమ్మదిని
 వారిద్దఱు సొందునటుల ననుగ్రహింపుము. నీ హృదయమునం
 దలి కరుణామృతము, నీ ప్రజలచిత్తంబునఁ బ్రవహింపఁ జే
 యుము; ఏవేళ విడువక నీయాజ్ఞలను నిర్వర్తింపఁ జేయు
 టకును, మే మందఱమును సోదరభావముతో మెలఁగు
 టకును, మారాజును నిండుప్రేముడిని శౌరవించుటకును, మాకు
 ననుజ్ఞనిమ్ము. నీ విటుల మాకు దయచేసి కలుగఁజేసిన నీ
 యాజ్ఞలను నీ యెడ భయభక్తులతో శిరసావహించి చేయు,

మాపుట్టువు సాఫల్యము నొందును. మాప్రభు వై నయేసునాథుని సాయమున మీపాదసేవకుఁ దుట్టతుదను మేము రాగలము. తథాస్తు” ఈభావగర్భిత మైనవాక్యముల సారాంశము శీఘ్రము ననే ఫలించెను. రాణియును, శిశువును, ఆరోగ్యవంతులై దినదిన మున వర్ధిల్లుచుండిరి. నాటి సాయంసమయమున గుడులలోను, రాజవీధులయందును, లెక్కకు మిక్కిలి యైనదీపములు వెలుంగ సాగెను. జనులు రాత్రియంతయు నిదుర వోవక వీధులలో గ్రుమ్మరుచుండిరి. ఎక్కడఁజూచిన గుంపు. ఎవ్వరు మాట్లాడినను రాణి బిడ్డనివృత్తాంతమే. కాని వేఱొండుసంగతియే లేదు. నాటక శాలలయందు నాట్యమునాడువారు “భగవంతుఁడు రాణిని రక్షించుఁగాత!” అని పాడిరి. లండనుపురిపౌరులందఱును నాటిరాత్రి రాకొమారుఁ డారోగ్యవంతుడై దేవుని కృపవలన బ్రతుకుం గాక అని కోరిరి.

మఱునాఁ డుదయమున లండనుపైమ్ము పంచ్ మొదలగువార్తాపత్రికలు రాణి చిన్నకుమారుని బలువిధముల దీవించెను.

శ్రీవిక్టోరియా మహారాజ్యకి పుత్రుఁడు పుట్టె ననుశుభ వార్త యనేకరాజ్యములకు నేగెను. అందలి జనులు దమ యనురాగమును భక్తివిశ్వాసములను దెలుపుచు రాచబిడ్డఁడు చిరజీవിയై మంచిమనుగడఁ గనవలయు నని కోరుచుఁ దమయానందమును పలురీతుల వెలిఁ బుచ్చిరి.

శ్రీవిక్టోరియా మహారాజుకిలోఁబడిన రాజ్యములయం దెల్లమొడల సునుంగలులు రాణిబిడ్డని “చిరంజీవ” అని మంగళంబులఁ బాడిరి. శ్రీరాణికి సీమంతపుత్తుఁడు పుట్టెనని సెయిం టుజ్జాఁజేపలున జిననమరణలేఖలు పుస్తకమున దాఖలు చేయఁబడెను.

ఇంగ్లండురాజు పెద్దకొడుకును కార్ణవాలుప్రభు వని యును(Duke of Cornwall) రోత్ సేరాజ్యమునకు నొడయఁ దనియును (Duke of Rothesay) కారిక్ ప్రభు వనియును (Earl of Carrick) మొదలగుబిరుదు లలంకరించెను. కాని * “ప్రిన్ ఆఫ్ వేల్సు” అనుబిరుదు నాతఁడు తాను పుట్టిననెలది నము లైనపిదపఁ బొందెను.

రాణియును మంత్రులును మొదలగుగొప్పవారు తొలినెలయంతయును రాచబిడ్డని కార్ణవాల్ ప్రభు వని పేర్కొనసాగిరి. ఆకూన పెద్దవెన్నముద్దవలె దినదిన ప్రవర్ధమా నయగు చుండెను. శ్రీరాణియును రాకూనయును రానురాను

* మొదట ఎడ్వర్డు 1282-వ సంవత్సరమున ఇంగ్లండునఁ జేరని “వేల్సు” రాజ్యభాగమును గెలిచి స్వాధీనము సేసికొని, తమకు రాజు లేఁ డని వగచు చుండిన వేల్సుజనులకు, “నా పెద్దకొడుకు ఎడ్వర్డు మీ దేశపు రాచ బిడ్డఁడు.” అని చెప్పఁగా వారు రెండవఎడ్వర్డును “ప్రిన్సు ఆఫ్ వేల్సు” అని పేర్కొనిరి. అనఁగా వేల్సురాజ్యముయొక్క రాచకొమారుఁడు. అది మొదలు ఇంగ్లరిడు నేలుతేని పెద్దకొడుకుమాత్రము “ప్రిన్సు ఆఫ్ వేల్సు” అని చెప్పఁ బడుచుండును.

ఆరోగ్యవంతు లగుచుండిరి.

ఎడ్వర్డు “ప్రిన్స్ ఆఫ్ వేల్సు” అనుబిరుదు నొందుట.

లండనుపురము జనబాహుళ్యముచే ననారోగ్యకర మైన దని నైగ్యులు సెప్పినందున శ్రీ విక్టోరియాను, భర్తయగు నాల్బర్టుప్రభువును, తమ బిడ్డలను వెంట నిడుకొని మిక్కిలి యారోగ్యప్రదేశ మైనవింజరునగరున నివసింప 1841 సం. న డిసంబరు నెల 6 వ తేదిని వెళ్లిరి. అచ్చటఁ దల్లియును, శిశువులును, క్రమముగ నారోగ్యవంతు లైరి. ఆతావునకు నేతెంచినరెండవదినమున ననేకసామంతప్రభువులయెదుట, శ్రీ విక్టోరియామహారాజు తనసీమంతపుత్రునకు “ప్రిన్స్ ఆఫ్ వేల్సు” అను బిరుదు నొసంగె. మొదటి ఎడ్వర్డు ఇంగ్లండును పాలించె. అతఁడు “వేల్సు” అనురాజ్యభాగమును జయించి, తనరాజ్యముతో దానిఁ జేర్చుకొని, ఇంగ్లండు తేనికిఁబుట్టు పెద్దకుమారుఁడు “వేల్సు రాజ్యభాగమునకు యువరాజు,” అయి యుండు నని శాసించె. ఆయనచట్ట ప్రకార మప్పటినుంచి యిప్పటివఱకు నా యువరాజుపదము ఇంగ్లండురాజు జ్యేష్ఠపుత్రునకు లభించు చున్నది. ఇప్పుడు నదేవిధమున నెడ్వర్డు 1841 సం. న డిసంబరు నెల 8 వ తేదిని వేల్సు రాజ్యభాగమునకు యావరాజ్యపట్ట భద్రుడయ్యె.

శ్రీ యెడ్వర్డునకు జ్ఞానస్నానము జరుగుట.

1842 సంవత్సరమున ఎడ్వర్డునకు జ్ఞానస్నానము జరు

గవలసి యుండెను. అతని తల్లితండ్రులును, ప్రధానవర్గములును, కాంటెర్రెరి ఆర్చిబిషప్ మున్నగుమతాచార్యులును, మొదలగుగొప్పవారు చేరి జనవరి నెల 25 వ తేది మంగళవారమున ఎడ్వర్డునకు జ్ఞానస్నానము జరుగ వలయు నని నిశ్చయించిరి. వా రామహాత్మ్యమువేడుకను మిగుల నైభవమున నొనర్పవలయు నని కోరిరి. రాణిగారును, ఆయమప్రాణమిత్రుఁ డగునాల్బర్టు దొరగారును, ఎడ్వర్డునకు జ్ఞానస్నానమున నామకరణమును, ముందు రాచబిడ్డలకు రాజాంతఃపురమందిరంబున జరుగునట్లుగాక సర్వసాధారణముగ నందఱబిడ్డలకును జ్ఞానస్నానము నడుచువిధంబున దేవాలయంబున నడుపవలసినదని తీర్పుసేసి, తమతీర్పును మంత్రులకు నెఱుకపఱచిరి. వారును కాంటెర్రెరి ఆర్చిబిషపుతో నాలోచించి రాణిగారి మాట యుక్తియుక్తముగ నున్న దని యెంచి యాదేవి మనోభీష్టప్రకారము వర్తింప నిశ్చయించుకొనిరి.

రాణిగారు ఆమహాత్మ్యమును జూచుటకు రమ్మని అయిరోపాలోని దొరలకు పలుజాబులు వ్రాయించెను. ఇంగ్లండునందలి జనులు దమరాణి ముద్దు నిసువునకు నామకరణము జరుగు నని కౌతూహలులై బాలరాజబింబమును దర్శింప నువ్విఱ్ఱారు చుండిరి. విదేశమాలనుండి భూపాలకు లనేకులింగ్లండునకు విచ్చేసిరి. వారివారి పదవులకుఁ దగినరీతిని విడిదలమరి యుండెను. రాణిగారును ఆయమభర్తయును తమయిం

టికి వచ్చినయతిథులకు స్వాగతం బొసంగి, వారిని పలుతెఱుగుల గౌరవించిరి. ఆ భూధవులలో జర్తనిచక్రవర్తి పరమముఖ్యుండు. ఆయన రాణికుమారునకు నామకరణము సేయనియమితఁడై యుండె.

1842 సంవత్సరము జనవరి నెల 25 వ తేదిని లండనున గరవరముసౌభాగ్య గరిమ నెంతని వర్ణింప నగు? నాఁడెచ్చటఁ జూచినను జను లనేకులు గూడి “నేడు రాణి పుత్రునకు నామకరణ మట. రాజులును, రాణులును, రాజబంధువులును ప్రధానులును మున్నగువారు మిగుల వైభవంబున నశ్వంబులఁ బూన్చిన శకటంబులపై లండనుపుర వీధుల నూరేఁగుదు రట! అతిమనోజ్ఞ మైనచూపు. ఆహ! నేడుగదా మనము నోచిన నోము లన్నియు సఫలము లగుట” అని గుజగుజలు నల్పుచుండిరి. లండనుపురి వీధు లతిరమణీయంబుగ నలంకృతంబై యుండె. నానావిధము లైనపచ్చనితోరణములు రాజద్వారంబులఁ గట్టఁబడెను. పౌరులు తామనేకరీతుల సింగారించుకొని మేడలపై రాజపరివారమును జూడ నిలుచుండిరి. వీధులకు నిరువైపుల ననేకులు నిలిచి యుండిరి. మఱికొందఱు ప్రాకారంబుల నెక్కి నానిమిఁదఁ గూర్చుండిరి. ఇంకఁ గొందఱు వృక్షశాఖాగ్రంబుల నెక్కి, వారందఱు బాలరాజవదనమును జూడ మిక్కిలికోరినవా రై రాజాంతఃపురము చాయ నే దృష్టి సారించి చూచు చుండిరి.

రాణికుమారునకు నామకరణము నాడు మధ్యాహ్నమున ఒకఘంటకు నడువవలసి యుండెను. సెయింట్ జార్జి చేపలు భవన మతిరమ్యంబై యలంకరింపఁబడి యుండెను. కాంటెర్బరీ ఆబిషప్ ముందు నందుఁ బ్రవేశించి తన పీఠము నలంకరించి యుండె. అతని వెంబడించి మతగురువు లనే కులు విచ్చేసి వారివానికి నేర్పఱచినయాసనములపైఁ గూర్చుండిరి. విదేశ రాజులును, చక్రవర్తులును, రాణితల్లిగారును, మున్నగువారు వరుసగఁ జనుదెంచిరి. ఆనలఁ బ్రష్యారాజు విల్లియము ఏతెంచెను. అతనివెనుక రాణియును, ఆమె భర్తయును, బిడ్డఁ దమ నొడి నిడుకొని సెయింట్ జార్జి చేపలు గుడికి నరుదెంచిరి. వారును దమయాసనముల నలంకరించిరి.

సెయింటుజేమ్సు చేపలు నిశ్శబ్దంబుగ నుండె. కాంటెర్బరీ ఆర్చ్ బిషప్ లేచెను. అతని హస్తస్థలనంబున రాణిదాది రాకొమారు నునిచెను. ఆ మతగురువు ప్రష్యాచక్రవర్తిని బిలిచి చిఱుతని పేరు వచింపు మని వేడెను. ఆ పుడమితేమ “ఆల్బర్టు ఏడ్వర్డు” అని గంభీరస్వనంబున స్పష్టముగ నందఱు యెదుటఁ బలికెను. మతాచార్యుఁ డంత “ఆల్బర్టు ఏడ్వర్డునకు జ్ఞానస్నానము నాచరించు చున్నాను.” అని తన యెదుట నుండినబంగరు కలశంబుల జలమును రాకొమరుని మోము నెల్మపైఁ బ్రోక్షించెను. మంగళస్వనములు నింగిముట్టఁ జెలంగె. పిరంగులు సేనలసంతోషమును దెలుపుచుండె ననురీతిని గుభా

లోగుభాల్ అని మ్రోగెను. గుడులలో ఘంటలు వాగెను. అనేకులు పెక్కురీతులఁ జప్పట్లు తట్టి, తమ సంతోషమును తెల్పిరి. మతగురు పీతెఱుగున రాకొమారునకు జ్ఞానస్నాన మాచరించెను. నాటి సాయంకాలమున విదేశములయందుండి విచ్చేసిన రాజబంధువులును, రాణిమంత్రులును, మతాచార్యులును, మొదలగువారు రాణిగారు చేసినవిందు నార గించి, తమతమ వీడులకు వేంచేసిరి.

ఎడ్వర్డును లేడి లిటల్ కు పెంచుట.

ఎచ్చట నైనను శ్రీమంతులలో లేక లేక పుత్తుఁడు పుట్టి పుట్టకముందే వాని తల్లిదండ్రులు వానికిఁ బలుపలుకుల నేర్పుటకుఁ గోరు చుండుదురు. శ్రీమహాచక్రవర్తిని బిడ్డని విద్యావిషయ మై వేఱుగ వచింపవలయు నా? శ్రీరాణిగారును, ఆయమభర్తయును, తమసీమంతపుత్తుఁ బెంచుటకును, అతనికిఁ దగినవిద్యాబుద్ధులను గఱపుటకు నన్దు లైనఉపాధ్యాయుని వెదకుటకు నారంభించిరి. రాణి రాచకార్యము లొనర్పవలసి యుండె. ఆ యిల్లాలు దనబిడ్డలను పెంచుటకుఁ జాలినంత కాలము లేదు. పుట్టినబిడ్డఁడు సామాన్యులకుఁ బుట్ట లేదు. అతఁడు ప్రపంచములోఁ బంచమాంశమునకు నేలికయగునట్టివాఁడు. అట్టిఁడు దుష్టులపొత్తునఁ జేరక, మెలఁకువఁ బెరుంగవలసి యుండె. ఆంగ్లేయదేశాచారవ్యవహారము లాతఁడు బాగుగ నెఱుంగవలసియుండె. వారి మతస్వభావ

మిట్టి దని ఆతఁడు నేర్వవలసియుండె. ఇంతియకాదు. ఆతఁడు రాజనీతియును, సమస్తశాస్త్రములను, నాకాశాస్త్రమును, విలువిద్యయును, ఎఱుఁగవలసియుండె. ఇన్ని శాస్త్రములు, దెలిసినపండితుఁడు రాణికి లభించునా? లోకములో నిన్నియు నెక్కనికిఁ దెలియునా? ఆఱునెలలబాలుఁ డిన్ని వివిద్యల నేర్చు కొనఁ గలఁడా? రాణిగా రివన్నియు దీర్ఘముగ భర్తతోను మంత్రులతోఁ బ్రధానుఁ డైనమెల్ బోరక్ ప్రభువుతోను, తన నాథునకు సంతరంగ మిత్రుఁ డైనస్తాకుమరుతోను, బాగుగ నాలోచించి, రాకొమరుఁ డైదేండ్లవాఁ డగుదాఁక వానిని బెంచుటకు మంచితెలివితేటలు కలదానిని నియమించుట లెస్స అని తీర్పుసేసె. అనేకు లాయుద్యోగమునకు దరఖాస్తులను బంపిరి. కాని వారిలో లిటల్ టక్ ప్రభువు భార్యామణియును, రెండవ స్పెన్సర్ ప్రభువు పుత్త్రికయును, అయిన “లేడి లిటిల్ టక్” అను చేడియను తన బిడ్డలను సాకుటకు విక్టోరియా మహారాణి తనహృదయేను సమృత్తిని బొంది నియమించెను.

1842 సం. న ఏప్రిలు నెలలో నారాచబాట్టై బెంచుటకు నాలిటిల్టను దాదిగ నమి, ఆహూదాలోఁ దొమ్మిదేండ్లుండి, 1852 సం న ఈ యుద్యోగమును వదిలి, 1870 సం. న దీర్ఘనిద్ర జెందె. ఈ తొమ్మిదేండ్లలో నానారీమణి రాణిగారి బిడ్డలను పోకిరుల డాయం బోసీక మిగుల జాగరూకతతో వారిని సాకి,

శ్రీవిక్టోరియా ఆల్బర్ట్ల మనస్సు కెక్కునటుల వర్తించి, వారి మెప్పు వడసెను. ఆచిటుతలును, అముసలిది తమ్మువదలి వెళ్లుటను ఒల్లక కన్నీరు వరదలై ప్రవహింప నేడ్చిరి. కాని ఆవృద్ధురాలు వార్ధకదశలోఁ బాటుపడ లేక విశ్రాంతి వొందఁ గోరి, రాచబిడ్డలకు దాదియై ఉంట మానుకొనెను.

సారవంత మగు నేల సదా మంచిపంట నిచ్చు చుండును. లోకములో మంచి దంపతు లని ఏయాలుమగలఁ జెప్పవచ్చును? గృహస్థునకుఁ దగినయిల్లాలును, ఇల్లాలికిఁ దగిన గృహస్థుఁడును, చేరి, యన్యోన్యప్రీతిని మెలఁగి యేఁటేటఁ గాక పోయినను రెండేండ్ల కొకతడవయైన నెక బిడ్డను గనుచుఁ గన్నబిడ్డలు సురక్షితముగఁ జరాయువు లై యుంటఁ గాంచి సంతసించుచు నుండు రేని వారి దాంపత్య మన్ని విధములఁ బొగడఁదగినది. ద్రవ్యమున్న నేమి? లేకున్న నేమి? ద్రవ్యము శాశ్వతమా? బీదతికము శాశ్వతమా? మనమెప్పటికిఁ జరజేవులమై యుండువారమా? బీద సంసార మైనను లేదని మగనినలయింపక అతఁడు దెచ్చినదానిని గుట్టుగ నంబలిగనో సంకటిగనో కాఁచి చేసి వానికి నిడి తాను కుడిచి బిడ్డలను గనుచు మనుగడఁ గాంచునదియే మంచి యిల్లాలు.

విక్టోరియా రాజభర్తయగునాల్బర్టును పరదేశమునుండి తనయింటిలోఁ గడుపుకూటి కై యిల్లంఁటముండఁ జనుడైచిన మగనికైనడిఁ దలఁపక అప్రభువుఁ బ్రేమించి ఆయనమనోరథ

ప్రకారము తా నేవేళ వర్తించుచు నాతనిసుఖ మే తనసుఖ మని తలంచి, మిక్కిలి కూర్చితో నాతనియెడఁ బ్రవర్తించు చుండెను. 1843 సం. న విక్టోరియామహారాజు క్రమము గర్భవతి యై యేప్రెలు నెలలో నొక యాడుబిడ్డను గనెను. ఆమెపేరు ప్రిన్స్ అలైస్. రాణి పెద్దకూతురును, పెద్ద కొడుకును, లిటిల్ డొరసాని స్వాధీనమున “ వింజరు ” గ్రామంబుననుండిరి. కాని యా రాజదంపతులు తమ ప్రియశిశువులఁ జూడక యుండ నెల్లక వింజరులో నుండినకూతుఁ గొడుకుఁ బిలువ నంప వారును లిటిల్ డొరసాని వెంటఁ దమతల్లికడకు నేతెంచిరి. ఆమహారాణి రాచకార్యము లెన్ని యుండినను, లిటిల్ డొరసాని యెంత గారాబముతో దననిసువులఁ బెంచు చుండినను, తాను స్వయముగ వారిని విచారింపక యుండిన దెన్నఁడును లేదు. ఆదేవేరి తనభర్తతో రాచకార్యముల నిర్వర్తించుకొనుచుఁ దనబిడ్డల యాటపాటలను గాంచి యానందసౌఖ్యంబులఁ బొరయుచు నుండెను.

లండను నగరమున నావిక్టోరియా మహారాణి భర్తతోను తనబిడ్డలతోను కాలము సుఖముగ గడుపు చుండెను. 1844సం. న ఆల్బర్టుప్రభువు తండ్రిపరలోకగతుఁ డయ్యె. రాణితండ్రిమరణమున కై వగచెడితనప్రాణసఖుని ఊరడించి యతని దుఃఖము శాంతిల్లఁ జేసెను. అప్పు డప్పు డనేక రాజ్యముల యందుండి హాస్యగాండ్రును, నర్తకులును, పాటకులును పెక్కు

మంది రాణి యాస్థానమంటపంబునకు నచ్చివారివారి విద్యలను రాణికిని, ఆయమబిడ్డలకును, కనబఱచి, వారి నానందాబ్ధిని నోలలాడించి, వారివలన బహువిధభూషణంబులఁ బొంది తమ తమ పొందుపట్లకు నేఁగు చుండిరి. ఉన్నట్టుండి యాయేట రుష్యాచక్రవర్తి నికల్ హా సనునాతఁడు లండనుపురికి నేతెంచెను. శ్రీరాణియును మంత్రులును ఆయనను బహుభంగుల గౌరవించిరి. ఆ పుడమిదొరయును రాణి నిసువులఁ గాంచి, వారినెత్తుకొని, ముద్దాడి, అచ్చటఁ గొన్నిదినములుండి పిదపఁ దనరాజ్యమునకుమఱలెను. 1844సం. న ఆగస్టు నెలలో శ్రీమహారాణి రెండవకొమారుఁ గనెను. జనులు రాణికి నాల్గుమందిబిడ్డలు దైవకృపాకటాక్షంబునఁ బుట్టి వర్ధిల్లుచుండి రని ప్రమోదభరిత చిత్తులైరి. రాణియును భర్తయును ఆ పుట్టిన రాకొమరునకు “ఆల్బర్టు అర్రెస్టు” అనిపేరు పెట్టిరి. ఆబిడ్డఁడును దినదిన ప్రవర్ధమానుఁడగుచుండెను. రాణియును ఆయమహృదయేశ్వరుఁడును బిడ్డలును కొన్నిదినములు లండనునగరమునను, వింజరు మందిరంబునను, మఱికొన్నిరోజులు ఆస్థాన సనునంతఃపురము నను మొదలగుచోటుల విశ్రాంతి జెందుచు నుండిరి.

1846 సం. న శ్రీమహారాణి మఱొక యాఁడుశిశువును గనెను. దానిపేరు హెలీ. ఆవలనెద్వర్డు తన తల్లిదండ్రులతోఁ బడవలోఁ గారకవాలునకు నేఁగెను. అచ్చట ప్రజలు వ్రానిని జూచి సంతసించిరి. రాణివెంట నతఁడు తిరిగి తనవీటికి నరు

దెంచి, యింటఁ గొన్నిరోజు లుండెను. ఆతని తల్లిదండ్రులు తమబిడ్డల నెచ్చటికిఁ బంపక, తమకడ నే ఉంచుకొని, వారిని గాంచి, తత్సఖము పొందుచుండిరి.

1847 సం. న ఆగస్టునెలలో శ్రీ విక్టోరియారాణి భర్తృసమేతయై, పెద్దకొడుకును, పెద్దకూతును వెంట నిడుకొని స్కాట్లాండుదేశమునకు వెళ్లెను. ఎడ్వర్డురాక స్కాచు జనులకు నానందదాయకమై యుండెను. వా రాతనిఁ జూడఁ గోరుచుండిరి. రాణియును, ఆదేవేరిప్రాణసఖుఁడును, బిడ్డలను, మిల్ ఫోర్డుహావే రేవునఁ జేరఁగనే, అచ్చటి జనులు పెక్కుమంది ఎడ్వర్డును వీక్షింప గుంపులుగూడి వచ్చిరి. రాణితనకొడుకులను వారికిఁ జూపెను. అచ్చటనుండి ఇంగ్లాండునేలిక శిశువులతోడను ప్రాణేశుతోడను స్కాట్లాండు పశ్చిమ ప్రదేశమంతయుఁ గ్రుమ్మరి యచ్చట వినోదంబులం జూచి ప్రమోదభరిత చిత్తయై తనయింటికిఁ జనుదెంచెను. 1848 సం. న రాణివేట్రాక యూఁమశిశువును గనెను. దానికి ప్రిన్సులూయి అనుపేరు.

ఎడ్వర్డు విద్యను శేర్వ ప్రారంభించుట.

ఎడ్వర్డునకు నై దేండ్లు నిండెను. ఆతని తల్లిదండ్రులు నా బాలునకుఁ జదువు శేర్వవలయు నని నిష్కర్షచేసిరి. కాని ఎట్టి విద్య నా బాలునకు గాఁపవలయునో వారికిఁ దెలియక కొంత కాలము వారు తహతహపడు చుండిరి. ఇంతలో భారత్వాకు మనున, ఆక్సుఫోర్డుబిషపును, జేమ్సుక్లార్కును వీరలతో నా

రాజదంపతు లాలోచించి, వారుచెప్పినపద్ధతులఁ దమతనయు నకు సకలవిద్యలను నేర్ప సమర్థుఁ డగుపండితుని హేనిబెర్చి అను నుపాధ్యాయుని నియమించిరి. అతఁడు నీతికోవిదుఁడు అతఁడు ఎడ్వర్డునకు సకలశాస్త్రంబుల నేర్ప సమర్థుఁడు. ఎడ్వర్డు ర్థాయు పాధ్యాయుని వలనఁ జదువు నేర్వ నారంభించెను.

రాణియును ఆయమహృదయేశుండును ప్రధానులును మున్నగు దొడ్డవారు ఎడ్వర్డు చిత్తగువులు వ్రాయుటను, గాన కళను, అస్త్రవిద్యను, ఈవిద్య ఆవిద్య అని లేక సమస్త విద్య లను నేర్చుకొనవలయునని శాసించిరి. అన్ని విద్యలలో నిపు ఁడు లభించుట దుర్లభము. బిర్సు ఆంగ్లేయభాషా ప్రవీణుఁడు. అతనికి నితరశాస్త్రము లంతగఁ దెలియవు. అతఁడు ఎడ్వర్డునకు నేవేళ నంగలవిద్య నేర్పు చుండినను, అప్పు డప్పుడు నాతనికి వాచకధాటియును, చిత్తగువు వ్రాయుట, మొదలగువి ద్యల నేర్పుటకు ఆ విద్యలయందుఁ బ్రవీణు లైన పండితులను మంత్రులు నియమించిరి. వారు రాకొమరునకు నియమితకాల ములందుఁ దాము నేర్చినవిద్యలను నేర్పు చుండిరి. రాణి తన ముద్దుకొమారుఁడు క్రైస్తవమతస్వభావము నెఱుంగక ఉపేక్షించునేమో అని ఆదివారములయందు నాబాలునకు క్రైస్తవ మతగ్రంథంబుల నేర్పు చుండెను. ఎడ్వర్డు ఎయేకాలంబుల ఏయేగ్రంథంబుల నేర్చి చింతన నేయవలయునో ఆయాకాలంబుల నొజ్జలు నియమించుపాఠంబుల ననుదినంబునను తప్పక భయ

భక్తులతో నేర్చుకొని, నేర్చుకొన్న దానిని మఱవక వల్లించుచు, దన్నుఁ గన్న వారికిని తా నికపైఁ బాలింపఁ బోవుజనులకును అల్లారుముద్దుగఁ బ్రవర్తించు చుండెను.

ఎష్వర్త అయిర్లండుదీవికి వెళ్లుట.

ఎష్వర్త పుట్టి యేడేండ్లాయెను. అతఁడు గురువులవలన విద్యలను గ్రహించు చుండె. రాణి మంత్రులతోఁ దనకు మారుని అయిర్లండుదీవికిఁ బిలుచుకొని వెళ్లి అచ్చటిజనులకుఁ నెష్వర్తను జూపవలయు నని కోరెను. మంత్రు లాయమ మనోరథ మీడేరునటుల ప్రయాణసన్నాహములఁ గావించిరి. 1849 సం. న ఆగస్టునెలలో రాణియును అల్పార్త ప్రభువును, వారిబిడ్డలును, అయిర్లండులంకకుఁ బయన మైరి. వారివెంట నాయుధపాణు లైన భటవర్గము చనెను. ప్రయాణము లంస్సగ జరిగెను. వారు టేమముగ నైర్లండు చేరిరి. అచ్చట నైషు జనులు దృఢానురాగు లై వారి పదవికిఁ దగినరీతిని వారిని సంభావించిరి. అంత రాణియును అల్పార్తను తమబిడ్డలను వెంట నిడుకొని క్వీన్సుపానును, డబ్లిక్ పురికిని, ప్రిగిరి. అయిర్లండు దీవికి నీ“డబ్లిను”పురి రాజధాని. తోవలో నెచ్చట గాంచి నను జనులు రాణి తనయునిముఖకమలమును వీక్షించుటకు మోము లెత్తి రాజమార్గంబుల నిరుకెలంకులఁ గ్రక్కఱిసి యుండిరి. రాణి వారిభావంబుల నెఱింగి, తనకుమారు నెత్తి చూపెను. వా రాతనిఁ జూచి సంతసించిరి. అప్పుడాపురమున

రాజమార్గంబులఁ బచ్చనితోరణంబులచే నలంకరింపఁబడి యుండె. అచ్చట నెల్లఁడెలఁ జూచినను వేనవేలుజనులు గుంపులు గూడి ఎడ్వర్డు రాకవలనఁ దమకుఁ గలిగినసంతసమును ముచ్చటించుకొను చుండిరి. ఎడ్వర్డు వారిదీవెనల నందుకొనుచుఁ దల్లిదండ్రులతోడను, సోదరులతోడను, తనతల్లిప్రతినిధిగారి యింట బస సేసి అచ్చట నుండునుద్యానవనంబులను, ట్రీనిటీ సర్వకళాశాలను, మున్నగుచోటులను గాంచి హర్షించెను. రాణి ఆఫ్రికానులకు విందు నొనర్చి యొకనాఁ డాఫ్రికా జమార్గంబుల నాపారులు సంతృప్తి జెడఁ దనకొడుకు నందఱు వీక్షించుకీతి నాతని దనముందు నిడుకొని యూరేగెను. ఎడ్వర్డు స్థానిని విడిచి తల్లిదండ్రులును, తోఁబుట్టువులును, తన వెంట రా స్వరాజ్యమునకు నేతెంచెను. రాణి తనతనయునకు “అరల్ ఆఫ్ డబ్లిన్” అనుబిరుదు నొసంగె. ఎడ్వర్డు కీరీతిని బాల్య దశలో నే తనజనుల నప్పుడప్పుడు వారివారితావులకుఁ జను దెంచి చూచు చుండుట చే నాతఁడు ప్రభు వైనపిమ్మట వారాతనియెడ దృఢానురాగము కలవా రై వర్తిల్లిరి.

1849 సం. న అక్టోబరు నెలలో రాణికిఁ దట్టమవారు వోసెను. అప్పుడు “కోల్ యక్స్ చేంజ్” అనుభవనము క్రొత్తగఁగట్టఁబడియుండె. అదేవేరి దానిఁ దెరువ వలసి యుండెను. కాని ఆయమ తట్టమవారిచే బాధపడు చుండినందున నాదేవేరి తనకుమారుఁ డెడ్వర్డుపని సేయుటకు నప్పుడని యెంచి ఆతని

తండ్రివెంట నాతనిని కోల్ యక్స్ చేంజ్ భవనము దెరువఁ బంపెను. లండను నగరవాసు లాకొమరుని వీక్షింప రాజమార్గంబుల నిరుకెలంకుల గుంపులుగూడి యుండిరి. అతఁడు తనతండ్రివెంట నామందిరంబు సమీపించెను. ఆల్బర్ట్ ప్రభువు తనకు మారుని ముందు నిలువఁ బెట్టి యాతనిచే నాభవనంబును దెలిపించెను.

ఒకనాఁడు రాణి తనబిడ్డలతో ఆస్పృశననుభవనంబున నుండెను. ఉద్యానవనంబున నుండుపక్షుల వేటాడుకోరికతో నెడ్వర్డు ఆయుధపాణులైన యనుచరులువెంట రానావనంబున గ్రుమ్మరు చుండెను. అతఁ డేయాయుధమును గొనిపోలేదు. అతని యనుచరులుమాత్రము పక్షులను గాల్చుచుండిరి. ఎడ్వర్డు పసివాఁడైనందున చెట్టునుండి క్రిందఁబడి మరణావస్థలో నుండినపక్షి నొకదాని నెత్తుకొనినచ్చుటకు ముందుఁ బరుగిడెను. కానింగుప్రభు వీబిడ్డఁ దాని దాపునకు వెళ్లినది యెఱుంగక తుపాకు గుఱి వెట్టి కాలెను. ఇంతలో నెడ్వర్డునకు నపాయము కలుగునని యెంచి యొకశూరుఁడు దానికడ్డముగ నిలిచెను. ఆ కాల్చినతుపాకి వానిచొక్కాను జించుకొని పోయెను. కాని ఎడ్వర్డున కెంతమాత్రము కీడు రాలేదు. రాణియును, ఆల్బర్టుప్రభువును, ప్రభువు కానింగును, మున్నగువారు ఎడ్వర్డు ప్రాణపాయమైన దెబ్బవలనఁ దప్పించుకొనె నని సంతసిల్లి వానిప్రాణమును గాపాడిన వానికిఁ దగినబహుమతుల నొసంగిరి.

లండనుపురంబున నుండు “హైడ్ పార్కు” అనునద్యా
నవనము మిక్కిలివిశాల మై రమణీయ మైనపచ్చనిచెట్లచే నిబి
డీకృతం బై ఉండును. ఆల్బర్ట్ ప్రభువు తనకుమారుడు లోక
మునందు కలచిత్రవస్తువుల నన్నింటిఁ జూచి వానిస్వభావమును
నేర్చుకొనుటకు వీ లగునటుల నొకసర్వవస్తుప్రదర్శనశాలను
1851 సం. న ఆ వనంబునఁ గట్టించెను. అతఁ డందు నిగ్గండునఁ
జేసినవియును, ఐరోపా, అమెరికా, ఆసియ ము న్నగుఁఖండం
బులలో నుత్పత్తి యైనవియును, ఆయాదేశస్థులబుద్ధికుశలత
వెల్లడి యగునటులఁ జేయఁబడినవియును, అయినవస్తువులను
సంపాదించి వరుసగ నుంచెను. ఆశాల యద్దముచేఁ గట్టంబడి,
చూపఱకు నధికసంతోషము నెసఁగుచుండిన దై చెన్నుమీరె.
పార్లమెంటుసభాసభ్యులలోఁ బెక్కుమంది దానిని నిర్దించుట
వల దనిరి. ఎందఁ జెన్నిమాటలు వల్కినను, ఆల్బర్ట్ ప్రభువు
వారిమాటల నాలకింపక ప్రదర్శనశాలను నిర్దించెను. శ్రీమహా
రాజు తనయునిఁ గూతులను వెంట నిడుకొని నాల్గుగుఱ్ఱంబులఁ
బూన్చినశకటంబుల నెక్కి భర్తప్రక్కఁ దాఁ గూర్చుండి ప్రద
ర్శనశాల కరుదెంచెను. లండనురాజమార్గంబుల జనులు వారిని
వీక్షించి ప్రమోదభరితు లైరి. మంత్రులును, పార్లమెంటు
సభ్యులును, రాణిని, ఎడ్వర్డును, మిగుల గౌరవించి, ప్రదర్శనశా
లను దెఱవఁ బొద్దించిరి. రాణి వారివేడుకోలును వ్యర్థపుచ్చ
నొల్లక ప్రదర్శనమందిరంబును దెఱచుట కంగీరించెను. ఆవల

భర్త వెంటరాణియును, ఆయన వెనుక ఎడ్వర్డును, మున్నగువారందలివస్తువులను గాంచిరి. ప్రదర్శనశాల ఆవలఁ గొన్ని నెలలుండె. ప్రతిదినమును ఎడ్వర్డు తనయయ్యవా రైనబిర్చువెంటఁ బ్రదర్శనశాలకుఁజని, అందలివస్తువులస్వభావమును, తనయుపాధ్యాయునివలన నేర్చుకొను చుండెను.

రాణికోడుకు బిర్చివలన విద్యలను గ్రహించు చుండ నాయుపాధ్యాయుఁడు మఱొకతావున నుద్యోగము సేయుటకు విడిచి పోవుటకు నిశ్చయించుకొనెను. ఎడ్వర్డు ఆసమాచారము ను విని మిక్కిలి చింతాకాంతుండయ్యె. కాని బిర్చి ఆపసిబాలు నూఱడించి, తానుపోయినదనస్థానమునకుఁ దనకంటె మిక్కిలి మేధావీయైనయుపాధ్యాయుఁడు వచ్చునని ఆయనకు మెప్పుఁజెప్పి 1852 సం. నఁ దాను క్రొత్తపనికి గుదురుకొనెను. రాణియును ఆల్బర్టుప్రభువును బిర్చివలనఁ దమ కుమారరత్నము మంచినీతులను నేర్చి బుద్ధిమంతుఁ డాయె నని సంతసించి యనేకవిధంబుల నాతనికిఁ దమ నెనరు చూపిరి. చక్రవర్తి కాబోవువానికిఁ జదువు నేర్పువానికి నేమి కొఱంత ?

బిర్చిస్థానమున నెడ్వర్డునకు విద్యను నేర్పుటకుఁ దగిన యుపాధ్యాయుఁడు లభించుట కష్టసాధ్య మై ఉండె. నీకునాకు జదువు నేర్పుటకుఁ బెక్కుమంది అయ్యవార లుందురు. చక్రవర్తి కాఁబోవు నాతఁడు సదుపవలయు నన్న నాతని పదవికిఁ దగిన విద్వాంసుఁడు లభింపవలయును కదా! సర్ జేమ్సు స్టీవ్సాను

నాతఁడు బిర్చుస్థానమున మ-రా-శ్రీ ఘోడరిక్కు-డబ్లియు గిబ్బు
అనునాతఁడు ఊడ నర్హుఁ డని రాణి ఆల్బర్టులకు నెఱుకపఱి
చెను. వారు స్త్రీఫనుమాటప్రకారము గిబ్బును తమ కుమారునకు
విద్య నేర్పుటకు నియమించిరి. గిబ్బు ఆపదవిని ఆతేండ్లుండెను.
ఆకాలమున నాతఁ డెడ్వర్డును విడిచి యెచ్చటికిఁ జనినవాఁడు
కాఁడు. ఎడ్వర్డు ఆతని నేమరక వానితో నుండి, అతఁడు
నేర్చినపలుకులను నేర్చుకొనెను.

ఎడ్వర్డు ర్దేవేళ నుపాధ్యాయునిశిక్షలో నుండినను, అప్పు
డప్పుడు విడుమరకాలమున నాతఁ డాడుకొను చుండెడివాఁడు.
ఒకనాఁడు రాణి సింహాసనము మీఁదఁ గూర్చుండి యుండి
నపుడు, ఎడ్వర్డు ఆదేవేరి ప్రక్కఁ గూర్చుండెను. పార్ల మెంటు
సభ్యులు క్రిమియాలో యుద్ధము సలుపవలసి యుండె నని రా
ణితో విన్నవించిరి. ఆయమ దానికి సంగీకరించెను. క్రిమియాలో
గొప్పరణము నడిచెను. అందు ననేకులు మృతిఁ జెందిరని ఎడ్వర్డు
వినెను. 1855 సం. న “ఛాతము” అనుస్థలమున నుండినగాయ
ముల నొందినరణశూరులను గాంచి వారికిఁ దగినకానుక లొసం
గుటకు నేఁగెను. తల్లి వెంట నాయమబుడుతఁడును, వెల్లిగాయ
ముల నొంది బాధ పడుశూరులను గాంచి, వారియెడ మిక్కిలి
దయతో వర్తించెను. వారును వానిని జూడఁ గానె తమశ్రమ
నివారణ మైన దని తలంచిరి. ఎడ్వర్డు ఈసంగతులలో నొకదాని
నైనను మఱిచినవాఁడు కాఁడు. అతఁడు తనచిన్న నాఁడు నడిచిన

సంగతుల నన్నింటిని బూస కూర్చినరీతిని వచించు చుండెడివాఁడు. అతనిజ్ఞాపకశుద్ధి ప్రశంసనీయ మైన దని వేఱుగ వచింప వలయునా?

క్రిమియాయుద్ధమునఁ జచ్చినవారిభార్యాపుత్రాదులసాహాయ్యార్థమై ఇంగ్లండులోనిజనులు చందాలువేసికొని పైకమును వసూలు చేసిరి. ఇందులకు బిర్లింగ్టన్ శాలలో నెకప్రదర్శనము నడిచెను. అందు వసూలగుద్రవ్య మానిధికే బోవునట్టులఁ దీర్పునేయఁబడెను. అప్పు డనేకు లనేకవస్తువుల నాప్రదర్శనమునకు నంపిరి. రాణిబిడ్డలును యుక్తవయస్సుననుండి నంగునఁ దమకు దెలిసిన రీతిని చిత్తరువులను వ్రాసి యాప్రదర్శనమున విక్రయమునకుఁ బంపిరి. వారిలో నెడ్వర్డు వ్రాసిన చిత్తరువులు 870 రూ. లకు నమ్ముడు వోయెను.

క్రిమియాలో రణము ముగిసెను, ఫ్రెంచిరాజు విక్టోరియాను దసరాజ్యము నూడఁ రమ్మని యాహ్వానము పంపెను. రాణియును ఆల్బర్టును ఎడ్వర్డునువెంటఁ బెట్టుకొని ఫ్రెంచిదేశమునకు వెళ్లి దానికి రాజధాని యైనపారిసుపుర వరంబున ఎనిమిది దినము లుండిరి. ఎడ్వర్డు ననేకులు చూచి మిక్కిలి సంతోషపడిరి. ఫ్రెంచిరాజు రాణికి ననేకవిందు లొనర్చెను. ఎడ్వర్డు విలువగల మంచివస్త్రములను ధరించి రాచోవిని కొదమసింగంబుకై వడి నుండెను. రాణికి మార్సెల్సులో గొప్ప విందు నడిచెను. అందు ఎడ్వర్డును వానియప్పయును ఫ్రెంచి

రాణిరాజుల సమీపంబునఁ గూర్చుండి భుజించిరి. ఫ్రెంచిరాజు నకు బిడ్డలపైఁ గూర్చి యెక్కువ. అతఁడా యెడ్వర్డును ప్రిన్స్ రాయలునుజూచి విడువక వారినాటలాడించుచుండెను. వారును హెచ్చు మచ్చికను నాయనతో నాడుకొను చుండిరి. ఆరాజు రాజ్యమును గోలుపోయి రాజ్యపద భ్రష్టుడై ఉండినపుడు ఎడ్వర్డు వానిఁ గాంచి పశ్చాత్తాపము నొంది వాని నప్పు డప్పుడు చూచు చుండెను.

రాణి ఫ్రెంచిదేశమును విడిచి ఇంగ్లండునకుఁ దర్లుటకు నుద్యమించు చుండెను. ఎడ్వర్డు ఇంగ్లండునకుఁ బోవుటకు నిష్ట పడక, తల్లితో “అమ్మా! నేను ఫ్రాన్సులో నుండెద. నేను లేకున్న నీ వుండలేవా? నేను లేకున్న నేమి? నే నెక్కడ నే నా నీ కొడుకను? నీవు వారితోఁ దృప్తి నొంది యుండుము.” అనెను; రాణి వానిమాటలకు నవ్వి వాని నచ్చట విడిచి పెట్టక తనదేశ మునకుఁ బిలుచుకొని వచ్చెను.

ఎడ్వర్డు జనులనిజ మైనస్థితిగతుల నెఱుంగఁ గోరి గూఢ వేషమున ఇంగ్లండు పశ్చిమ భాగమును జూడఁ దలెను. అతని వెంట నాతని యుపాధ్యాయుఁడు, గిబ్బును తర్సల్ కావెండిషను, వెళ్లిరి. అతఁడు మాఱువేషమున వారివెంటఁ గాలి నడకను డివోక్ షైరంతటను గ్రుమ్మరినను, జనులు తమయూళ్లలో రా కొమారుఁడు మాఱువేషమునఁ గ్రుమ్మరు చుండె నని ఊహించి వాని జాడలు వెదుక బ్రయత్నించిరి. కాని కనుఁగొన లే రైరి.

ఎడ్వర్డు తనయిల్లు సేరి ఫ్రాన్సుజర్తని మొదలగుతావు లకు విద్యార్థియై వెళ్లెను. అతనివెంట జనరల్ గ్రే అనునాతఁ డును, గృహస్థధర్తముల నేర్పునట్టి హెచ్ పోకసన్ బియు ను, శాస్త్రముల నేర్పుగిబ్బును, మున్నగువారు సనిరి. కొన్ని సమయములలో దేశములలోనందందు చిత్రవిచిత్రము లగు ధాతులతాదులఁ గాంచు నిమిత్త మాతఁడు కాలినడకను బోవు చుండెను. అతఁడేమే వేళల నేయేచోటుల నేయేరీతుల నుండవలయునో ఆయావేళల నాయాతావుల నాయావిధంబుల నుండెను. అతఁడు తానురాచబిడ్డఁ డనియును, తా నెచ్చోటికి నేగినను, రాజునకుఁ జేయఁ దగినశౌరవములు సేయవలయు నని కోరినవాఁడు కాఁడు. అతఁడు సామాన్యజనుని పగిదిఁ దనయుపాధ్యాయుల వెంట నాయాతావులయందుఁ గ్రుమ్మరి ఇల్లు చేరెను.

ఎడ్వర్డు విద్యాభ్యాసము.

ఎడ్వర్డు సప్త ప్రిన్స్ రాయల్ అను చిన్నది వ్యక్తురా లయ్యె. ఆమెకుఁ బదు నేడేండ్లు నిండెను. ప్రష్యాచక్రవర్తి ఫ్రెడరిక్కు విల్లియ మనురాకొమారుఁ డాతరుణిని జేష్టఁ గోరెను. రాణి తనకుమార్తెకు మంచివరుఁడు లభించె నని కౌతూహలచిత్త యై మంత్రులతో నాలోచించి మిగులవైభవమున నాచిన్నదాని నాయుర్వీశునకు నిచ్చి సెంటుజేమ్సు చేపలున వివాహము సేసెను. ఎడ్వర్డు తనయక్కకు సవరత్న

ములతోఁ జెక్కినచంద్రహారమును కానుకగా నిచ్చెను. అతని బావ యాతనియప్పును వెంటనిడుకొని తనదేశమునకు నేగెను. ఎడ్వర్డు తనయప్పును విడిచి పెట్టి యుండుటకుఁ గొంతచింతించి, ఆవలఁ దనహృదయము నూట పఱచుకొని యుండె.

ఎడ్వర్డువయస్సుపదునే డేండ్లుండినను. అతఁడు సకల శాస్త్రంబుల నేర్చుకొనుటకు నాతనిబుద్ధిబలము తగినస్థితిలో నుండెను. అతఁ డింతదనుక ఇంటిలో నుపాధ్యాయుల నియమించుకొని వారినలన నానావిధవిద్యల నేర్చుకొను చుండెను. ఇఁకమీఁద నటులకాదు. అతఁడు సామాన్యులమాడ్కి ఆక్సు ఫోర్డు కేంబ్రిడ్జ్, ఎడింబరు మున్నగుసర్వకళాశాలలలోను, అయిరోపాఖండంబున నుండుకళాశాలలయందును, ధనుర్విద్యయందును, వ్యాపారతంత్రంబులలోను, సమస్తవస్తుజాలంబులఁ జేయుటలోను నేర్పఱితునము పొరయవలె నని, ఆతనితల్లిదండ్రులు కోరి ఆతనితోఁ గూడ చదువుకొనుటకు ముగ్గురు సహపాతులను నియమించి, రిచ్ మండ్ ఉద్యానవనంబున నుండు వైట్ లాడ్జ్ అనునస్త్రాశాలయందు ధనుర్విద్యను నేర్చుకొను నటుల నేర్పాటులు సేసిరి. ఎడ్వర్డుధనుర్విద్యను నేర్చుకొనునపుడు తనయుపాధ్యాయుల యాజ్ఞల నతిక్రమింపక సామాన్య బాలుని భంగి వర్తించి రణశాస్త్ర మర్థంబుల నన్నింటిని నేర్చుకొనెను. అతఁ డావిద్యలోఁ బరిపూర్ణప్రజ్ఞావంతుఁ డై యొరులకుఁ దానావిద్యను నేర్పునంతజ్ఞానమును సంపాదించి వీరవరుఁ డయ్యె.

1859 సం. న గిబ్బు విశ్రాంతిసందుటకుఁ దనపనిని విడిచిన పిమ్మట నాతనిస్థానమునకు టార్వ రనునాతఁడువచ్చెను. ఎడ్వర్డు వానివెంటఁ దనతల్లితండ్రుల యానతిని అయిరోపాఖండంబున నుండుకళాశాలల విద్యను నేర్చుకొనుటకు వెడలెను. అతఁడు ఇటీలీ జిబ్రాలిరు, లిస్బను, స్పెయిను మొదలగు రాజ్యంబులనుఁ పురంబులను జూచి, యందుఁ గొన్నాళ్లుండి, తనయింటికి వచ్చి తల్లిదండ్రులకడఁ గొంతకాల ముండెను.

విక్టోరియాను, ఆల్బర్టుప్రభువును, మంత్రులును ఎడ్వర్డు ఎడింబురోఁ గొంతకాలము విద్యాభ్యాసము సేయ వలసినట్టులఁ గోరి, యాతనిని ఆచోటికిఁ బంపిరి. కళాశాలా పద్ధతులు బహుకఠినము లైనవి. వానినతిక్రమించి యేవిద్యార్థి యును పోఁగూడదు. సామాన్యస్థితిలో నుండుబాలురు అయ్య వారలయాజ్ఞలకు లోబడి నడుచుకొనుట సహజము. ఎడ్వర్డు రాకొమారుఁడు. అదియునుగాక సర్వకళాశాలాపద్ధతుల స్వభావ మాతఁడు గుఱైఱుంగఁడు, అతఁ డాగర్భశ్రీమంతుఁ డై తల్లిదండ్రులపొత్తున నుండి, వారిసమక్షమున ఉపాధ్యాయుని వలఁ దనకు నిచ్చవచ్చినపుడు విద్యను గ్రహించుచుండెను. ఇప్పు డటులఁగాదు. అతఁడు సర్వసామాన్యబాలుని మాడ్కి కళాశాలాపద్ధతులకు బద్ధుఁ డై సర్వకళాశాలలయందుఁ బలుకు నేర్చుకొనుటకు సమకట్టెను.

ఎడ్వర్డు ఎడింబరో విద్యాలయమున రసాయనశాస్త్ర

మును, తత్సంబంధము లైనపారిశ్రామికవృత్తులును, డాక్టర్ న
లియాన్ ప్లే ఫేర్ (Dr. Lyon Play fair.) అను నాతనివలన
నేర్చి, సామానులు సేయచోటికిఁ దనయుపాధ్యాయునివెంట
వెళ్లి, వానిఁ జేయుమార్గములను దెలిసికొనెను. జర్మనీదేశ
స్థుఁడును, ఎడింబరున హైస్కూలునకు డైరెక్టరును, అయిన
డాక్టర్ స్మిట్జు (Dr. Schmitz.) అనునాతఁడు ఎడ్వర్డునుకు
రోముపురిచరిత్రమును దెల్పెను. ఎడ్వర్డు తనకుఁ దీరుపాటా
దవినపుడు వారమునకు మూడుతడవల ఎడింబరున నుండు
ధనుర్విద్యాలయమున నావిద్యను చింతనచేయు చుండెడివాఁడు.
మిగతకాలమున నాతఁడు ఇటలి జర్మని ఫ్రాన్సు మున్నగుదేశ
భాషల నేర్చుకొను చుండెను. ఎడ్వర్డునకు న్యాయశాస్త్రమును
(Law) దేశచరిత్రమును (History.) నేర్పుటకు ఫిష (Fisher)
రను నాతఁడు కుదురుకొనెను. ఎడ్వర్డు ఏవేళ నీశాస్త్రములనభ్య
సించు చుండినను, కొంచెము తీరుబాటుకలుగఁ జేసికొని సర్వా
ల్పరుస్కాటువ్రాసిననవలలను, జర్మని ఫ్రెంచిభాషలతో వ్రా
సిననవలలను, వెలీ యెత్తిన నానికైనడిఁ జదువు చుండెడి
వాఁడు. ఎడ్వర్డు ఎడింబరునఁ జదువును పూర్తిగ నభ్యసించి,
పండుగలకు నింటికి వచ్చెను.

ఎడ్వర్డువిద్య యింకను ముగియ లేదు. అతఁడు ఆక్సు
ఫోర్డు (Oxford) సర్వకళాశాలలోఁ జదువ నుద్యమించెను. అతని
తల్లిదండ్రు లాతని నచ్చటికిఁ బనుప సిద్ధులై యుండిరి. అతఁ

డును వారికోర్కీప్రకార మాచోటికి వెళ్లి అచ్చట విద్యను గ్రహింపసాగెను. అతఁడు విద్యాలయమున నందఱతో మచ్చి కతో మెలఁగుచు, వారిలో నెవ్వరితోను విరోధము నేసికొనక, అందఱకును మిత్రుఁ డై వర్తించి సమస్తకళల నభ్యసించి అన్నిపలుకుల నుత్తీర్ణుఁ డై తనయింటికి వచ్చి కొన్నిదినములు తనతల్లిదగ్గఱ నుండెను.

ఎడ్వర్డు కొన్నిరోజు లైనపిమ్మటఁ గన్నఱా అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములుమొదలగురాజ్యములకు వెళ్లి తిరిగి యింటికి నేతెంచి, కేంబ్రిడ్జ్ సర్వకళాశాలలో విద్య నభ్యసించుటకు నచ్చోటఁ బ్రీనిటి సర్వకళాశాలయందుఁ జేరెను. అతఁడు పాఠశాలలో గణితశాస్త్రమునఁ బ్రవీణుఁ డయ్యెను కట్టుదిట్టములకు లోబడి యెన్నఁడును ఉండిన వాఁడుకాఁడు. ఇంటిలో నయ్యవారు వానియిష్టముచొప్పునఁ బలుకు నేర్పుచుండెను. ఇప్పుడా కేంబ్రిడ్జ్ లో నట్లుకాదు. అతఁడు తనయుపాధ్యాయులయనుమతిని బొందవలసియుండెను. అతఁ డానిబంధనల సహింపలేక ఒంటరిగ లండను నగరమునకు నయ్యవారలసెలవు వొందక ధవుడు కొట్టెను. ఆతనియొజ్జ లాతఁడు లండను నగరమును జేరకముందే ఆతనిపోకను దెలిసికొని ఆతనితల్లిదండ్రులకుఁ దెలియఁజేసిరి. అతఁడు రైలుస్టేషనులో దిగి దిగకముందే ఇంటిలో నుండునేవకులు కొందఱు వచ్చి కాచుకొని యుండిరి. అతఁడు వారిని గాంచి తలవంచి లజ్జతుఁ డయ్యె.

ఎడ్వర్డు కేంబ్రిడ్జ్ లోఁ జలికాలమంతయు నుండెను. చలికాలపు రజావోజులు వచ్చెను. పాఠశాలలు మూసిరి. కాణి మున్నగువా రెడ్వర్డు “కూర్రా” అనుచోట ధనుర్విద్యా పాఠంగతుఁడు కావలె ననికోరి, ఆరజాదినములలో నచ్చటికిఁ బంపిరి. ఎడ్వర్డు అచ్చోటికి వెళ్లి సేనానాయకుఁ డైనకర్నల్ పెద్దివాని వలన రణశాస్త్రమర్త్యంబుల నేర్చుకొని యందుఁ బ్రవీణుండయ్యె.

మూడవ అధ్యాయము.

ఎడ్వర్డుతండ్రి మరణము.

ఎడ్వర్డు కేంబ్రిడ్జ్ కళాశాలయందు విద్యాభ్యాసము సేయు చుండెను. అతఁ డాచోటఁ దనయుపాధ్యాయుల యాజ్ఞలకు విధేయుఁ డై సహపాఠకుల నందఱకుఁ బ్రియుం డై యుండెను. అతఁడు చదువును ముగించి, అయిరోపాఖండంబున నుండుడెన్నార్కు రాజ్యమునకు నొడయనిపట్టి నలెగ్జాండ్రాఅను యువతీమణిని జూడవలయు నని ఆతనితండ్రి తలంచి, వారిద్దఱును జర్మనీలో సంధింపవలయు నని కోరెను. ఈ రహస్యము ఎడ్వర్డు తండ్రికి హృదయపేటికాంతర్గతమై యుండెను. కాని అయిరోపాఖండమందలి వార్తాపత్రిక లారహస్యమును వెల్లడి పఱిచెను. అంత నింగ్లండులోని పత్రికలు, ఈ మర్కమును కొంతవఱకు

వెల్లడిచేసినవి. అయిన ఎడ్వర్డు ఆకాంతామణిని జూచి, తన మనస్సునకుఁ బట్టినచిన్నదని చెప్పుటకుముందే ఈవార్తాపత్రికా భేకంబులు ఈ విషయమును వెల్లడి సేయుటకు నా యాల్పర్థు కొంత నొచ్చుకొనెను.

ఎడ్వర్డు తన భావిప్రియురాలిని గని వచ్చుటకు స్వేయరు హిడల్బిర్గు అనుతావులకు వెళ్లెను. అచ్చట నాకాంతయుఁ దనకాంతుని పీక్షించుటకు నేతెంచియుండెను. వారిరువురును, ఆతావులలో రెండురోజు లుండిరి. వారిద్దఱహృదయములు లీన మయ్యెను. అంతట ఎడ్వర్డాచోటు వదలి ఇంగ్లండునకు వచ్చి, తనయిచ్చను తల్లిదండ్రులకు నెఱుక పఱచి కేంబ్రిడ్జికిఁ జనెను.

ఆల్బర్టుప్రభువు తనకొడుకు డెన్తార్కురాజ్యపుటాడ యనిపట్టిని జేబట్టు నని సంతసించి వివాహప్రయత్నములు సేయ నాలోచించు చుండెను. కాని “తా నొకటిఁ దలచినదైవ మొకటితలంచును” అనులోకోక్తి అసత్య మకానె? అతఁడు తనకోరిక ప్రకారము కొడుకు పెండ్లిని జేసి చూడలేదు. అతఁడు కొక నాఁడు కేంబ్రిడ్జున నుండినసుతుని జూచి వచ్చుటకు వెళ్లెను. నాఁడు కుంభ ద్రోణవర్షము వర్షించెను. కాని అతఁడు దానిని లక్ష్యము సేయక కేంబ్రిడ్జినుండి ఇంటికిఁ జనుదెంచెను.

అతఁ డిల్లు సేరి చేరక ముందే జ్వర మాతని నాశ్రయించెను. అతఁడు దానిచే గొంతశ్రమపడెను. వైద్యులనేకులు

తత్క్షణమే వచ్చి దివ్యాపదముల నిచ్చిరి. రానురాను రోగము ప్రబలమయ్యెను. వైద్యులు ఆల్పర్థు బ్రతుకఁ డని నిరాశ చేసి కొనినవా రయ్యును, ఆభావమును వెలి నిడిన రాణిగారు ధైర్యమును గోల్పోవుదు రని తలంచి, ఏమెమోమందుల నిచ్చు చుండిరి. విక్టోరియా తననాథుఁడు జీవింపఁడని నిశ్చయించుకొనెను. ఆమెహృదయసముద్రమునుండి శోకతరంగంబులు కన్నులనుచెలియలికట్టమేర దాఁటి పాయలుగ వచ్చుచుండెను. కాని ఆదేవేరి తనశోకము వెలింబుచ్చినఁ బసివాండ్రు మిగుల దుఃఖించి దిగు లొందుదు రని యెంచి దాని లోన నడంచుకొని, అశ్రుకణంబులఁ గొనగోటఁ జిమ్మి వైచుచుండెను.

రాణి రెండవకూతురు ప్రిన్సెస్సు అలిస్సు అనుచిన్నది పసి దయ్యను, బుద్ధిమంతురాలును, దీర్ఘాలోచన కలదియును, ముందు నేమి కలుగు నో అని సంశయించి, కేంబ్రిడ్జ్ లో నుండినతనయన్నకుఁ దండ్రి జబ్బుస్థితిలో నుండె ననియును, బ్రతుకుట దుర్లభం బనియును, తంతివార్త చేసెను. అతఁ డామూటను విని, శోకముచేఁ బీడింపఁ బడినవాఁ డయ్యును, ధైర్య లక్ష్మిని త్యజింపక వాయువేగ మనోవేగంబున వింజరుభవనముఁ జేరెను.

అతఁడు తనతండ్రి యైనఆల్పర్థు మరణావస్థలో నుంటఁ గాంచెను. హృదయము శోకపూరిత మయ్యె. కనులనీరుజలజల రాలి చిన్నచిన్న కాలువలై కడపట గొప్పప్రవాహము లయ్యె.

ఆల్పర్దు మోమువన్నె రానురాను కృశించెను. దంతచ్ఛాయ
డీలుపడెను. పెదవులు నల్ల నయ్యె. ఆల్పర్దుఁ జుట్టుముట్టి ఉండి
నరాణి ప్రభృతులు ఈచిహ్నము లన్నియుఁ గాంచి, ఆల్పర్దు
మృతిఁ జెందె నని నిశ్చయించిరి. రాణి గొల్లు మని యేడ్చె.
ఆయమపుత్తుడు ఆక్రందనము సేసె. మిగిలిన వాండును
మిగుల దుఃఖించిరి. మంత్రు లితఱో విచ్చేసి, రాణికిని ఎడ్వర్డు
నకును, ఊటపలుకులు సెప్పి, ఆల్పర్దుశరీరమును, సమస్త
రాజచిహ్నములతో వింజరున నుండు సెంటుజార్జి చేపలునఁ
బూడ్చిరి. అప్పు డనేకపరరాజులును విచ్చేసి, రాణికి నామెతన
యునకును దుఃఖోపశాంతి వచనంబులు వల్కి, నారియుమ్మలికం
బును దొలఁగఁ జేసి, తమతమ దేశములకు వెళ్లిరి.

ఎడ్వర్డును, తండ్రిమరణమునకై సర్వదా దుఃఖించు చుం
డెను. అతఁడు తనపనులన్నిటిని వదలుకొని, “తండ్రిపోయెను,
మనమును పోవువారమే కదా? మనకు నీరాజ్యంబు లేల?
గీజ్యంబు లేల? పుట్టుట చచ్చుటకొఱకే, ప్రాపంచికసౌఖ్యంబు
లస్థిరంబులు. ఉన్నతవఱకు ధర్మకార్యములు సేసికొనుచు,
భగవత్ప్రీతికర మగుమార్గమున నడుచుచు నుండుట మేలు”
అని తలంచి, రాచకార్యంబులకు మనస్సుఁ దగులనియ్యక ఉం
డెను. రాణియును, మంత్రులును, ఎడ్వర్డు తండ్రిమరణముచేఁ
గలిగిన విరక్తిని నుండె నని యెంచి, ఆతనిమనస్సు రాచకార్య
ములపైఁ దిరుగునటుల వానిఁ బురికొల్పిరి. అతఁడును తల్లిమా

టలకుఁ జెవి నిచ్చి, ఆయమయిష్ట ప్రకారము వర్తింప నంగీకరించెను.

మంత్రులు ఎడ్వర్డునకు వివాహము సేయుట బాగని విక్టోరియాకుఁ దెల్పిరి. ఆయిల్లాలు వారిమాటలు లెస్స అని యెంచి, తనకొడుకునకు వివాహము సేయుటకు సమ్మతించి, దానికిఁ దగినయుద్యమములు సేయవలయు నని వారికి ననుజ్ఞ నిచ్చెను. వారును పెండ్లికార్యములు సేయ నారంభించిరి.

←→
నాలవ అధ్యాయము.

—
ఎడ్వర్డు పెండ్లి.

శ్రీ విక్టోరియా మహారాణి భర్తను గోలుపోయినది మొదలు రాచకార్యములు సేయఁబూనక ఉండెను. ఆల్బర్టు జీవించి యుండినపుడు ఆదేవేరి ఆతనిసాయంబున నన్నికార్యములను నిర్వర్తించు చుండెను. ఇప్పు డొంటరిగ నన్నిపనులమె నిర్వహింపవలసి యుండెను. ఆమెకు నన్నిటం దోడుపడుటకు ఎడ్వర్డు యుక్తవయస్సున నుండెను. అతఁడును తండ్రి మరణంబున కై చింతిల్లు చుండెను. మంత్రులు వానికిఁ బెండ్లి చేసిన నాయిరువుఱశోకము తుదముట్టు నని తలంచి, రాణితో నాలోచించి తగిన యుద్యమములు సేయసాగిరి.

ఎడ్వర్డు ఒకనాఁడు తనమిత్రులతో సరససల్లాపంబులు

సేయు చుండెను. అప్పుడు వారిలో నొకనిచేతిలోఁ గాగితపు ట్టపై వ్రాసిన చిత్రపట మొక్కటి ఉండెను. ఎడ్వర్డు దానిం గై కొని చూచి, డెన్తార్కు తేనిపట్టి అని యెఱింగి, ఆ మేనియం దంబును డెందంబున మెచ్చుకొని, ఆమెపై వలపుఁ గొని దాని వెలిఁబుచ్చక, అతరుణీమణిని గనుంగొనఁ గోరు చుండెను. అది మొద లాతఁడు ఏపనులయందు నాసక్తి లేక ఆ చెలియపై మోహ ముంచి, ఆమె నెప్పు డెప్పుడు గనుగొందు నా యని ఉద్విష్టారు చుండెను. ఇంతలో మంచి సమయము తటస్థించెను. డెన్తార్కురాజు తనప్రియపుత్రిక యగునలెగ్జాండ్రాతో హిండల్ బర్గునకు వచ్చునటులఁ దెలియవచ్చెను. ఎడ్వర్డు ఆమాటను విని ఆచెలియఁ జూచి వచ్చుటకు నాచోటికి వెళ్లెను. అచ్చట నింతకుముం దే ఎడ్వర్డు రూపు కలచిత్రపటమును గాంచి యాతనిఁ జూడవలయు నని యపేక్షించు చుండిన అలెగ్జాండ్రా ఆతనిని జూచి సంతృప్తాం తరంగయయ్యె. అతఁ డాకన్నియఁ గాంచి, తదీయ రూప లావణ్యాదిగుణగణంబులం గని విమోహితుం డై ఆమెచూపు లను సంకెలలచేఁ గట్టఁబడిన హృదయము కలవాఁ డై యాచోటువిడువ నొల్లక ఎట్టకేలకుఁ గొంతధైర్యము తెచ్చు కొని “ఆఁడుదాని యందమునకు నింతలో మగవారు బేలు పోఁగూడునా?” అని స్వాంతంబునఁ దలంచి, తనయింటికి జన్మదెంచెను.

ఇంగ్లండు నేలురాణి తనకుమారునకు వివాహ ప్రయ

త్నములు సేయుచుండె నని విని జర్జనీ దేశపు రాజకూటుం
డ్ర పటములను, స్వీడ్ దేశపు తేనిపట్టి ఫలకమును, ఇట్టివి యెన్ని
యో అనేకములు ఇంగ్లండురాణి సమ్ముఖమున వచ్చి యి
చ్చెను. రాణి వానిని గాంచి ఎడ్వర్డునకుఁ జూపెను అతఁడు
వానిని జూచియుఁ జూడనియట్టుల నుండి వానియెడఁ దనకుఁ
గలయనాదరణను గాన్పించెను. బుద్ధిశాలియైన మహారాణి
వానిభావం బెఱింగి ఆయాపటము లాయారాజ్యములకుఁ
బంపెను. అంత రాణి ఎడ్వర్డు మనోభీష్టంబుఁ దెలిసికొని
డెన్హార్కు రాతనయను వివాహమాడఁదలంచినాఁడని ఊహించి
ఆదేశపుటాడయనికి నాశుభవర్తమానమును దెలియఁబంపె.
అతఁడునుతనకూటునకుఁ దగినవరుఁడు లభించె నని మహానంబు
నొంది, శుభముహూర్తము నిశ్చయింపవలసిన దని రాణికి
నెఱుకపఱిచెను. ఆమెయును మంత్రులతోను కాంటెర్బరీ ఆర్చి
బిషపు తోడను, ఆలోచించి 1862 సం. న ఫిబ్రవరి నెల 16వ
తేది నాఁడు పెండ్లి ముహూర్తమును నిర్ణయించినటుల శుభ
వర్తమానమును డెన్హార్కు ప్రభువునకు నెఱింగించెను. అతఁడు
ఇంగ్లండునకుఁ దనతనయను వెంట నిడుకొని వత్తు నని రాణికి
సమాచారమును బంపెను. ఇటుల రెండిండ్లవారును బెండ్లికి
వలయునుద్యమములు సేయుచుండిరి:

రాజమంత్రులు ఎడ్వర్డునకు డెన్హార్కుప్రభువుపుత్రిక
నిచ్చి వివాహముజరుగు నని లండనుపత్రికలలోఁ బ్రచురించిరి.

తత్సూర్యము కొద్దిమందికిమాత్రము తెలిసిన ఎడ్వర్డ్ లెగ్జాం
 డ్రా వివాహము అందఱును ఎఱింగి, దానిని గనుటకు గు
 తూహలాయత్తచిత్తులై యుండిరి. ఈవివాహమువలన రాజ్య
 ము సిరిసంపదలతో మిక్కిలివర్ధిల్లు నని అనేకులు కోరిరి. రా
 ణికి లోబడిన రాజ్యంబులలోని జనులు తమరాచబిడ్డఁడు సదా
 చారసంపన్నురాలును, సుగుణగణమణియును, సౌందర్యశు
 భాంగియును, అయినఅలెగ్జాండ్రారాచకూఁతును వివాహ
 మాడఁ బోవు ననియును, ఆపరిణయంబును గాంచవలయు నని
 యును, కోరిరి. ధనవంతులును, రాగలిగినవారును మాత్రము
 ఇంగ్లండునకుఁ జనుదెంచి యావినాహమహోత్సవమును
 జూడ నుద్యమించిరి. అనేకులు తాము రాలే మని నిరాశచేసి
 కొని తమతమ యింటిపట్టులయందే యుండి ఎడ్వర్డ్ లెగ్జాం
 డ్రులవివాహము నిర్విఘ్నముగఁ బరిసమాప్తి నొందవలె నని
 కోరు చుండిరి.

డెన్మార్కురాజతనయ యగునలెగ్జాండ్రా ఇంగ్లండునకు
 గ్రొత్తదికాదు. ఆపురికి రెండుమూఁడుతడవ లాకన్నియ పసి
 తనంబున వచ్చి దానిసోబగును, గాంభీర్యంబును, జనులకుఁ
 జూపి డుండెను. ఆమె తనమేరయత్త యైనకేంబ్రిడ్జిరాణిని జూడ
 నేతెంచినపుడు లియొపా ల్దనుభూనేతను జూడఁ బోవు చుండిన
 విక్టోరియాను గాంచెను. ఆమహారాణి అప్పు డే ఆడెన్మార్కు
 ప్రభుతనయను గని దానివినయగాంభీర్య సౌశీల్యాది సద్గుణ

బులకు మిగులసంతసం బందెను. ఇదియునుగాక రెండవతడవ నాపూఁబోడి తనతండ్రివెంట నింగ్లండునకుఁ జనుదెంచి ఆస్పృహ నులో నుండినవిక్టోరియాను జూచి తనరాజ్యమునకు మఱలెను. లండనుపురి పౌరు లాచిన్నదానిసొబగును విన్నవారు కాని ఆ తరుణిని గని యెఱుంగరు. అనేకు లనేకభంగుల నాయమ సౌందర్యంబును మదిలోఁ బొగమచుండిరి. కొందఱు “మే మా యలెగ్జాండ్రాను, డెన్తార్క్కులోఁ గన్నారము. జనులనుకొనురీ తిని అంతచక్కనిపూఁబోడికాదు. ఏమో గొప్పరాజునకుఁ బత్ని కాఁబోవు చున్నది. అయిన సద్గుణగణఖని యట,” అని వక్కాణించిరి. మఱికొందఱు “అలెగ్జాండ్రా మంచిచక్కనిది. మిక్కిలిచదువరి. సిగర్వ. ఆశ్రయించినవారిపాలిటికల్పవృక్షము. మనలఁ గన్నతల్లిమాదిరిఁ గాపాడును.” అనిరి. “ఓ ! ఈయలె గ్జాండ్రా ఎవ రో? అనుకొంటిని. మొన్ననాతోఁగూడి యాడు కొన్నచిన్నదా?దాని కాపెండ్లి?ఆతరుణియేనా మనయెద్వర్డును బెండ్లియాడఁ బోవు చున్నది? దానికి నెంతభాగ్యము? దాని యదృష్ట మే అదృష్టము.” అని వెడియుఁ గొందఱు వల్కరి. “ఆయలెగ్జాండ్రా మనకు రాణి అగుట మనకు లాభమును, డెన్తార్క్కుదేశస్థులకు గొప్పనష్టమును గాదా?” అని ఇంకఁ గొందఱు వాక్రుచ్చిరి. విక్టోరియా యాస్థానపుఁగవీశ్వరుం డైన టెనిసనను కవి చంద్రుఁడు పెండ్లి కై ఇంగ్లండునకునేతెంచు చుండినఅలెగ్జాండ్రాకు నిమిలఁ బద్యరూపంబున స్వాగత మిచ్చెను.

“అందంపుబ్రోవ! నూయంగలనాణి
 ఇందునిభానన! యెలు గిచ్చి నిన్ను
 ‘మాలంకకును వచ్చి మమ్ములఁ బ్రీతిఁ
 బాలింపు మోతల్లి పద్మజగంధి,
 ఓయలె గ్గాండ్రా య’ నోరిమి నెలమిఁ
 బాయనికూర్చిని పల్కు చున్నట్లు
 ఖంగు ఖం గని మ్రోసె ఘంటజాలంబు
 బాంగా రలెగ్గాండ్రపురిఁ జేరువేళ.”

రాజబంధువు లనేకులు ఎద్వద్ధు అలెగ్గాండ్రాకు మగఁ
 డా నని ప్రమోదభరితహృదయు లై పెండ్లిదిన మెప్పుడు వచ్చు
 నా యని కోరుచుండిరి.

రాణియాజ్ఞను మంత్రులు పెండ్లికార్యములు సేసి
 ముగించిరి. వారు పెండ్లికి రావలసియుండినసామంతప్రభువుల
 కును, సమానరాజపుంగవులకును ఇంకననేకప్రముఖులకును,
 వినాహఃహ్వనపత్రికలను వ్రాసిరి. వారు లండనుపురము ననేక
 రీతుల శృంగారింపఁ గొలుపుకాండ్రను పెక్కుమందిని నియ
 మించిరి. ఆసేవకులును దమతేజు చెలువంపుదీవి యనఁబరగు
 నలెగ్గాండ్రానుజేబట్టు నని సంతోషచిత్తంబునఁ దమరాజభక్తిని
 వెల్లడి సేయుచు పురమును శృంగారించిరి. రాజమందిరంబులు
 నావావిధంబు లైనవన్నెలతో మెరియసాగెను. రాజవీధులు
 చక్కని వై నిర్మలము లై కనుపట్టె. “మహాచక్రవర్తి చక్కని

చిగురాకుఁబోడిని జేబట్టఁ బోవు చున్నాఁడు. పెండ్లి వేడుకలను జూడ ననేక దేశములయందుండి అనేకులు వత్తురు. పెక్కుసరకులు విక్రయమునకుఁ బోవును. ద్రవ్యమును సంపాదించుటకు నిదియే మంచిసమయము. జాగు సేయకూడదు. అన్ని సామానులను జేర్చుకొనుట లెస్స" అని వర్తకులందఱును ఆయావస్తువులు విక్రయమునకుఁ దెచ్చి పెట్టుకొనిరి. వీధు లూడ్చుకొని జీవించువాఁడు మొదలు రాణిమంత్రపదంబుననుండిన వారివఱకుఁ గలజనులందఱును తమతమమందిరంబుల సర్వవిధంబుల నలంకరించుకొనిరి. పరదేశములనుండి పరిణయవినోదంబులఁ గాంచుటకు నేతెంచుగొప్పవారును, శ్రీమంతులును, హిందూదేశమున నుండిన సామంతప్రభునికరంబులును, తమకు నాపట్టణంబున నాతరుణంబున బస సేయుటకుఁ జోటు లభింప దని యొచి, మున్ముందుగ నద్దెకు నియ్యవలసినపైకమును బాపి, బసలను ఏర్పాటు చేసికొని యుండిరి. రాణిమంత్రులును వేవేగ నైరోపాఖండంబున నుండుచక్రవర్తులకుఁ దగినమేడలును నియమించి వారిదేహసౌఖ్యములకు భంగము లేవియు లేకుండఁ జేయుటకుఁ బెక్కుమంది సేవకులను నియమించిరి. పనులన్నియు ముగియఁ గల్గ్యాణకళలచే లండనునగరవరము పెంపొందుచుండెను.

ఎడ్వర్డు తండ్రిపోయిన దాదిగ రాచకార్యములు సేయు చుండెను. పరదేశములనుండి రాణి జూడ నేతెంచినప్ర

భువుల నాతఁడు గౌరవించి వారి నాదరింపవలసియుండెను. అతనికల్యాణమహోత్సవమును జూడ సామంతప్రభువర్గములును శ్రీమంతులైనవర్తకనికరంబులును, అతనిరాజ్యంబుల నాతనిమాటుగఁ బాలించురాజప్రతినిధుల సమూహంబులును, సామాన్యజనంబులును, ఎన్నియోమంది లెక్కకుమిక్కిలి యై లండనుపురి వైభవమహోన్నతముగ నానాదేశంబులయందుఁ బెల్లుగ నల్లుకొనునటులఁ జనుదెంచు చుండిరి. వారు నాకు తమకు నియమించిన విడిదులలో బస చేసిరి. హిందూదేశము, కన్నడా, ఆస్ట్రేలియా, కేపుకాలని మున్నగురాజ్యంబులయందలి సేనలును, సేనానాయకులును, లండనుపురి చేరిరి. రాణి మంత్రు లేయేవారల నేయేరీతుల నాదరింపవలయు నో ఆయా వారల నాయారీతుల నాదరించుటకు వారివారి హోదాలకుఁ దగిన పరివారమును ఏర్పాటు చేసిరి. వారందఱును ఎడ్వర్డు కళ్యాణ మహోత్సవమును గాంచుటకు నతికుతూహలులై యుండిరి.

రాణి తన వియ్యంకునకును, వియ్యపురాలికిని, వారి పరిజనములకును, దగినబసలను ఏర్పాటు చేసెను. వారిలోఁ బెక్కుమంది వారివారి కుటుంబములతో ముందుగ నే విచ్చేసి యుండిరి. రాణిమంత్రులు వారికి నే కొదువ లేకుండునటుల వారికి వలయుసామానులను అందఁ జేయు చుండిరి. డెన్మార్కు ప్రభువు తనజనసమూహములకుఁ గావలసిన సామగ్రుల నన్నిం

టిని బంపించెను. ఎవరును ఏలాటి కొఱతలు లేక డెన్తార్కు రాజపుత్రిక యగునలెగ్గాండ్రాకకునెదురు చూచు చుండెడి.

ఇంగ్లండు పెక్కుభాగములుగ విభజింపఁబడి యున్నది. ఒక్కొక్కదానికి “కౌంటి” అని పేరు. అట్టిదానిని మనరాజ్యమున “జిల్లా” అని పలుకు చుండుదుము. అచ్చటఁ బ్రతికౌంటి యందును, వ్యాపార సంఘములు, వ్యవసాయదారుల సంఘములు, నగర పాలకుల సంఘములు, (Municipal Bodies). గొప్పగొప్ప జమీందారులు, మొదలైనసంఘములును, జనులును, పత్రికాముఖంబునఁ దమ తమ రాజభక్తిని దెలుపుటను, ఎడ్వర్డు సంప్రీతిని గొని హారందతికు నుచితభంగిని సత్కారములు సలుప వలసియుండెను. అతఁడు పార్లమెంటుసభాసభ్యులకుఁ దాను వివాహ మాడఁబోవు చున్నా నని తెలియఁబఱచుటకు నాసభలోఁబ్రవేశించి వారియంగీకారము నొందవలసియుండెను. అతఁ డాపనుల నన్నింటిని స్వయముగఁ జేసికొనెను. అతఁడు రాజచిహ్నములచే నలంకృతుడై పార్లమెంటుసభలో బ్రవేశించెను.

ప్రభువులందఱును లేచిరి. కాని లార్డుచాన్సలరు మాత్రమతిగాంభీర్యంబునఁ దనయాసనంబునఁ గూర్చుండి యుండెను. ఎడ్వర్డు తాని డాయం జని “మేము డెన్తార్కునెడయనిపట్టి యైనలెగ్గాండ్రాను వివాహ మాడఁబోవు చున్నారము. ప్రభువులందఱును మాకల్యాణసమయమున విచ్చేసి, సమస్తకార్య

ములను కొనసాగింతు రనికోరుచున్నారము.” అనుమొదలగు సంగతులు వ్రాసినపత్రికను ఆతనిహస్తపల్లవంబున నిడెను. పార్లమెంటుక్లార్కు ఎడ్వర్డునకుఁ గొన్నిప్రమాణవచనములను జెప్పెను. ఎడ్వర్డు వానిని ప్రభువులయెదుట స్ఫుటముగఁ బలికెను. అంత నాతఁడు కారన్వాలుప్రభు వనియును, (Duke of Cornwall) ఛెసరునకుఁ స్వామినియును, (Earl of Chester) కార్రిక్కునకు నెడయఁ దనియును, (Earl of Carrick) రోథుసేకు నేలిక అనియును (Duke of Rothesay) లంకలప్రభు వనియును (Lord of the Isles) ప్రభువులు నెప్పిరి.

పార్లమెంటుసభాసభ్యులలో రెండుతరగతులవా రుండిరి. ఒకతరగతివారు ప్రాచీనాచారములును, చట్టములును, మేలైనవియును, వానిమార్పఁగూడ దనియును, చెప్పువారు. వీరికి “కంజర్వటీసు” అని పేరు. రెండవవారు ప్రాచీనాచారములలో మేలైనవానిని గ్రహించి, పనికి రానివానిని బోఁ ద్రోసి కొత్తవానిని నిర్మించి, వానిని ఆచారమునకుఁ దెచ్చిఇంగ్లండున నుండు సన్నగాండ్రను తమతోసమానులుగఁ జేయుటకు నుద్యమించువారు. వీరికి “లిబరల్సు” అనిపేరు. ఎడ్వర్డు ఈరెండుకక్షలవారిలోఁ జేరక ప్రత్యేకముగ నుండి వీరివాదంబుల నాసభలలో వినుచుండెడివాఁడు. అయిన నాతఁడొకతడవమాత్రము “పెండ్లమును గోలుపోయనవాఁడు చచ్చినపెండ్లము చెల్లెలిని క్రమ్మట వివాహము నేసికొనవచ్చును” అనుచట్టము

ను విని ఆమోదించెను. కాని ఇంతకన్న మిన్న యగురాచ పనులలోఁ బసితనంబున నాతఁడుప్రవేశించి పాటుపడినది లేదు.

ఇంగ్లండున నీపెండ్లివారు సమస్తకార్యంబు లొనర్చు చుండ డెన్మార్కురాజ్యమునందలిప్రజలు తమరాజపుత్రిక లోక మునం గలపృథ్వీపతులలో మేటి యని చెప్పఁ దగునెడ్వర్డును బెండ్లియాడఁ బోవు చుండె నని మిగులసంతోషించి ఆకన్ని యకు ననేకవిధంబు లగుకానుకలం దెచ్చియిచ్చిరి. అలెగ్జాం డ్రా పెండ్లికిఁ దర్లినపుడు తనతోడఁ గూడియాడినబాలికా మణులపెండ్లిండ్ల కై పెద్దరొక్కంబు నెసంగె. ఆమెవెంటఁ బెక్కుమందిచెలిక త్రియలు పయన మైరి. ఆమెను ముందునిడు కొని సమస్తరాజ వైభవములతో నాయమ తల్లిదండ్రులును, ఆమెచెల్లండ్రును తమ్ములును, పెక్కుమంది పరిజనములును, వెంటరా కొనుపనుహేగును వదలి ఇంగ్లండునకుఁ బ్రయాణో ద్యక్తు లైరి. వీరిని బరివేష్టించి సేనాసమూహములు ఆయుధ పాణులై ఇంగ్లండునకు నేగ సమకట్టిరి.

డెన్మార్కునెడయఁడు తమ నెయ్యంపుఁగూఁతును వెం ట నిడుకొని 1863 సం. ము ప్రిబరెనెల 26 తేదినికోపనుహే గనువిడిచె. పెండ్లివారు త్రోవలో కోల్ నను (Cologne) న నిలిచిరి. అచ్చటనుండిన యాంగ్లేయరాజ ప్రతినిధి తమకు నేలికసాని కాబోవు అలెగ్జాండ్రాను దర్శించి స్వాగత మిచ్చి పెండ్లికూఁతు విందొనరించెను. ప్లాకుడర్సు ప్రభువు విక్టోరియా

వియ్యంకుని ఆయనయనుచరులను మిక్కిలి నారవించి ఫ్లషింగు (Flushing) అనుతావున నాంగ్లేయుల నావలసేనాసమూహము అలెగ్జాండ్రా ప్రభృతులను వెంటఁ బెట్టుకొని పోవుటకుఁ వేచి యుండి, పెండ్లివారిని లండనుపురిని జేర్చెను.

లండనుపురి థేమ్సునదిగట్టున నున్నది. ఆనదిలో నెల్లప్పుడును నానాదేశనావలు క్రిక్కిరిసి యుండును. ఎడ్వర్డు తనభావిభార్యను బిలుచుకొని వచ్చుటకు నా నదిలో ముచియోడయం దుండెను. అదిబహుభంగుల నలంకృతమై రాజిల్లుచుండె. దాని స్తంభపుఁగొనను వ్రేలాడుజండాలు లండనుపురికి వచ్చెడి యలెగ్జాండ్రానురమ్మని చేవీచు చుండిన వో అనురీతిని గాలికి నటు నిటుఁ గదలుచుండెను. అందునంగల యోధులు మిక్కిలి భయభక్తులతో నాయుధపాణులై నదీతీరంబున నిలిచి యుండిరి. జను లనేకులు అలెగ్జాండ్రా ముఖారవిందమును జూడ నచ్చోటికి నేతెంచి యుండిరి. నదిలో నుండినయోడలలోని సామానులను పురిలోనికిఁ గొనిపోవుకూలివాండ్రు తమ తమ పనులు సాలించి మోములెత్తి పెండ్లివారువచ్చు చుండిన చాయ దృష్టి సారించి నిలువబడి యుండిరి. దేశీయ బాండు వాద్యము “మా రాజును గట్టుకొనుము. ఇదె ఇచ్చట నున్న వాడు. మేముమీకుప్రథమస్వాగతము నిటనిచ్చుచున్నారము. రమ్మా మా రాణి!” అని మందలించు చుండె నో అనుభంగిని శబ్దించు చుండె.

డెన్నార్కునుండి లండనుపురికి నేతెంచు చుండిన పెండ్లి వారినావ భేమునదీ ముఖద్వారముఁ జేరె ననుసమాచారము ఎడ్వర్డు ప్రభృతులకు నందెను. పిరంగులు “అలెగ్జాండ్రా! రావమ్మా! రావమ్మా మాపురికి” అని పిలుచుచుండె నను లాగున మ్రోగెను. బాండువాద్యధ్వనులు నింగి ముట్టె. లండనుపురి వాస్తవ్యుల కరతాళధ్వనులు జనులచెవులు దూట్లుచేయుచుండెను. ఇంతలోఁ బెండ్లివారు లండను నగరమును డాయం జను దెంచిరి. ఎడ్వర్డుప్రభృతు లుండిననావనుండి చిన్న పడవ నదిలో నికిడిగి, అలెగ్జాండ్రానుబిలుచుకొనివచ్చుటకు నాయమనావను సమీపించెను. పెండ్లివారిలో ముఖ్యులు అందుదిగిఎడ్వర్డుండిన తావు సేరిరి.

ఓడకడుపున నుండినఎడ్వర్డు ఓడపైప్రదేశమునకు నేతెంచెను. అలెగ్జాండ్రా ఆయనను డాయం బోయెను. అతఁడా రాచపూఁబోడికెం గేలును తనకేలుతోఁ గీలుకొలిపి ముద్దిడు కొనెను. అందఱు గొల్లున నవ్విరి. అనేకులు కరతాళధ్వనులు నింగిముట్టఁ జెలంగఁ జేసిరి. మంత్రిప్రభృతులు ఎడ్వర్డు లెగ్జాండ్రా లిద్ద టీకమీఁద నన్యోన్యానురాగంబునఁ బ్రవర్తింపుదు రని నిశ్చయించిరి.

రాజప్రధానులును, మతగురువులును, లండను నగర వాస్తవ్యులును, పరరాజ్యప్రభుసమూహములును, సామంత రాజప్రకరంబులును, ఆయుధపాణు లైన సేనానిచయంబులును,

నలువైపుల బలిసి కొలువ పెండ్లి వారు నాలుగుగుట్టలు పూ
న్చినబండ్లపై నెక్కి రాజమార్గంబున రాచోవిని రా దొడగిరి.
మేడచివరలమీఁద నుండిన నారీమణులు పూలవానను అలె
గ్గాండ్రాప్రభృతులపైఁగురిపించిరి. శ్రీమంతులుముత్యాలవర్షము
నారాజవర్గముమీఁద బోరన నర్పింపించిరి. అనేకులాయాఘట్ట
ములలో వారిని నిలిపి, నానావిధమణులచే నలంకరింపఁబడిన
సింగంపుఁ బీఠంబులపైఁ గూర్చుండఁ జేసి వారిని బహుభంగుల
గౌరవించిరి. లండను వంతెనచెంగటఁ బూలచే నలంకృత మైన
మంటప మొకటి యమరి యుండెను. అందు నెడ్వర్డు అలెగ్గాం
డ్రాలు విశ్రమింప దివ్య మణిమయోపేతంబు లైన తిన్నెలు
వేసి యుండెను. వానిపై నాయాప్రభువులకు నుచితాసనములు
రాజ్యలు చుండెను. వాని నడుమఁ జక్కగ నలంకరింపఁబడిన
యున్నతాసనములు రెండు చూపఱకుఁ గనుపట్టు చుండెను.
లండను పురిపాలకసముదాయము(London Municipal Cor-
poration) ఆయాసనంబులపై నాయారాజవర్గములు గూర్చుం
డనేర్పాటుచేసిరి. అంతనాసంఘమువారు అలెగ్గాండ్రాను బహు
రీతులసంభావించి, స్వాగత మిచ్చిరి. పెండ్లివా గాచోటువాసి,
కైతు నెనుప్రభువు దోలిన ధూమశకటంబుపై వింజరుభవనము
సమీపించిరి. ఈటను పాఠశాలలోఁజదువుబాలురెనమన్నూరు
మంధి అలెగ్గాండ్రాను నాయమ తల్లిదండ్రులను సగౌరవంబున
తమపురికి విచ్చేయవలయు నని ఆహ్వానము సేసిరి. వింజరు

మందిరద్వారమునఁ బుత్తపుత్తికాపరివృత యగు విక్టోరియా
మహాచక్రవర్తిని తన కోడలగునలెగ్జాండ్రా నెదుర్కొని
వింజరు మందిరాభ్యంతరప్రదేశమునకుఁ దోడ్కొని వెళ్లెను.

పెండ్లిమూరుతముమిక్కిలిసమీపించెను. రాణికి గావ
లసినచుట్టలందఱును విచ్చేసి వారి వారి విడిదులలో విడిసి
యుండిరి. ప్రిన్సు ఆల్బర్టు వైపునఁ గలబందుగులును ఏతెంచి
తమ తమ బసలలో వసియించి యుండిరి. సమస్తదేశాధిపతు
లాయాస్థానంబుల యందుండిరి. వారందఱును ముహూర్తదినం
బునవధూవరుల వెంబడి జనుదేర సర్వవిధంబుల నలంకరించు
కొనికట్టయితంబై యుండిరి. రాణి రాజ్యములయందలి సేనా
నాయకు లశ్వారూఢులై ఆయుధములఁ గేలం గొని రాజ
మార్గములయందు పారా లిచ్చు చుండిరి.

డెన్మార్కు పృథ్వీతనయ అలెగ్జాండ్రాకుఁ జెలిక త్తియలు
పరిమళో పేతంబగు నుష్ణోదకంబున స్నానంబుఁ గావించి, సర్వ
విధంబుల నలంకరించిరి. ఒకచేడియ నాయమకు భూషణంబుల
నందించెను. ఇంకొకతె వాని నామె మేనిపైఁ దొడిగెను. వే
ఱొక్కతె ఆతరుణిమణి నీలాలకములు చిక్కు దీసి పూలు
దురిమి ముడిచెను. వెండియు నొక్కతె ఆకాంతాలలామంబు
నకు దివ్యపట్టువస్త్రంబులు కట్టఁబెట్టెను. ఒండొక్కతె నానా
విధములై నపూలు కట్టిన పూబంతి నా యలెగ్జాండ్రా పాణి

పల్లవంబునఁ బెట్టెను. ఆమె దానిం గొని ఎడ్వర్డు పాణిగ్రహణము సేయ మిక్కిలి తమకంబున నుండె.

ఎడ్వర్డు సమస్తరీతుల నలాకరించుకొని, అలెగ్జాండ్రా పాణికమలంబుఁ జేబట్ట నువ్విట్లూరు చుండె. ఆయన పినతండ్రి సాక్సుగోబర్గు గోతాప్రభువును, ప్రష్యా రాజ్యాధి పతి పెద్దకు మారుఁడును, ఆతనివెంటఁ జనుటకు నియమితు లై యుండిరి. అతఁడును సమస్తరాజచిహ్నములు ధరియించి, జగములనుండు పూర్వోడుల వలపించునభినవమన్త ధమొలక యోయను రీతి నెప్పారుచుండెను. 16

పెక్కుమంది సెయింటుజార్జి చే పలునకుఁ బయన మై ముందు నడిచిరి. జనంబులు రాజమార్గంబులం దిరుకెలంకుల గ్రిక్కిరిసి యుండిరి. అనేకులు మేడలపై నిలిచి వధూవరుల వీక్షింపఁ గౌతూహలాయత్తచిత్తులై యుండిరి. జనులనే కులు తావు చిక్క-దని సెయింటుజార్జి చేపలును బడంద్రో యుదు రో అను భయము జనించుభంగిని గుంపులుగూడి దానిఁ జుట్టుముట్టి యుండిరి. ఆగుడిలోనికిఁ బోనర్హులైనవారు ముందుగ నేగి వారివారికి నమర్చిన యుచితాసనంబుల నధిష్ఠించిరి.

రాణి జలకంబు లాడి మంచయుడుపులు ధరియించి దేవాలయమునకు నేగ నుద్యుక్తురాలై యుండెను. నష్టభర్త కయగుట చే నాయమ యండఁబెంట బో నొల్లక మున్ముం

దుగనేగి గుడిలో మతగురువు నాసనంబునకు నుత్తరపుంజాయ
నమర్చిన గదిలో నున్న తాసనంబునఁ గూర్చుండి తనయునినై హా
హిక క్రియలు నడుచుటను జూడఁ గోరు చుండెను.

పెండ్లికూతువంకనా రొకచాయనుండిఁ గుడిఁ బ్రవే
శించిరి. మంత్రులు మహారాజులు మున్నగువారు రాజు
పెండ్లిని గన విచ్చేసిరి. ఎడ్వర్డు ఒకబండిలో నెక్కెను. తోడి
యల్లుండ్రు ఆయన కిరుకెలంకులఁ గూర్చుండిరి. ఆయనబండి
మ్రోల సాయుధులై నపరిజనులశ్వంబులనాఠోహించి ముందుఁ
జను చుండిరి. తాణాదారులు సామాన్యజనులను జేర నియ్యక
దూరమున నుండుడని బెత్తంబులచే వారితలలపై నాడించు
చుండిరి. అలెగ్జాండ్రా వేటొకబండి నెక్కి కడలిబిడ్డ వెన్నునిఁ
జెందఁ బోవుపగిదిఁ గన్గుపట్టె. ఆమెచెలికత్తియ లామెకెలంకుల
నుండిరి. ఇటుల నారాజవధూవరులు మెల్లగ రాజవీధిని కీవిగఁ
జని దేవాలయమును బ్రవేశించిరి. జనులయానందమునకు
మేర లేదు. వారు తమసంతోషముఁ బెక్కుతెఱంగుల నెఱిం
గిదిరి. కొందఱు చప్పట్లు తట్టిరి. మఱి కొందఱు కోలాహల
ధ్వనులు నింగిముట్టఁ జేసిరి. భేరీమృదంగాది వాద్యములు
మ్రోసె. వందిమాగధులు రాజుబిరుదులను బాడి కీర్తించిరి.
అప్పు డాకోవెలచుట్టు నిసుకవేసిన చాలనంతజనసమూహము
లాసమయంబున నుండిరి.

ఇంతలోముహూర్తకాలము సమీపించెను. చప్పు డడం

గెను. గుడి నుండినజనులు మాటలాడక మానమును ధరించినవా రై ఎడ్వర్డు నలెగ్జాండ్రాను గాంచు చుండిరి. అలెగ్జాండ్రా లజ్జావనతవదన మైమతగురువునెదుటఁ జని నిలిచెను. ఎడ్వర్డు ఆమెయొర నిలఁబడెను. మతగురువు లేచితనహస్తంబును వధూవరులశిరస్సుపై నిడి కొన్నిమంత్రంబులు పఠించి, ఎడ్వర్డును, అలెగ్జాండ్రాను, గొన్నిప్రశ్నల నడిగెను. ఎడ్వర్డు స్పష్టముగఁ “జేయుదును.” అని వాక్రుచ్చెను. ఆయంగనయుఁ జిలునగవు మోమునెలఁ గులుకు లాడ సన్నపుటెలుంగునఁ బల్కెను. ఆమెమాటలు దాపున నుండినవారికిఁగూడవినంబడ లేదు. డెన్హార్కు-రాజు తనతనయను ఇంగ్లండుప్రభువు కొఱకు ఇచ్చెను. ఎడ్వర్డ్లారాణిపాణికమలమును గేలఁ గీలుకొల్పెను. పెండ్లికూతును కుమారుఁడును, సభాసభ్యులమెదుట నిలుచుటకుఁ బూర్వము ఉన్నతాసనంబు నలంకరించిన విక్టోరియా పాదకమలంబులకుఁ బ్రణమిల్లిరి. “చిరంజీవు లై జనుల నాయనంతరము చల్లగఁ బ్రోతురుగాక” అని ఆరాజగృహిణి ఆశీర్వాదించెను. ఆవల నారాజదంపతులు సభ్యులచాయఁ దిరిగి, వారికి నతు లొనర్చిరి. వారును కరతాళధ్వనులు చెలంగనాశీర్వాదించిరి.

అలెగ్జాండ్రా తల్లియును, సోదరీసోదరజనంబులును తమ్మతోడఁ బుట్టినది తమ్మునెడఁ బాసి చనుచుండె నని శోక పూరితనయను లై కనుపట్టిరి. డెన్హార్కు ప్రభువు ధీరుఁ డయ్యును

నెయ్యంపుబట్టి నన్యునకు నొసంగునపుడు, ఆతనిధైర్యము నీ రై ఆతనినేత్రము లనుకూములగుండ పొర్లి పొర్లి రాసాగెను. వీరివంకవారు తమతేనియుమ్మలికంబు నుపశాంతించుటకు నాతని నోదార్పు చుండిరి. అలెగ్జాండ్రాతండ్రిమోముం గాంచి విస్తయ దుఃఖాకాంతస్వాంతయై తననాథుని వంకవారిచాయఁ జూచెను. ఎడ్వర్డు తోఁబుట్టువులు తమయన్నదమ్ముల విడనాడి పరచేడియ ను జేబట్టె నని లోచనకమలంబులంబుండి వేడినీరు పొంగిపొంగి దొర్లుచు వచ్చుచుండ దుఃఖించిరి. వారు తమదుఃఖంబు నన్యు లెఱుంగకుండుట కై తమవదనవనరుహంబులఁ బూలబంతులచేఁ గప్పుకొనిరి. పెండ్లికి వచ్చినవారిలోఁ గొలఁదినుండిమాత్రము వారిని జూచి పశ్చాత్తాప పడిరి.

డెన్హార్కుప్రభువు తనముద్దుబిడ్డను, ఎన్నినాళ్లు పెంచి నను, ఆకన్నయ పొరుగింటిబిడ్డయే అని తలంచి; కన్నీరుఁ గొన గోటఁ జిమ్మి వైచి యల్లునకును, కూతునకును, నానావిధము లైనకానుకలను సమర్పించెను. అపరంజిమయంబు లగు పైడి గిన్నెలును నవరత్నఖచితంబు లైనభూషణంబులును, నెలలేని దివ్యాంబరంబులును, ఇంగ్లండు మహారాణి వియ్యంకునకు సమర్పించెను. ఈరీతిని నాపెండ్లివారానందాబ్ధిని మునిఁగి తమ తమరాజ్యంబులకు నేగ నుద్యుక్తు లై యుండిరి.

పెండ్లికి వచ్చినపరరాజనికరంబు లెడ్వర్డులెగ్జాండ్రు లకు బహువిధంబులఁ గానుక లిచ్చి, తాము తమరాజ్యములకుఁ

జనుటకు రాణియనుజ్ఞ వేడిది. అమె వారందఱకుఁ దగురీతిని శౌరవములు సలుప నలసిన దని మంత్రులకుఁ గట్టడ నెనర్చె. వారును ఆ యారాజులను వారివారికి సర్వములైన మార్గముల సత్కరించిరి. ఆభూధవులు రాణిసెలవు వొంది నిజదేశగమనో మ్ముఖు లైరి. నూతనరాజదంపతులు ప్రజలకు ననురాగవర్తనలై పెండ్లి యైనయొకసంవత్సరపర్యంతము ప్రతిదినమునను విందులు గుడుచుచు సుఖం బుండిరి.

అయిదవ యధ్యాయము.

ఎడ్వర్డు క్లెగ్జాండ్రాల నూతన దాంపత్యము.

విక్టోరియా భర్తను గోలుపోయినదిమొదలు రాజకీయ వ్యవహారములలోఁ దాను ప్రవేశింపక తనకుమారరత్నమును అందుఁ బ్రవేశింపఁ జేయు చుండెను. అందువలనఁ బరదేశ రాజులుగాని, రాయబారులుగాని రాణిని జూచుటకు నచ్చి నపుడు వారికిఁ జేయవలసిన శౌరవము లన్నింటిని ఎడ్వర్డు చేయు చుండెడివాఁడు. అతనికిఁ బరిణయం బై కొన్నిదినము లయ్యె. లండనునగరంబునను, ఇంగ్లండులోను, గొప్పగొప్ప పట్టణంబులయందును, ఉండుశ్రీమంతులు ఈనూతనరాజదంపతులై సమైక్యమున క్లెగ్జాండ్రాలను తమతమయునికిపట్టులకుఁ బిలుచు కొనిపోయి వారికి యథాశక్తిని మర్యాదలు సలుపు చుండిరి.

అతఁడు భార్యామణితోడ నాయాతావులకు వెళ్లి వార లిచ్చు నాతిశ్యంబులు గొని యింటికిఁ జేరు చుండెను.

“రాయల్ అకాడమి” (The Royal Academy) అను విద్యాలయాధిపతులు తాముచేసెడివిందుఁ గుఱవ ర మ్మని ఎడ్వర్డుఁ బిలిచిరి. అతఁడు పరివారసమేతుఁడై వారియాల యమునకు వెళ్లి వారలు తనకుఁ జేసినమర్యాదలకు సంతృప్త హృదయుం డై వారియెడఁ దనకుఁ గలయనురాగంబును, దేటఁ బఱచుచు సమంజసంబు లైనకొన్నిమాటలు ప్రసంగించి యందఱమనంబుల నాకర్షించుకొనెను. అప్పు డాతఁడు పెద్దల యెడభక్తియును, చిన్నలయెడఁ బ్రీతివిశ్వాసములును, గనఁ బఱచుచు నందఱకును హితమతియై ప్రవర్తించె నని “రాయల్ అకాడమి” అధిపతి యైనసర్ చార్లస్ ఈస్ట్ లేక్ అనునాతనిభార్య వచించి యున్నది.

ఎడ్వర్డు ఆంగ్లేయభాషాయోషాభిమానుం డై పండిత కవుల నాదరించుచు నుండువాఁడు. ఆయకాడమిమందిరంబున “తాకరి” (Thackery) అనుపండితకవీశ్వరుఁడు కూడ ప్రసంగిం చెను. అతఁ డావలఁ గొలఁదినములఁ కె స్వర్గస్థుఁ డయ్యె. ఎడ్వర్డు రాపండితసింహునిమరణము తనరాజ్యమునకు గొప్పనష్ట మని యుచు, ఆకవి విద్వాంసు లై యుండి బీదఱికముచే శ్రమపడు కవీశ్వరులకు నన్నివిధాలఁ దోడుపడు చుండెడివాఁ డనియుచు, తాకరి మేలిగొనంబుల నుతించి పలికెను.

ఇంగ్లాండులో “ఆక్సుఫోర్డు” అనుపట్టణము కలదు. అది సర్వకళాశాలలకుం బేరు వడసి యుండును. అందు ననేక శాస్త్రములు పెక్కుదేశములయందుండి వచ్చినవిద్యార్థులు నేర్చుకొను చుండెడివారు. అచ్చటికళాశాలాధిపతులు ఎడ్వర్డ్లై గ్లాండులను ఆహ్వానము చేసిరి. ఆరాజదంపతులు సపరివారులై ఆక్సుఫోర్డునకు వెళ్లిరి. ఆచోట నుండువిద్వాంసులు వారిని బహుభంగుల గౌరవించి “డాక్టరు ఆఫ్ సివిల్ లా” (Doctor of Civil Law) అనుబిరుదు నెడ్వర్డునకు నెసంగిరి. ఆరాజదంపతు లాతాపు వాసి తమపొందుపట్లకు నేతెంచిరి.

ఎడ్వర్డు తనగృహిణితో మారల్బరోభవనంబున నివసింపసాగెను. అతడు తనయింటికి జనుదెంచుదొడ్డవారికి నప్పుడప్పుడు విందులు సేయు చుండెను. అలెగ్జాండ్రా తనభర్తతో నత్యుల్లాసంబునఁ గాలము గడుపు చుండ నాతరుణీమణి కాలక్రమమున గర్భమును ధరించెను. అత్తగారై నవిక్టోరియా తనకోడలి తొలిచూలున మగబిడ్డ పుట్టుఁ గాక అని కోరుచుండెను. ఇంతలో నాయలెగ్జాండ్రా సుదతీమణికి నవమాసములు నిండె.

1865 సం. న జనవరినెలలో మొకనాటిసాయంత్రంబునఁ బూర్ణగర్భిణి మైన అలెగ్జాండ్రా వింజరునగరునకుఁ జెంగట వర్జీవియానీటీపైఁ బడవలో సికారి చేయు చుండెను. అప్పుడతడుక సాయంసమయంబున నాపడవలో మొకమగనిసువును

గనెను. విక్టోరియామనోరథము సంపూర్ణియాయెను. వెంటనే బాలెంతరాలును, బిడ్డలును, మారల్బరోమందిరంబుఁ బ్రవేశించి, ఆరోగ్యవంతులై వర్ధిల్లు చుండిరి.

డెన్మార్కురాజు తనతనయ మగబొట్టెను గనె నని విని మిక్కిలిసంతోషించి బీదలఁ బెక్కుతెఱంగుల నాదరించి వారికి నన్నవస్త్రదానంబులు సేసెను. విక్టోరియాకూడ తనకు మనుమఁడు జన్మించె నని మిగులనానందంబు నొంది బీదలకుధర్తంబుల నాచరించెను. “క్లారెన్సుప్రభువు” (Duke of Clarence) పుట్టినపుడు అల్లెగ్గాండ్రాకు దాదాపు వయస్సు ఇరువదేండ్లు. ఆమెయు అత్తగారిమాడ్కిఁ బిన్నవయస్సున నే బిడ్డలను గని పెంచుటలో మిక్కిలియోర్పుకల దై రాచకార్యంబుల నంతఁగఁ బాటింపక కొడుకుసుఖం బే తనసుఖం బని తలంచి యుండెను.

డెన్మార్కు రాజ్యమునకును, ప్రష్యా రాజ్యమునకును, గొప్పపోరు నడిచెను. అనామధేయుఁ డెవఁ డో ఒకఁడు డెన్మార్కురాజు రణరంగంబునఁ బరాభవంబు నొందె నని అల్లెగ్గాండ్రాతో మందలించెను. ఆమె కన్నీరు మున్నీ రై పాఱి దుఃఖింపఁ గడంగెను. ఎడ్వర్డు తనరాణియుమ్మలికంబు పాప నుద్యమించి, ఆసమాచార మెంతవఱకు నిజ మై ఉండనోపు నో అని విచారింపసాగెను. ఇంతలో నొకానొకఁడు డెన్మార్కుప్రభు వేగెలిచె ననుమాటను అగ్జాల్లెండ్రాచెవిని బడవేసెను. ఆమె తన మనోవ్యథను తొలఁగఁ జేసికొని, వికసితకమలవదన యయ్యె.

లండను పురిమున వైద్యాశాల ఒకటి నిర్మింపఁబడి యుండెను. కాని దానిపడమటిచాయ నొకనూతనభవనము కట్టవలసి యుండెను. ఎడ్వర్డు దానికి సస్తిభారమును వేసెను. అలెగ్జాండ్రా ఆయనవెంబడి వెళ్లి ఆకార్యము ముగియు వఱకు నచ్చోట నుండెను. ఆవై ద్యాలయంబున, యూధులకు ప్రత్యేక ముగఁ గొట్టులు ఏర్పడి యుండెను. ఆరాజదంపతు లాయేర్పాటునకు మనంబునఁ బ్రహర్షంబు సెందిరి. ఒకనాఁడు వారిద్దఱును, హైలంపభూములఁ జూడ వెళ్లిరి. వా రాతావులఁ గొన్ని నాళ్లుండి తమపురికి మఱలి వచ్చిరి.

1865 సం. న ఎడ్వర్డు, అయిర్లండులంకకు వెళ్లెను. అచ్చట నాయువరాజు డబ్లినునగరంబునఁ బ్రదర్శనశాలను దెఱచెను. ఆసంవత్సరమున అలెగ్జాండ్రా చూలా లై యుండి మే నెలలో ఇస్పటి మసప్రభు వై నజ్జాని గనెను.

వివాహ మైనపిమ్మట ఎడ్వర్డును, ఆయనభార్యయును, ఒకతావున నే నివసించు చుండుట లేదు. వాగు కొన్ని వేళల యంగు మారల్బరోమండిరంబున నుండిరి. మఱికొన్ని సమయంబుల సాండింగ్ హాముభవనంబున నుండిరి. ఒకనాటిరేయి సాండింగుహాముగృహంబున దాదు లుండినగదికి ని ప్పంటు కొనెను. ఆగదికి నగ్గితాగుటకుఁ గొన్ని నిముసములకు ముందు, అలెగ్జాండ్రా తనయిద్దఱబిడ్డలను రెండుచంకల నిడుకొని వేఁతొకయరలోఁ బరుండఁ బోయెను. ఎడ్వర్డు మంటను జూచి

దాని నార్పుటకు వెంటనే ప్రయత్నించెను. అతఁ డాజ్ఞాలను ఆర్పునపుడు, మంట ఆతని జుట్టుకొనెను. అతఁడు దానిని దాటి యావలికి వచ్చినపు డాతనికిఁ గొంతచెఱుపు కలిగెను. కాని అయ్యది ప్రాణోపద్రవ మైనది కాదు. అచ్చట నిప్పు రగులుకొనటుకుఁ గారణ మిద మిథ మని ఎవ్వరును ఊహింప లే రైరి. భగవత్కృపాకటాక్షమహిమచే నామంట ఆరెను. ఎవరికిని దానివలనఁ జేటు కలుగ లేదు. తదాదిగ నెడ్వర్డు లండనునగరమున నేతావున నైన నిప్పుమంటఁ జూచె నేని, అతఁడు రహస్యవర్తనంబున నాతావునకు వెళ్లి దాని నార్పు చుండెడివాఁడు.

షీర్నె స్సనుతావునకు నెదుటఁ బెద్ద పొగయోడ నూత నముగ నిర్మితమై యుండెను. ఎడ్వర్డు దానిఁ జూచి వచ్చుటకు వెళ్లెను. అట నుండినయింజనియర్లు ఆతనిని మిక్కిలి గౌరవించి పొగయోడను నిర్మించుపద్ధతిని, ఆయనకుఁ జెప్పిరి. అతఁ డాయోడసాబగును, దానిదిట్టతనమును, జూచి యానందభరిత చిత్తుడై యింటికి వచ్చెను.

విక్టోరియా తనభర్త పరలోకగతుఁ డైనది మొదలు రాచ కార్యములు సేయక చింతాక్రాంత యై ఉండెను. ఎడ్వర్డును దనతండ్రిచావుచేఁ దనకును, దనతల్లికిని, కలదుఃఖమును పలు తెఱంగులఁ బలుచోటుల సమయమువచ్చినపు డంతయును వాక్రుచ్చి, ఆతని సద్గుణజాలంబుల బ్రశంసించు చుండెడివాఁడు.

అతడు తనతండ్రిజ్ఞాపకార్థ మై ఫోగిమో రనుచోటఁ గట్టిన భవనమునకు రూ 1,5,0000 లను ఇచ్చెను.

1866 సం. న జర్మనిదేశమునకును, ఆస్ట్రీయా రాజ్యమునకును, జగడము నడిచెను. ఎడ్వర్డు ఏదేశము గెలుపు చెందు నో అని మిక్కిలితమకంబున మారల్బర్గ్ భవనంబున నుండి అ రణభూమివృత్తాంతంబుల నారయు చుండెను. ఫ్రెంచివారికిని, ప్రష్యా రాజ్యమువారికిని, జరిగినరణంబునను, రష్యాదేశస్థులకును, టర్కీవారికిని, నడచినయుద్ధమునను, ఆయా యుద్ధములయందలివృత్తాంతంబులను ఎడ్వర్డు విచారించు చుండెను.

బైబిలును బోధించుసంఘమువారు, లండనునగరంబున నొకమేడను గట్టిరి. ఎడ్వర్డు దానికి నస్తీభారపురాతిని నాటెను. అప్పు డాతడు, ఆసంఘమువారు, స్వస్థాఖ్యలాభములను దిగ నాడి అన్యులదుఃఖములఁ దొలఁగింప నన్యదేశములలోఁ బాటుపడువా రనియును, తనతాత కెంటుప్రభు వెల్లకాలంబుల నా సంఘమువారిని బ్రశంసించు చుండె ననియును, మున్నగువాక్యంబులు సెప్పి, తాను ఏనునాథుఁడు నడిచిన మార్గంబున నే వర్తింతు నని మందలించెను.

ఎడ్వర్డును, అలెగ్జాండ్రాయును తమకుమారులను వెంటఁ బెట్టుకొని, డార్జిలింగులో నుండినసదర్లెండుజమిందారుని జూడఁ వెళ్లిరి. “ఆర్గాండ్” అను స్థలమువఱకె రైలుమార్గముండెను. ఆరాజదంపతులు బండ్లపై డార్జిలింగుకు వెళ్లిరి. త్రోవ

లోఁ బ్రజలు రాజదంపతులను జూచి ప్రమోదమును జెందిరి. డొరొబిను జేరఁగానే అచ్చటిజమిందారుఁడు ఎడ్వర్డు లెగ్గాండ్రాలకు సకలమర్యాదలు సలిపెను. వా రాతావునఁ గొన్ని నాళ్లుండి, జమిందారుని అనుమతిని ఇంటికి జనుదెంచిరి.

డెన్నార్కురాణి తనబిడ్డలను వెంట నిడుకొని ఇంగ్లండు నకు నేతెంచెను. ఎడ్వర్డును, అలెగ్జాండ్రాయును, ఆయమను మిగుల గౌరవించి, చిటుతలను ముద్దాడి వారికి విందు నొనర్చిరి. ఆరాణి తన తనయకడఁ గొన్నాళ్లుండి ఆవలఁ దనరాజ్యమున కు నేఁగెను. ఎడ్వర్డు రుష్యాప్రభువునకు జరిగిన పెండ్లి వేడుకల జూచి నచ్చుటకు వెళ్లి, ఆరాజ్యమునఁ గొన్నిదినము లుండి తనదేశమునకు మఱిలెను. తదాదిగ నాతఁడు ఆదేశము నెడ సదయుఁ డై వర్తిల్లు చుండెను.

1866 సంవత్సరాంతమున అలెగ్జాండ్ర గ్రమ్మట గర్భమును ధరించెను. ఈతూరి ఫిబ్రవరి నెల 20 వ తేదిని ఆయమకు నొకయాఁడుబిడ్డ వుట్టెను. అప్పు డారాణిదేహము మిక్కిలిజబ్బు పడెను. అంత నామె తల్లిదండ్రులు తమగారాబుఁబట్టిని జూడ వచ్చి ఇంగ్లండునఁ గొన్నిదినము లుండిరి. ఎడ్వర్డు, రాచకార్యము లెన్ని సేయవలసి యుండినను, భార్యదేహము కుదుటఁ బడువఱకు నాయమను విడిచి వేఱొందుచోటికి వెళ్లినవాడుకాఁడు. ఇంతలో దేవుని కృపామహిమాతిశయమువలన నాయమరోగము కుదిరెను. కాని ఆమె ఆసంవత్సరము జూలై

నెలయంతమువఱకు కదలమెదల నేరక ఇంటిపట్టున నుండెను. ఆ సంవత్సరాంతమువఱకు వారిద్దఱును, ఏచోటికి వెళ్లక ఉండిరి.

ఎడ్వర్డు భార్యాసమేతుడై అయిర్లండునకు వెళ్లెను. అచ్చటఁ బ్రజలు తమరాజభక్తి పెక్కుకైఱంగులఁ గనఁబఱచుచు, వారిని మిక్కిలి శౌరవించిరి. ఎడ్వర్డు ధూలంకలో నొక తావు ననే ఉండలేదు. ఆరాజ్యమున దొడ్డవారు ఆయనను బిలిచి విందులు సేసిరి. అతఁ డొకచోట నాడవలసి యుండెను; వేఱొకస్థలమున ప్రజ లొనంగునాతిభ్యుఁ గొనవలసి యుండెను; ఇంకొకతావునఁ బుస్తకభండారంబులను, సర్వకళాశాలలను, పాఠశాలలను, బరీక్షింపవలసి యుండెను. జనులు తమకొఱతల నివారింపుఁ డనివేడినవేడికోలునకు సహేతుకములైనప్రత్యుత్తరము లియ్యవలసి యుండెను. అతఁ డీరీతులఁ దనయిల్లాలికో అయిర్లండున నుండి, తనదేశమునకు విచ్చేయునపు డుత్తరవేల్పుభూమికి వెళ్లెను. అచ్చట జను లారాజదంపతులం గాంచి హర్షంబు సెంది, వారికి నాతిభ్యంబొసంగిరి. ఎడ్వర్డు ఆజనుల మిక్కిలి సంతోష పఱచి భార్య వెంటరానింటికిఁ గ్రమ్మఱ నేతెంచెను.

1868 సంవత్సరము జూలై నెల 6 వ తేదిని అలెగ్జాండ్రా చూలా లై యుండి, రెండవకూతుఁ బ్రిన్స్ విక్టోరియాను గనెను. కొన్ని నెలలవఱకు నారాజదంపతు లిగ్గండున నుండి యావల నైరోపాఖండమంతయుఁ దిరుగ వెళ్లిరి. వారు తొలు

దొల్త ఫ్రెంచిరాజ్యమునకు వెళ్లి పారిస్సునగరంబునఁ గొన్ని
రోజు లుండిరి. ఫ్రెంచిదేశపుటడవులలో నాదేశపురాజును,
ఎడ్వర్డును, ఇంకను పెక్కుమంది వెంట రా నన్యమృగంబుల
వేటాడఁ బోయిరి. ఏడ్వ ర్థొకవైపున మెకంబుల గుటి వెట్టి
కాల్చు చుండ నాయనపైకి నొకకూరమృగం బుఱికెను.
కాని ఆతఁడు దానివలనఁ గీ డెంతమాత్రమును బొందఁడయ్యె.
లక్ష్మీకళత్రాంశసంభూతు లైనమహావీరులకు నెప్పు డైన దొసఁ
గు పొసఁగు నె? ఆనల నారాజదంపతులు డెంతార్కురాజ్య
మునకుఁ జనుదెంచిరి. అచ్చట నలెజ్జాండ్లా పుట్టినదినమహా
త్సవమును డెంతార్కుప్రభు వతినైభవమున నడిపించెను. ఏడ్వ
ర్థలెజ్జాండ్లా లారాజ్యమును వదలి జ ర్తనిరాజ్యంబునకు నేగిరి.
జ ర్తనిదేశయువరాజు ఎడ్వర్డుబావ. అతనితండ్రి వీరల మిగుల
గౌరవించెను. వా రాచోటు వాసి, అస్త్రియారాష్ట్రమునకుఁ
బోయి, ఆదేశపుఁజక్రవర్తి సేసినసపర్యలు వొంది, వా రొసంగు
విందులు గుడిచి, తమదేశమునకు విచ్చేసిరి.

←→ పోయెను. చివరకు అతఁడు
ఆరవ యధ్యాయము (పాఠము) గలదియై యున్నది.
—+—
అన్యదేశాటనము.

అమెరికాలోఁ గన్న డారాజ్యంబున నుండుప్రజలు క్రిమీ
యాలో నడిచినయుద్ధమునకు వలయుశూరులను తమరాజ్యము

నుండి పంపి, ఇంగ్లీషురాజునెడఁ దమకుఁ గల రాజభక్తిని వెల్లడిపఱచి యుండిరి. అప్పుడు వారు ఆదేవేరిని స్వయముగ వచ్చి తమదేశమును జూచి వెళ్లవలయు నని వేడిరి. కాని ఆయను దూరప్రయాణము తనదేహమునకు సెబ్బరసేయు నని యెంచి వచ్చుటకు వీలు లే దని వారికిఁ దెలియఁ జేసెను. వా రంతట రాణి వచ్చుటకు వీలు లేకుండినను పోఁగాక రాణికుమారులలో నొక్కని దనురాజ్యమును బాలింపఁ బంపు మని ప్రార్థించిరి. అందుల కాయిల్లా లియ్యకొన నొల్లక, ప్రిన్సు ఆఫ్ వేల్సును బంపెద నని వారికిఁ జెప్పి వారిని సమాధాన పఱచెను.

రాణి తనమాటను మఱవక తనకుమారుఁ డైనఎడ్వర్డును కన్నడా రాజ్యమునకుఁ బంప నిశ్చయించుకొనెను. సంయుక్తరాష్ట్రము ప్రసిడెంటు రాణికుమారుఁడు కన్నడా రాజ్యమునకు రాఁబోవు నని విని ఇంగ్లండుదీవిరాణి తనయుండు తనరాజ్యమునకు వచ్చి తా నిచ్చునాతిధ్యంబు గొని పోవుటకు రాణిసెలవు గోరెను. రాణి అందులకు సమ్మతించి కొడుకు ఆ రాజ్యమునకుఁ గూడపోవలయు నని ఏర్పాటుచేసెను.

ఆల్బర్టు తనకొడుకు పసివాఁ డనియును, రాజ్యతంత్రంబులయందుఁ జక్కఁగ మెదిగినవాఁడు కాఁ డనియును, కన్నడా రాజ్యమునందలిప్రజ లచ్చటఁ దనతనయుని అనేకవిషయంబులు ప్రశ్న వేయుదు రనియును, వానికి నాకొండిక వారిమనస్సు

తృప్తి పడుకొని బదులు సెప్పవలసి యుండు ననియును, వారడుగుసంగతుల స్వభావములఁ గొన్నింటి నూహించి వానిఁ బ్రత్యుత్తరములను వ్రాసి యిచ్చుటకును, వాని నాతనికి నేర్పుటకును, దగినవార లాతనివెంటఁ నేఁగుటకుఁ గొందఱ నియమించెను.

ఎడ్వర్డును, అతనివెంటఁ బోవ నియమించినరాజ్యతంత్ర నిపుణులును, సేనలును, ఇంక ననేకులును, ఆరాజ్యమునకుఁ దరలిరి. ఓడ సముద్రముపై బిరబిర నడిచెను. వారలకు ననుకూలముగ గాలి వీచెను. ప్రయాణము నడుచు చుండినపుడు ఎడ్వర్డు చిన్నవాఁ డయ్యును, నావయాత్ర దీర్ఘ కాలము సేసిన చిఱుతకానందున సముద్రమున నివసించెడిజలపక్షులను జూచుచు, సముద్రతరంగంబులధ్వని విని యానందించుచు, ఇంతకుఁ బూర్వము సముద్రమునఁ బయనము సేసి యందుఁ బర్వతంబులఁ దాకి మునిగినయోడలోనిజనంబుల దుర్మరణంబుల నాలకించి వారలయెడఁ దనకు గలిగినపశ్చాత్తాంబు గనఁబఱచుచుఁ బ్రయాణము సలిపెను. 1860 సం. న జూలై నెల 24 వ తేదిని ఎడ్వర్డుప్రభృతులు న్యూఘౌండ్లెండుదీవికి రాజధాని యైన సెంట్ జాన్ అనునగరమున నుదయమున నోడ దిగిరి. నాఁ డాచోట వర్షము వర్షించు చుండెను. రాణికుమారుఁడు రాఁగానే ఇంగ్లండుజేఁడు వచ్చినాఁ డని యెంచి, సూర్యుఁడు మేఘములఁ బోఁదోచి తూర్పుమెట్టి మనోహరంబుగ వెలుంగసాగెను. సెంటు

జాను లోనిప్రజలు గుంపులుగూడి ఎడ్వర్డును గనుటకు విచ్చేసి యుండిరి. వా రాతనిఁ గాంచి, చేతులు దట్టి, అనేకభంగుల నా తనిఁ జూచినందునఁ దమకుఁ గలిగినమానందంబును దెలియఁ బఱచిరి.

ఎడ్వర్డు కన్న డారాజ్యముఁ బ్రవేశించెను. అందలిజను లాతనిరాక కై చాతకపక్షి మేఘముల నాకకై వేచి యుండు విధంబున నిరీక్షించు చుండిరి. అతఁ డారాష్ట్రమునఁ బయనము సేసినచోటులం దంతట నెచ్చటఁ గాంచినను, వేనవేలజనులు క్రిక్కిరిసి ఆయన ముఖకమలమునుఁ జూడఁ బైపయింబడు చుండిరి. పట్టణంబులలో రాజమార్గంబులు పచ్చనితోరణంబు లచే నలంకరింపఁబడుట సహజము. ఒకయూరినుండి ఇంకొక యూరికి నాతఁడు వెళ్లి నదారులకు ఇరువ్వంకలఁ బూలవృక్షలతా గృహంబులును, పచ్చని ఆకుతోరణంబులును, అమరి డుండుట అబ్బురంబు గాదె? అవి దారి నడుచుబాటసారులయుల్లంబుల రంజింపఁ జేయు చుండెను. అతఁ డాదేశంబునఁ గ్రుమ్మరు చుండి నపుడురేలు పవళ్లై ద్వాదశా దిత్యు లేవేళం బ్రకాశించు చుండిరో అనుభంగిఁ గన్పట్టె.

అమెరికారాజ్యంబున “నయగారా” అను కొండశిఖరం బులపై ప్రదేశంబులనుండి గంగ భూమిమీఁదికి మిక్కిలిలావుగాఁ బడుచుండును. అది చూడ నింపుగ నుండును. ఎడ్వర్డు దానినిఁ జూడవలయు నని కోరెను. కన్న డాదొరతనమువారు అతఁ

డచ్చోటికి వెళ్లుటకు గుట్టముల నేర్పాటు సేసిరి. అతఁ డాగుట్టంబు
 లమీఁద నెక్కి యాతావుఁ జేరి, నయగారా యాకాశగంగను
 జూచి విస్తయప్రమోదభరితచేతస్కుం డై “ఇట్టిది ప్రపంచమున
 ఎక్కడనైన నుండు నే?” అని అచ్చెరు వొందు చుండెను. ఆమె
 యసటి దినమున “బ్లోండి” అనుపైరుమా నెకఁడు నయగా
 రానదికి నడ్డముగఁ గట్టి యుండిన మోతుపై నిర్భయముగ నెడ్వ
 ర్దుమోల నడిచెను. ఎడ్వర్డు వానిని గాంచి వాఁడు నీటఁ బడి
 మృతి సెందునేమో అని వెఱఁగందు చుండెను. కాని వాఁడు
 దాని దాఁటి యెడ్వర్డును సమీపించెను. రాచబిడ్డఁడు వానిని
 జూచి, “అబ్బీ ప్రాణముతోవచ్చితి నే? నీవు త్రాటిపై నడుచు
 చుండినపుడు నామేనఁ బ్రాణములు నిలువవయ్యె. నీవెట్లుం
 టివో? నీ వొకవేళ నీటిలోఁ బడి మునిగి “నదీనాంసాగరోగతిః”
 అగుదువే మో అని శంకించితి. దేవునికృపచే బ్రతికితి వే? అం
 తియ చాలు.” అని వాని ధైర్యమును బ్రశంసించెను. వాఁ డారా
 కొమరుని గాంచి, అంజలిబద్ధుం డై “దేవరా! ఇదియొక లక్ష్య
 మా? మీరు నావీపు నెక్కుఁడు. ఎంతశీఘ్రకాలములో మిమ్ముల
 నావలివైపునకు మోసికొనిపోదునో కనుఁడు. నయగారానది
 పైఁ ద్రాటిమీఁద నడుచుట ఎంతపాటి. మీదయ ఉండవలె
 గాక! ఇట్టియద్భుతము లైనపను లెన్నయో చేయఁగలను.” అని
 నుడివెను. ఎడ్వర్డు బ్లోండనుపలుకులకు నలరి తనయిరవున
 కరుదెంచె.

అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రజనులు ఇంగ్లండురాజ్యమునకు నెడయఁ దగుప్రభువు తమదేశముఁ జూడ రాఁబోవు చున్నాఁ డని యతని గౌరవింప ననేకభంగుల నుద్యమములు సేసిరి. కన్నడారాజ్యము నంతయు నెడ్వర్డు గ్రుమ్మరి యందలిజనుల యాచారవ్యవహారములను, వారిసుఖదుఃఖములను, వారి వృత్తులను, వారిపూర్వుల చరిత్రములను, మొదలగువానిని గ్రహించి, యారాజ్యమున హామిట్ట ననుపురంబున 1860 సం. న సెప్టెంబరునెల 20 వ తేదిరాత్రి నివసించి, మఱుసటియుదయాన లేచి దేవున కెరఁగి, అల్పాహారమును భుజించి, సబంధుమిత్ర పరివారుండై సంయుక్తరాష్ట్రపుమాగాణులలోఁ జేరిన డేట్రాయి ట్టనుపురిఁ బ్రవేశించెను.

డేట్రాయిట్టపురపౌరులు ఇంగ్లండురాణిపుత్త్రిఁ డేతెంచె నని వీధుల నలంకరించిరి. పచ్చనితోరణంబులఁ గట్టి వీధుల తుదఁ జెండాలు వ్రేలాడ వైచిరి. రేల నన్నినోటుల దీపములు వెలింగించిరి. రేయిం బగలు ఒకతీరుగ గాన్పించెను. ఎడ్వర్డు ఎక్కినబండి వీధుల నేఁగునపుడు దారికి నడ్డముగఁ బ్రజలు బలసి యాతఁడు విలోకింప గుంపులుగూడి నిలిచి యుండిరి. మేడలపై వెలందులు తమలో “ఇంగ్లండునేలిక ఇతఁడే” అని గుసగుసలు వ్రాపుచుండిరి. నాఁడాపట్టణము మునుపటిజార్జివాషిన్ గన్ పునర్జీవితుఁడై వచ్చినభంగిఁ గన్పట్టె.

ఎడ్వర్డు డేట్రాయిట్టను వదలి చికాగోకు వెళ్లెను. అప్పు

డాపురమున రాజమార్గములు విశాలము లై ఇప్పుడు దుండూరీతిని నారోగ్యము లై ఉండినవికావు. కాబట్టి ఎడ్వర్డు నగరమున రాజమార్గంబులఁ జనినప్పుడు మిగులమెలకువతోఁ బోవలసి యుండెను. ఏబదివేలజనులు ఆయనవదనకమలమును గాంచి సంతోషించిరి. దానిప్రయాణముచే నెడ్వర్డు కొంత యలసటఁ జెందెను. అతనివెంటఁ జనుదెంచిన న్యూకాజల్ ప్రభువు ఎడ్వర్డు సేదదీర్చుకొనుట కై చికాగోనుండి “సెంటులూయి” అను పట్టణమునకు వెళ్లుమార్గమున నొకపల్లియలో విశ్రమించి, దానికెలంకుల నుండునడవిమొకంబుల వేటాడవలయు నని కోరెను. ఎడ్వర్డు న్యూకాజల్ ప్రభువు కోరినరీతిని ఆగ్రామంబునఁ గొంతకాలము విశ్రమించి దానిసమీపంబున నుండిన యరణ్యమధ్యంబున వేట కై చని, నాలుగుకుందేళ్లను, ఇరువ దెనిమిది పూరేడుపిట్టలను గాల్చి వేటలో సమర్థుం డని పొగడ్త గాంచెను.

అక్టోబరునెల 30 వ తేదిని సంయుక్తరాష్ట్రమునకు రాజధాని యైనవాషిన్గ్టన్ అనుపురవరమును, నెడ్వర్డుప్రవేశించెను. ఆంగ్లేయులతరపున నుండినలియా స్సనుప్రభువు ఎడ్వర్డునకు స్వాగత మిచ్చి, సంయుక్తరాష్ట్రమున కధ్యక్షుడగు జేమ్సు బూచానునకుఁ (James Buchanan) బరిచియము సేసెను. జేమ్సుబూచానును మిగులజాగరూకుడై తనవైపువారిని అత్యప్తిపఱుపక, వారిని మెప్పించి, ఎడ్వర్డురాక వారికి నా

మోద మొదవునటుల వర్తించెను. అతఁడు ఇంగ్లండురానికి
మారుని అనేకరీతుల గౌరవించి, ఆయనగౌరవమునకుఁ బాత్రుఁ
డాయెను. జేమ్సుబూచాను ఎడ్వర్డునకు వాషింగ్టను సమా
ధిని జూపెను. అచ్చట నెడ్వర్డు దానియొద్దకుఁ బాదచారియై
శిరస్సునఁ గుల్లాయిని వేసికొనక వెళ్లి, దానికడ మాటాడక
కొంతకాలము నిలిచెను. ఆతనివెంటవచ్చినవారలును మాన
మును ధరించియుండిరి. పూర్వమున నాంగ్లేయులకును, సంయు
క్తరాష్ట్రజనులకును గల మనస్పర్థ నాటితో నంత మొందిన
దని యోజించుచుండినట్లుల నెడ్వర్డు కాన్పించెను. / 4 - 6 - 0

ఎడ్వర్డు డాచోటు వాసి తనబసకు నేతెంచి విశ్రమించెను.
మఱునాఁడు కొందఱు ఎడ్వర్డు సంయుక్తరాష్ట్రపు దక్షిణ
మాగాణములలో బానిసవ్యాపారము శడిచినతావులకు వచ్చి
బానిసలను జూడవలయు ననికోరిరి. బానిసవ్యాపారము ఇంగ్లం
డులో నాలవవిల్లియముప్రభువుకాలమున నిలిచెను. ఎడ్వర్డు
బానిసలను గాంచి వారిబాధలను గని సహించునంతకఠిన
చిత్తుఁడు కాఁడు. అతఁడు డొరులు శ్రమపడుటను గాంచి, వారి
కష్టములఁ దీర్చక పోయినవాఁడుకాఁడు. ఎడ్వర్డు తనకుసంబంధ
ములేనిరాజ్యములో నావ్యాపారము నిలుపుదల సేయుటకు
నాతనికి నెంతమాత్రమును స్వాతంత్రము లేదు. అతఁడు బాధ
పడు వారి నోదార్చి వారిశ్రమల నివారింపక ఆస్థలమునకు
బోఁగూడదని నియమము సేసికొన్నవాఁడు. అట్టి పురుష శ్రేష్ఠుఁ

డీబానిసగుంపులను జూడబోవునా? అయినను న్యూకాజల్ ప్రభువు, ఈవిషయమై దీర్ఘముగ నాలోచించి సంయుక్తరాష్ట్రపు దక్షిణమాగాణములను జూచి వచ్చుటకు రమ్మని ఎడ్వర్డును పిలిచెను. అతఁడు తన క్షేమము కోరినతనిప్రార్థనకు విరోధముగఁ బోనొల్లక ఆమాగాణములఁ జూచి వచ్చుటకుఁ దర్లి బానిసలు లేనితావు లన్నింటిని జూచి వాషింగ్టనునకు వచ్చెను.

ఎడ్వర్డు వాషింగ్టనునుండి ఫిలడెల్ఫియా అనుపట్టణము నకు నేతెంచెను. అచ్చట నుండు ఇండిపెండెన్సుహాలు నాతఁడు గాంచి, పూర్వము తనతాతకు లోబడినజనులు స్వాతంత్ర్యమును పొందిన తాన దే అని కొంతకాల మచ్చట నూరకుండి తనభావము నెరులకు దెలియనియ్యక యాతావు వాసి న్యూ యార్కునకుఁ జనుదెంచెను. అచ్చట నాతఁడు సేరగానే, ఆ పురవాసులు ఆతనిఁ గాంచి మిక్కిలి సంతోషపడిరి. ఫాదర్ నికర్ బాకర్ (Father Knickerbocher) అనునాతఁడు ఎడ్వర్డునకు సశారవంబున స్వాగత మిచ్చి, ఆతని హోదాకుఁ దగిన విడిది సూపి, ఆయనకు విదొనరెన్చెను. అందు ననేకులు వచ్చిరి. పెక్కుమంది తావు లేనందుచే రాలేక పోయిరి. ఆపురమున నెడ్వర్డురైదురోజు లుండెను. అతఁ డాతావును విడిచి ఆల్బని, బోస్టను, అనుపురంబుల జూచి, లాంగ్ ఫెలో, ఆలివర్ వెండల్ హోమాము, ఎమర్సను, మున్నగుగొప్పకవీశ్వరులఁ గాంచి, వారితోఁ గొంతకాలము విద్వత్ప్రసంగములు సేసి,

హర్షార్థకళాశాలను బాడగాంచి, కడపట బంకర్సుకొండను జేరెను.

ఎడ్వర్డు అమెరికాదేశమును విడిచి, నావలోఁ బయనము సేసి, ఇంగ్లండుఁ జేరి పెద్దకాలము తన్ను నెడబాసిన వ్యధచే నవయు తల్లిదండ్రుల సంతోషపఱిచి సుఖంబున నుండె.

ఎడ్వర్డు తూర్పురాజ్యములఁ జూచుటకు నేఁగుట.

1861 సం. న ఎడ్వర్డుతండ్రి పరలోకగతుఁ డయ్యె. అతఁడు తండ్రిచావున కై మిగుల దుఃఖించి, రాచకార్యములు సేయక ఏవేళఁ దననాయననే తలంచు చుండెను. మంత్రులు ఎడ్వర్డున్యదేశములలోఁ ద్రిమ్మరు నేని శోకముపశమించునని ఆలోచించి ఆతనిని తూర్పురాజ్యంబులకు ననువుట మేలని విక్టోరియాతోఁజెప్పిరి. ఆమెయును దానికి సంగీకరించెను. ఎడ్వర్డు వారికోరిక మేరకు నాదేశములఁ గని నచ్చుటకు నియ్యకొనెను.

1862 సం. ఫిబ్రవరి నెల 28 వ తేది ఎడ్వర్డు పరిజనులనేకులు తనవెంటఁ జనుదేరఁ దూర్పురాష్ట్రములకు నేఁగఁ బయన మయ్యె. జనరల్ బ్రూసు, (General Bruce) మేజర్ టీస్ డేల్ (General Teesdale) కాప్టన్ కెప్పల్ (Captain-Keppel) డాక్టరుస్టాన్లీ (Dr. Stanley) ఎడ్వర్డు వెంట నంటి నడిచిరి. ప్రయాణీకులు ఈజిప్టు రాజ్యమునకు ముఖ్యపట్టణ మైన కైరోకుబోవుటకుఁ దల్లిరి.

ఎడ్వర్డుప్రభృతులు కైరోపురంబుఁ బ్రవేశించి అందలి

వింతలను బాడఁగాంచి విస్మితులై నైలునదిలోఁ బయనము
సేయుచుండిరి. ఎడ్వర్డు దైవభక్తిసంపన్నుఁడైనందున ఆదివార
మగుటచేఁ బక్షులను జంప నెల్లఁడయ్యె. ఏటికి నిరువైపుల
నుండుగట్టులపై శకుంతసంతానముల కిలకిలారవములు చేవు
లకు విందొనర్చు చుండె. నదిలో నొకచాయఁ దామరలు విక
సింప నాతావులను బుమతతెమ్మెరలు ఇంగ్లండురాణికోడుకు
పైఁజల్లు చుండెను. తెల్లనిబాతులు నీటిమీఁద నెడ్వర్డు నెదు
రుకొనుట కై వచ్చుచుండె ననువిధంబున నీడు చుండె. రాణి
తనయుండు వానిలో నొకదాని నైనను చంపక దేవుని స్మరియిం
చుచు నదిలోఁ బయనము సేసె. అతఁడు మొసలిని వేఁటాడ
వలయునని ఎంతఁగోరినను, ఒక మొసలి యైనను నీటిమీఁదఁ
గనుపడ దయ్యె.

ఎడ్వర్డును, ఆయనపరిజనులును, డాక్టరుస్టాన్లి మొద
లగు పండితసమూహంబులును, నైలుముఖద్వారంబున నుండు
“అలెగ్జాండ్రా” అను రేవు పట్టణమును జేరి, అచ్చటనుండి మధ్య
ధరాసముద్రముపై నావయాత్రసలిపి, క్రైస్తవ మతోద్ధారకు
డైన జీసస్ క్రైస్తు జన్మభూమి యగు పాలెస్టైను బ్రవేశించిరి.

మొదటి ఎడ్వర్డును, ఎలినారును పూర్వ మాచోటికి వెళ్లి
యుండిరి. కాని వెనుక నింగ్లండు నేలినప్రభువర్గములో నేరును
ఆతావును మెట్టి యుండలేదు. మొదటి ఎడ్వర్డు రాజ్య మేలి
దాదాపు. ఏడువందల యేండ్లయ్యె.

మార్చినెల 31వ తారీకునఁ డర్క్-లో మధ్యధరాసము ద్రము దరి నుండు “జాఫా”(Joffa)అను రేవు పట్టణమున, ఎడ్వర్డు ఓడ దిగెను. టర్కీ రాజ్యమునందలి యుద్ధనీరులు సాయుధులై ఎడ్వర్డునకు దారి చూప సాయపడిరి. ఆల్బర్టుబిడ్డఁడు జెరూసలమును, దానికి నలుగడల నుండు రమ్యప్రదేశంబులను, కొండచరియలలోఁ బ్రవహించు సెలయేళ్ల మొత్తంబులను, గాంచి ప్రమోదభరితుఁ డయ్యె. అతఁడు జూడియా మలలమీఁదుగ “బెతల” మనుపట్టణమును జూచి, “జెరీకో” (Jericho) అనునడవులలోఁ గొంతకాలము గ్రుమ్మరి, “బితని”కి వెళ్లి, అచ్చట నుండునందంపుఁ దావులఁ గని, మాకెపెలా (Mache pela) అనుగుహలోని వింతలఁ జూడగాంచి అచ్చెరు నొంది, ఆదేశమును వదలి తనరాజ్యమునకుఁ గ్రమ్మట నే తెంచెను. డాక్టరు ప్లాని తా నింతకుఁ బూర్వ మాపాలెస్టైను రాజ్యమునకు వెళ్ళి యుండినపుడు చూడ లేనట్టితావుల నన్నింటిని ఎడ్వర్డు వెంటఁ బయనము సేయుటచేఁ జూడఁ గలిగినందులకు మిక్కిలి సంతోషించి, ఎడ్వర్డును బహిష్కరింపఁబడినట్లుఁ బ్రశంసించెను.

ఎడ్వర్డు ఇల్లు సేరఁగానే, “హీస్” అనురాజ్యముయొక్క రాజపుత్రుఁ డైన “లూయి” కి నాయనచెల్లెలైన ప్రిన్సుఅలిస్సను నామెను ఇచ్చి వివాహము నడిచెను. ఎడ్వర్డు తాను తూర్పుదేశంబునుండి తీసికొని వచ్చిన వింత వింత సామానులను, అపూర్వ పుష్పవర్గంబులను, తనతోఁబుట్టువునకు నజరుగ నిచ్చి

ఆమె ప్రీతికిఁ బాత్రుఁ డాయెను.

ఎడ్వర్డ్ లెగ్జాండ్రులు, ఈజిప్టురాజ్యమును జూడఁబోవుట.

ఎడ్వర్డు తన పెండ్లికిముందు, అమెరికాలోని కన్నడా మొదలగు రాజ్యములను జూచి వచ్చెను. వివాహ మైన పిదప నాలితోడ నాతఁడు ఈజిప్టు రాజ్యమును జూచి రావలయు నని తనతల్లితో నాలోచించెను. వుత్తరకొరిక నెఱవేర్చుట తల్లులకుఁ బ్రియము కదా! గాని “ఎడ్వర్డు ఈజిప్టు జూడవలయు నని కోరి యున్నాఁడు. ఆచిన్నవానికిఁ గావలసిన ప్రయాణ సన్నాహములఁ గావింపుఁడు.” అని మంత్రులకు నాజ్ఞ సలుప, వారలు ఎడ్వర్డ్ రాజ్యములఁ జూచి వచ్చుటకు సమ్మతించి సర్వయత్నములు సలిపిరి.

ఎడ్వర్డును, ఆతనిపత్ని యైన అలెగ్జాండ్రాయును, పరివారమును, 1869 సం. జనవరి నెల 15వ తేదిని ఈజిప్టుదేశమునకుఁ బ్రయాణ మైరి. వారివెంట బాటన్బరుచాకొమారుడైన “లూయి” అనునాతఁడును, (Prince Louis of Battenberg.) సదర్లేండు భూస్వామియును, (The Duke of Sutherland) డాక్టరు డబ్లియు రస్సలును, (Dr. W. H. Russel.) వారిపని జనంబులును, ఎడ్వర్డ్ లెగ్జాండ్రులవెంటఁ జనుదెంచిరి.

ఎడ్వర్డు మొదలుగాఁ గలవారు పిబ్రవరి నెల 3 వ తారీఖున నైలుముఖద్వారంబుననుండు నలెగ్జాండ్రా పట్టణమున నోడ దిగిరి. ఆపురంబున నుండు నాంగ్లేయులు తమప్రభువునకును, ఏలిక

సానికిని, సుస్వాగత మిచ్చి, వారిమెడలోఁ బూలదండలు నైచి, మిక్కిలి సంభావించిరి. ఎడ్వర్డును, అలెగ్జాండ్రాయును, మున్నగు వారు, అలెగ్జాండ్రాపురిని విడిచి కైరోపట్టణమునకు వెళ్లిరి.

అచ్చట నాంగ్లేయ రాజప్రతినిధి యెల్లప్పుడును ఉండును. అతఁడును, అతని పరివారమును, ఇంకను ఆచోట నుండు దొడ్ల వారును, ఎడ్వర్డులెగ్జాండ్రులను సందర్శించి వారిరాక చేదమదేశమును, దమజనులును, ధన్యులై రనిమసంబున నూహించి, ఆ రాజదంపతులకు సకలమర్యాదలను సలిపిరి. ఎడ్వర్డులెగ్జాండ్రులు విడియుటకు దివ్యమైన యొకనగరు విడిచి యుండెను. అది సర్వభంగుల నలంకృతమై చూపరుల కనుల పండువు సేయు చుండెను. దానిలోని గదులు విశాలము లై రమణీయము లై యొప్పారుచుండెను. వానిలో నవరత్న ఖచితములైన హేమపాత్రంబులు ఆచూచోటులందు నమరిసొంపు పెంపు పెరుగు చుండెను. ఆంగ్లేయుల ప్రభువులకువలయు నుపకరణము లాతావున సమృద్ధిగ విరాజల్లుచుండెను.

ఈజిప్టు వైసురాయితల్లి పిరబవరి నెల 5-వ తేది అలెగ్జాండ్రామహారాణికిని, ఆమెచెలికత్తియలనును, గొప్పవిందుఁ జేసెను. విశాలములైన బల్లలమీఁద నవరత్న ఖచితము లైనవియును, స్వర్ణ రజిత మయములైనవియును, అగు గిన్నెలలోను, తట్టలలోను, చిన్నచిన్న పాత్రములలోను, నానా విధములైన భోజ్యవస్తువులు నిండియుండెను. ఇంగ్లండులో నెప్పుడును లభిం

పని ఫలసముదాయంబులును, పరిమళోపేతంబు లైనపుష్పప్రకరంబులును, పఱచి యుండెను. వైసురాయితల్లి అలెగ్జాండ్రా ప్రభృతులను గౌరవించి, పైనఁజెప్పిన భోజ్యవస్తువులఁ గుడువ వేడెను. ఆ ఎడ్వర్డు గృహిణి, మున్నగువారు బల్లలముందరఁ గూర్చుండి ఆహారమును భుజింప నారంభించిరి. వెలయాండ్రు నృత్యము సలిపిరి. పాటకులు గానము సేసిరి. గారడవిద్యవాండ్రు గారడిని ఒనర్చిరి. భోజనసమయమున నిట్లుజరుగుట నా యింగ్లండురాణికోడలుగాంచి, ప్రమోదాశ్చర్యంబుల నెందెను.

ఎడ్వర్డును, అలెగ్జాండ్రాను, వారివెంట నింగ్లండునుండి ఏతెంచినవారలును, నైలునదిలోనే దానిజనస్థలము వఱకుఁ బయనముసేయఁ గోరిరి. తురక లనేకులు మెక్కాలో మహమ్మదుగోరిమీఁదఁ గప్పుటకై చిత్రపుఁ గంబళ్లను రెంటిని దీసికొని వెళ్లుటను, ఆరాచబాటసారులు గాంచి, ఫిబ్రవరి నెల 6-వ తేదిని నైలునదిలో వారలఁ గొనిపోవునోడ ఆయత్తంతై యుండ దాని నాహోహించి దారి సాగఁ జనుచుండిరి.

ఎడ్వర్డును, అలెగ్జాండ్రాయును, ఒకయోడలో నుండిరి. అందు వారికి స్నానార్థమై ఒకగదియును, నిదురపోవుటకు వేటొక అరయును, ఉపపులు ధరించుకొనుటకు నొండొకకొట్టును, కచ్చేరిసేయుటకు నింకొక గదియును, ఉండెను. ఈ యోడలో వారు భోజనము సేయుట లేదు. రెండవ నావ, మొదటి దానివెంట వచ్చుచుండెను. అందు నల్లరు ఫ్రెంచిదేశస్థులైన

వంటవాండ్రును, ఒక తురక వంటవాడును, వంట సేయుటకు సిద్ధులై ఉండిరి. ఆయోడలో భోజనవస్తువులన్నియు నిండియుండెను. కోడి పుంజులు, బాతులు, కోడిపెట్టలు, వానిగుడ్లును, లెక్కకు మిక్కిలి యై ఉండెను. మూడవయోడలో కైరోల నుండు బ్రటిషు కన్సలును, ఈజిప్టు దేశస్థు లిర్వురును, ఫ్రెంచి దేశపు డోబీలును, వచ్చుచుండిరి. దానిలో గుఱ్ఱములును, కంచరగాడిదెలును, జనుదెంచుచుండెను.

ఎడ్వర్డు వేటలో నధికాసక్తి కలవాడు. అతడు నది కెలంకుల నుండు పక్షిసమాహంబుల నప్పుడప్పుడు కాల్చుచు బయనము నొనర్చుచుండె. నైలునదిలో మొసళ్లు పెక్కులుండు ననుభ్యాతిని ఎడ్వర్డు డింతకుముందనేక పర్యాయములు వినియున్నవాడగుటచే నామొసళ్లలో మొకదానినైనను జంపి, ఇంగ్లండునకుఁ గొనిపోవలయునని సర్వవిధములఁ బ్రయత్నించెను. కాని అతని దృష్టిపథంబున మొకటియైనఁ గోచరము కాదయ్యె.

ఒకనాటి రాత్రి నా రాజ దంపతు లుండిన యోడలో నలెగ్జాండ్రాకు సమీపంబున నిప్పు రగులుకొనెను. ఎడ్వర్డు మంట పెద్దదగుటకు ముందే మేలుకొని దాని నార్రెను. పగలంతయు నాఫ్రికాదేశపు సూర్యరశ్మికిఁ జక్కఁగ నెండిన మ్రానియోడలు నిప్పుమంటకుఁ బేలపిడియేకదా! భగవంతుని కృపాశిష్యముచే నాయగ్గిమంట చల్లారెను.

ప్రాచీనకాలపు నాగరికతకుఁ బేరువడసిన రాజ్యము లలో నీజన్మ సుప్రసిద్ధ మైనది. ఆదేశములో ప్రాచీనకాలపు వాస్తు శాస్త్రప్రకారము కట్టి శిథిలమైన దేవాలయములును, గోపురములును, అనేకము లుండును. ఎడ్వర్డ్ లెగ్జాండ్రులు దానింగొంచుటకు నవి యుండు చోటులయందుఁదిగి, వానిని జూచి వానిసౌభగునకు మిక్కిలి యాశ్చర్యంబు నెంది, అట్టివాని నాదరించినవారి దానశౌర్యాది సద్గుణంబుల నభివర్ణింపుచు, అట్టివి ఖలముకాక వానింగొంచుటకు నచ్చెడి బాటసారులకు నానందదాయకములై ఉన్నందులకు మనంబున సంతసము నెందుచు, తాముండిన యోడకుఁ దిరిగి వచ్చిరి. ఫిబ్రవరి నెల 20-న తేదిని ఓడలు ఏటియడుసున దిగఁబడెను. అవి మరల నీటిపైఁ దేలుటకు నందలి సామానులు గట్టుపైకి ద్విపవలసియుండెను. ఎడ్వర్డ్ లెగ్జాండ్రులు సదర్లెండు ప్రభువు నోడ మీఁదికి వెళ్లి అచ్చట నాహారమును భుజించిరి. ఇంతలో దిగఁబడిన యోడలు నీటిపై నెప్పటి రీతిని దేలసాగెను. అందఱును బయనము సేయుటకుఁ గడంగిరి.

ఫిబ్రవరి నెలాఖరువఱకు నారాజదంపతులు నదిలోనే ప్రయాణము సేసి, ఆయా చోటులయం దుండు వింతప్రదేశములఁ జూచి, ఆహ్లాదముఁ బొరసి, నదీముఖద్వారము చాయఁ బయనము చేయసాగిరి. అప్పు డెడ్వర్డ్లు నష్టమైన పెన్నిధిని గన్న చంద్రంబున నెక్క మకరంబు నీటిపైనఁ దేలుచుండుటనుజూచి వెంటనే దానిని గొల్చెను. మొసళ్లు బైటికి రావు. అవి తమ్ము

జనులు చంపుదు రను భీతిచే నెల్లకాలంబుల నీటియడుగుభాగమున నుండును. కాబట్టి మనుష్యులు వానిని వేటాడుట అరిది. ఎడ్వర్డు చంపిన మొసలి మిక్కిలి గొప్పది. అతడు దాని నిరిగ్లండునకుఁ గొనిపోవఁ బెట్టెలో దాచి యుంచెను.

ఎడ్వర్డును, అలెగ్జాండ్రా మున్నగువారును మార్చినెల కడవఱకు నైలులోఁ బయన మొనర్చుచు, వచ్చుచుండిరి. ఈరాజదంపతుల వివాహమహూత్సవదినము పండుగు నైలు నదిలోనే నడిచెను. గొప్పవారు ఆసమయంబున నెడ్వర్డులెగ్జాండ్రులకు బహుమతుల సమర్పించిరి. ఈజిప్టురాజ్యమునం గలవెలయాండ్రు వారి మ్రోల నాట్యము సలిపి వారి నానందపఱిచిరి. వారలు గొన్నాళ్లు నదిలోఁ బయనము సేసి, మినిహేకు నేతెంచి, అచ్చట ధూమశకటంబుమీఁదఁ గైరోపురికి వచ్చిరి.

విక్టోరియాకొడుకును, కోడలును, వారివెంటఁ జను దెంచినపరిజనులును, కైరోనగరంబున వారమురోజు లుండి మార్గాయాసమును బోగొట్టుకొని, అందు విచిత్రము లైనవియును, రమ్యము లైనవియును, అయినప్రదేశములను గాంచి, టర్కీ దేశగమనోన్ముఖులైరి.

వేల్పురాజ్యముయొక్క యువరాజు ధర్మపత్ని సమేతుఁడై సూయజుకాలువ సమీపించి వచ్చెను. సూయజుభూసంధిని కాలువను త్రవ్వ చుండిరి. ఎడ్వర్డు మధ్యధరాసముద్రమునకును, “బిట్టరులేక్సు” అను నుప్పుచెఱువులకును, నడుమ

గట్టిన తూములను దెరిచెను. అతఁడు ఆతూములను దెరిచుటచే మధ్యధరాసముద్రమందలి నీరు సూర్యజుకాలువలోనికి రాసాగెను. కాని, కాలువపని పూర్తికానందున ఆతూములు మరల మూసికొనెను.

ఎడ్వర్డుప్రభుత్వము పోర్టుసెయిడ్డు రేవుపట్టణముఁజేరి, కాన్స్టాంటినోపిలు పట్టణమునకుఁ బోవ నోడ నెక్కి, అలెగ్జాండాపురికి వచ్చి అందలి పాఁపె జయస్తంభమును జూచి, కాన్స్టాంటినోపిలునకు నేఁగ నోడ నెక్కిరి. పయనము బాగుగనడిచెను. కాన్స్టాంటినోపిలుపురికి మూఁడుమైళ్లదూరముననే వచ్చిన టర్కీసుల్తానుని పడవలోనికి నారాజదంపతులుదిగి, తురకతేనివీటఁ బ్రవేశించిరి.

ఆశియాలో నుండుటర్కీకిని, అయిరోపాలో నుండుటర్కీకిని, ప్రభు వొకఁ డేను. అతనికి కాన్స్టాంటినోపిలు రాజధాని. అతఁడు నిరంకుశాధికారమును చెల్లించు చుండువాఁడు. అతని మాటకు నెట్టిప్రజ్ఞావంతుఁడును, ఎదురాడ భీతిల్లు చుండును. అతని యంతఃపురస్త్రీలు తమనాథునితప్ప అన్యపురుషుల మోముల నెన్నడును జూచి యెఱుంగరు. అట్టిచోట నెడ్వర్డులెగ్జాండులు కొన్ని నాళ్లుండిరి. సుల్తాను ఆంగ్లేయులయాచారవ్యవహారంబుల నెఱింగినవాఁడు. అతఁడు రాజదంపతులతో నధికశక్తిమైత్రిని బ్రవర్తించి, వారికి సకలసౌఖ్యంబులు కలుగఁ జేయుచుండెను.

ఎడ్వర్డు లెగ్గాండ్రాలు గొప్ప మేడలో నివసింపసాగిరి. అది చక్కఁగ నలంకృతంబై యుండె. దానితోని మందిరంబులు నానా విధమణులచేఁ బొదుగఁబడి చూపరులనయనంబులకు విందుసేయుచుండెను. ఒక నాఁ డామేడలోఁ డక్కి రాజ్యపుసుల్తాను, ఎడ్వర్డుప్రభృతులకు విందు సేసెను. అతఁడు అందఱతో భోజనము సేసెను. అతనిమంత్రులును వానితోఁగూడ విందు నారగించిరి. ఎడ్వర్డును, అలెగ్జాండ్రాయును, వారితో సరససల్లాంబులుసలుపుచుఁ దమకునలసిన భోజనమును సాపడిరి. ఏపె్రిలు 5 తేదిని ఉదయమున ఎడ్వర్డును, ఆయన రాణియును, కాస్తాంటినోపిలు అంగడి వీధులలో సికారి వెళ్లిరి. ఒకనాఁటిరాత్రి నాపురంబున నెకచోట నొకనాటకము ప్రదర్శింపఁబడెను. మన రాజదంపతు లాయాటను జూచువేడ్కు నాచోటికి వెళ్లిరి. సుల్తానును, ఆతావునకేఁగి, స్త్రీలచెంగటఁ గూర్చుండెను. ఇంతకుముం దెన్నఁడును తురకరాజు, నారీమణులప్రక్కన గూర్చుండి నదిలేదు. ఈరీతి నాపురంబున నా రాజదంపతులుండి క్రిమియా రాజ్యమునకుఁ బోవఁ బయనము కట్టిరి.

ఇంగ్లండురాణికుమారుడును, కోడలును, టర్కీదేశపు కోడయని సెలవు పొంది క్రిమియాకుఁ జనుధేర నావ నెక్కిరి. దారి చక్కఁగ సాగెను. వారు సిబ్బాస్త్రపూలు రేవు పురిని జేరిరి. కొద్దిదినములకుఁ బూర్వమే నడిచిన ఘోరరణమువల్లనఁ నాపురి పాడుపడి యుండెను. అందు జను లెవ్వరు నివ

సింఁచుటలేదు. ఎడ్వర్డు మొదలుగాఁ గలవారుక్రీమియాను బ్రవేశించి, అందు రణము జరిగినతావులను జూచిరి. రుష్యా దేశచక్రవర్తి ప్రతినిధి ఎడ్వర్డు లెగ్లాండాలుకు సగౌరవంబుగా స్వాగతం బొసంగి, వారికి బహుభంగుల మర్యాదలు సలిపెను. ఆ రాజదంపతులు క్రీమియాలో రణభూముల నన్నిటిని వేఱు వేఱుగఁ బరీక్షించి, ఉభయ సైనికనికాయంబు లుండినతావులను గాంచి, యుద్ధకాలంబున శిథిల మైనఆల్తానదిపై నుండువంతెనను గని, క్రీమియారాజ్యము నంతయుఁ గ్రుమ్మరి. రుష్యా దేశస్థులు ఎవరు వచ్చినను రొట్టెముక్కను, కొంచెముప్పును, ఇచ్చి అతిథిపూజలు సలుపు చుండుదురు. వారు తుమవాడుక ప్రకారము మనరాజదంపతులకుఁ దమశక్తివంచన లేక అతిథి పూజలు సలిపిరి. ఎడ్వర్డు లెగ్లాండాలు 14 వ తేదికి బాక్లావా యుద్ధభూమిని గాంచి, లివిడియాలో నారాత్రి విశ్రమించి, మఱునాఁ డుడయంబున లేచి, కాల్యకరణీయంబులు దీర్చుకొని రుష్యాదేశస్థుల సెలవు పొంది స్వదేశగమనోన్ముఖు లైరి.

ఎడ్వర్డు లెగ్లాండాలు ఇంటికి మరలి వచ్చునపుడు ఫ్రెంచి దేశమునకుఁ జనుదెంచి, పారిస్సుపురిపారు లొసంగునాతిథ్యంబుఁ గొని, లండనుపురికి విచ్చేసి.

ఎడ్వర్డు రోగపీడితుఁ డై ఆరోగ్యవంతుఁ డగుట.

ఎడ్వర్డు లెగ్లాండులు దేశములు తిరిగి వచ్చినపిమ్మట సాండ్రింగుహము భవనంబున నుండిరి, ఎడ్వర్డుతోఁబుట్టువు ప్రిన్స్

అలిస్సు వారిని జూడవచ్చి వారిదగ్గరనే ఉండెను. వారందఱును మిక్కిలి సుఖంబుగా నుండిరి.

ఎడ్వర్డు నౌకరియగుబె గ్గనువాడును, చెస్టరుఫీల్డును జ్వరదేవతకు మంచి ఫలాహార మైరి. ఎడ్వర్డుమాత్రము దానికి లోబడనివాడయ్యును, దానిచే మిక్కిలి పీడింపబడుచుండెను. ఎడ్వర్డు మిక్కిలి చేవకలవాడగుటచే నాజ్వర మాతనిఁ దొలుదొల్త బాధపెట్టదయ్యె. అతఁడు క్రమముగ దానికి నధీనుఁడై లేవలేక పడకమీఁదనే ఉండెను. కొన్ని వేళల యందు నాతనికి మాటలు కూడ నిలిచి నిలిచి, తడఁబడుచు నోటనుండి మిక్కిలి కష్టమున వచ్చుచుండెను.

ఇట్టి జబ్బుస్థితిలో నాతనికి నల్లెగ్జాండ్రాయును, ఆయ నతోఁబుట్టువు ప్రిన్సన్ అలిస్సును, డాపున నుండి ఉపచారము లుసేయు చుండిరి. జెన్నరు, గల్, క్లేటన్, లోనగువైద్య శిఖామణులు నిమిష నిమిషమునకు సర్వకాలంబుల నాయన సమీపంబునందుండి మందు లిచ్చు చుండిరి. అల్లెగ్జాండ్రా ఎడ్వర్డు ప్రాణముతో నుండినచాలు నని, “సర్వేశా! మాభర్తను రక్షింపుము. మృత్యుదేవతకు నొసఁగకుండు. నా యైదువ తనముఁ గాపాడుండు.” అని వేల్పును స్తుతించుచు ధైర్యలక్ష్మిని గోల్పోక ఆయనదగ్గరనే ఉండెను.

విక్టోరియా ఎడ్వర్డు రోగపీడితుఁడై ఉండుటను విన్నుఁ దై ఎకాయెకిని సాండింగుహాము భవనంబునకు నరుదెంచెను.

ఎవ్వర్లు బ్రతుకుట దుర్లభ మనుమాట పుట్టెను. విక్టోరియా, అలెగ్జాండ్రా, మున్నగువారు మిచ్చువిరిగి మైరఁ బడ్డట్టుల నిన్వేరపడియుండిరి. వారికి ధైర్యము వచ్చు మాటలు కూడ చెప్పువా రుండియును, అందఱును బ్రతుకఁ దని నిశ్చయించుకొని యుండిరి. అనేకరాజ్యముల యందలిజనులును, రాజులును, చక్రవర్తులును, ఎవ్వర్లు దేహస్థితిని దెలియఁ జేయవలయు నని రాణి మంత్రులకు జాబులు వ్రాయుచుండిరి. ఇంగ్లండున, నుండుజనులు సాండింగుహాముభవనమునకు నేతెంచి, ఆయనను జూడఁ గుంపులుగూడి యుండిరి.

ఇంగ్లండు, స్కాట్లండు, అయిర్లండు, కన్నడా, ఆస్ట్రేలియా, కేపుకాలని, హిందూదేశము, మున్నగురాజ్యములలో నుండు దేవాలయములలో నన్నిమతస్థులును, ఎవ్వర్లు జీవింపవలయు నని తమ తమదేవతలకు మ్రొక్కులు సలుపవలయు నని రాణిప్రభృతులు అందఱకుఁ దంత్రీవార్తను బంపిరి. అన్నిచో యులలో నాయాగుడులయందు నాయా మతస్థులు దేవతా ప్రార్థనలను గావించిరి. ఇందఱమతస్థుల ప్రార్థనలు నిష్ఫలము లగునే? ఇందఱలో నొక్కఁ డైనను సదాచారసంపన్నుఁ డుండక ఁడునే?

ఎవ్వర్లకు జ్వరము కొంచెము తగ్గెను. బాధ కొంత వఱకు నిలువసాగెను. ఆతనికి నివార పట్టెను. ఈసన్నలు శుభ సూచకము లైన వని అలెగ్జాండ్రా తెలిసికొని, దేవుని సదా

స్తరించు చుండెను. రాణి మంత్రులు, లోకులకు నీశుభ వార్తను తెలియఁ బఱచిరి. అందఱును సంతోషాంబుధి మునిగిరి. క్రమముగ నెడ్వర్డు ఆరోగ్యవంతుఁ డయ్యె.

ఎడ్వర్డు దేవునిదయవలన బ్రతికె నని తలంచి రాణి భగవంతునకు మ్రొక్కుబడులు చెల్లింపవలయు నని మంత్రులతో మందలించెను. ప్రధానపుంగవులు ఆదేవేరి మనోరథము పూర్తి కాగలందులకు నుద్యమములు సేసిరి. విక్టోరియాయును, ఎడ్వర్డు ర్థలెజాండులును, శుచిగా నాల్గు గుఱ్ఱంబులు పూన్చిన శకటంబుల నారోహించి సెంటుపాలుగుడికిఁ జేరఁ దల్లిరి. పునర్జన్మము నొందిన ఎడ్వర్డును జూచుటకు వీధులలో వేనవేల జనులు గుంపులుగూడి యుండిరి. అందఱును తిన్నగ నాదేవాలయము సేరిరి.

కోవెలలో నున్న తాసనంబున నిలిచి కాంటెర్బరీ ఆర్చి బిషపు బైబిలులోని కొన్ని వాక్యములు చదివి “ఎడ్వర్డు దీర్ఘాయువు కలవాడై మనుచు జనులను బాలించుఁగాత!” అని కీర్తనము పాడెను. గుడిలో మ్రొక్కుబడి చెల్లెను విక్టోరియా మొదలగువారు వేఱుతెరువుల నింటికి వచ్చిరి. ఒకానొకకవి,

“మృత్యువాతఁ బడియు మేన జీవముతోడ

జనులు మోదజలధి మునుఁగ వెలికి

వచ్చినాఁ డితండు హెచ్చుగ నెడ్వర్డు

బ్రోవుమయ్య దేవ జీవ మిచ్చి.” అని కీర్తించెను.

1873.—1875.

ఎడ్వర్డు రెండేండ్లు ఇంట నెమ్మదిగ నుండుట.

1874 సం. న జనవరి నెల రుష్యాదేశపు రాజపుత్రిక యగు “గ్రాండు డుచెసుమేరియి” (Grand Duchess Marie of Russia) అను నామెకును, ఎసింబరో ప్రభువునకును, వివాహము నడిచెను. ఎడ్వర్డు రెండేండ్లు విక్టోరియా ప్రతినిధులుగ నుండి ఆపెండ్లిని జరిపిరి. డీనుస్టాన్లీ (Dean Stanley) అను నాతఁడు దేవాలయంబున మంత్రములు పఠించెను. పరిణయము ముగిసిన వెంటనే వివాహమునకు వచ్చినవారికి విందులు చేయఁబడెను. అప్పుడు వేల్పు యువరాజును, ప్రష్యా రాజ్యముయొక్క రాజపుత్రికను, సహపంక్తిని విందు భుజించిరి. ఆవల నందఱును తమతమ బసలకు నేగిరి.

1874 సం. న మిడిల్ టెంపిలుహాలులో నెడ్వర్డునకు విందు జరిగెను. న్యాయశాస్త్రము నభ్యసించువా రాహాలులో నాశాస్త్రమును జదువుచుందురు. అతఁడు తన్ను గౌరవించినవారియెడఁ గూరిమి కలవాడై కొంతకాల మచ్చటి వారితో సరససల్లాపంబులు సేయుచుండి తనయింటికి వచ్చెను.

ఆసంవత్సరంబున నాతఁడును, ఆయనభార్యమణియు ను, బర్లింగుహముజిల్లాకు వెళ్లిరి. ఆజిల్లా అధికారి జోసెఫ్ చాంబర్లేనను నాతఁడు, (Mr. Joseph Chamberlain) ఈ రాజదం

పతులను మిగుల గౌరవించెను. ఆవల వా రా తావును విడిచి
తమ గృహంబు నేరిరి.

ఏడవ అధ్యాయము.

ఏడ్వర్డు హిందూదేశమునఁ గ్రుమ్మరుట.

ఆల్బర్టుప్రభువు జీవించి యుండినపుడు, కానింగుప్రభువు
ఏడ్వర్డు హిందూదేశమును జూచుటకు నేఁగుటచే హిందూదేశస్థు
లకును, తమకును, గలమైత్రి పెరుఁగునని ఒకానొకప్పు డాదౌ
రత్తో మందలించెను. రాణి ఈ పలుకును విని మఱువక సమ
యము వచ్చినపుడు మంత్రులతో నీ విషయమై ఆలోచింపవల
యునని తలంచెను. 1875-వ సంవత్సరమున నామె యొకనాఁడు
మంత్రులతో నీ సంగతినిగుఱించి ఆలోచించెను. ప్రధానులును
రాణిమాట లెస్స అని ఆమోదించిరి. అప్పుడు సాల్సిబరిప్రభువు
హిందూ దేశమునకుఁ గార్యదర్శిగ నుండెను. అతఁడు 1875-వ
సంవత్సరము అక్టోబరునెల 11-వ తేదిని ఏడ్వర్డు హిందూదేశ
మును గనుటకు నేఁగుచు. అని పత్రికలలోఁ బ్రకటింపచేసెను.

పార్లమెంటు సభాసభ్యులలో ననేకులు ధనమధికముగ
భిర్చుగు నను భీతిచే నా పయనము మాను కొనుట బాగనిరి.
కొందఱు హైడ్ పార్కులో సభచేసి ఏడ్వర్డు హిందూదేశము
నకుఁ బోఁగూడదని వాదించిరి. మఱికొందఱు “ఏడ్వర్డు రాణిప్రతి

నిధిగఁ బోదలంచి యున్నాఁడా? ఆయన యవరాజ్య పదవిని నా దేశమును గనఁ జనుదేర నెంచియున్నాఁడా?" అని ప్రశ్న చేసిరి. ఏ హోదాలో నాతఁడు వెళ్లిన నేమి? ఇంగ్లండు నే లిక బిడ్డఁడు హిందూ దేశమునకు వచ్చుటచేఁ గొంత పైకము ఖర్చుగుటచే నింగ్లీషువారికి నచ్చిన నష్టమేమో? ఎడ్వర్డు ఆంగ్లే యులకుఁ బ్రభువై నటుల హిందూదేశస్థులకును ప్రభువేను. అట్టి డాదేశమునకు బోవుటకై ధనమేల వ్యయము సేయఁగూ డదు? అతఁ డా దేశమునకు వెళ్లుటలో మేలు కలుగునని తలంచి రాణియు మంత్రులు, నాదలు ఎన్ని యడ్డమాటలు వల్కనను వానినన్నింటిని నిరాకరించి, ఆయనను బనుప నిశ్చయించుకొనిరి.

ఆంగ్లేయుల యాచారవ్యవహారములకును, హిందూ దేశస్థుల యాచారవ్యవహారములకును, గొప్ప భేదము కలదు. హిందూదేశములోని స్వదేశరాజు లాతనికి ననేకవిధము లగు కానుకలను సమర్పింతురు. అతఁడు వారికి బదులు బహుమతు లొసంగవలసి యుండెను. అతఁ డందులకై 6,00,000 రూ పాయలు విలువగల వస్తువులను భద్రపఱచుకొనెను.

ఎడ్వర్డు హిందూదేశములో నడుగిడినది మొదలు తిరిగి ఇంగ్లండునకు నేఁగునఱకును అప్పుడు హిందూదేశమునకు రాణి ప్రతినిధియైన నార్సుబూకు ప్రభువునింట నాతఁ డతిథియైయుండ వలయును నని తీర్పు చేసిరి. ఇందులకుఁగాను 4,50,000 రూ. సొమ్ము వ్యయముసేయవలసియుండెను. పోవుటకును, వచ్చుట

కును బట్టి దారిఖర్చులు 7,80,000రూ. రొక్కము కావలసి యుండెను. అతని సొంతఖర్చులకు 9,00,000రూ. ధనము కావలసి యుండెను. పార్లమెంటు సభా సభ్యులలోఁ గొందఱు మాత్రమింత ద్రవ్యము ఖర్చుసేయ నొల్లకపోయినను, డిస్రీలి ప్రభువు మొదలుగాఁగలవారు ఇంత పైకము షెడ్యూల్ ప్రయాణ మునకుఁ బట్టి ఖర్చులకు గా నియ్యవలసిన దని నిష్కర్ష చేసిరి.

హిందూదేశములో నింతకుఁ బూర్వమున నుండిన సర్ బార్టల్ ఫ్రీరు (Sir Bartle Frere) అను నాతఁడును, సద ర్లేండు భూస్వామియును, షెడ్యూల్ నెచ్చెలు లైన అయిలెస్ ఫోర్డు ప్రభువును (Lord Aylesford) కార్రింగ్టన్ దొరయును, (Lord Carrington) కర్నల్ ఓవన్ విల్లియమ్సు (Colonel Owen Williams) మున్నగువా రాయనమెంటుఁ జనుదేర నియ మితులై ఉండిరి. కాని అలెగ్జాండ్రామాత్రము ఇంటిపట్టున నుండునటుల నిశ్చయింపఁబడెను. వీరుగాక ఇంక ననేకు లాతని సాహాయ్యముసేయ నియమితులై యుండిరి. వారిలో నొకఁడు వైద్యుఁడును, వేటొకఁడు హిందూదేశమున నెవరెవరికి ఏయే బహుమతు లియ్యవలయునో వారి వారికి నానూబహుమతు లిచ్చుటకును, వారివలనఁ దిరిగి కానుకలను బొందుటకును, బండొకఁడు షెడ్యూల్ గుఱ్ఱములు సామానులు మున్నగు వానిని సురక్షితముగఁ గాపాడి అతనికి నందఁజేయుటకును, నిర్ణీతులై యుండిరి. వీరు పనివాఁడలలోఁ జేరినవారు. రాజబంధువులు

కొంద తా యెడ్వర్డు వెంటఁ జనవలయు నని విక్టోరియాకోరి,
వానిని బంప నిశ్చయించుకొనెను.

ఎడ్వర్డును ఆయన పరిజనులును, ముందు నిర్ణయించిన
దినమున నే ఇంగ్లాండు నదలి హిందూదేశమునకు దర్శిరి. అతె
జ్జాండా రాణిమాత్రము ఫ్రాంసుదేశములో “కలె” వఱకు
నేతెంచి క్రమ్మట నింటికి వెల్లెను. ఆవల నెడ్వర్డు ప్రభృతులు
బ్రిండిజి మార్గమున నేడెనుకు నేతెంచిరి. హిందూ దేశమున,
నాయాచోటులందు నాతనితో విన్నవించుకొను వార్తలును,
నానికి నాతఁ డియ్యవలసిన ప్రత్యుత్తరములును, ఆయనకు
నాతని ప్రేవేటుసెక్రెటరీలు వ్రాసి యిచ్చినేర్పుచుండిరి. అతఁడు
బొంబాయికిఁ జేరకముందే బొంబాయి మునిసిపాలిటివారు విన్న
వించుకొను వార్తలు ఆయన చెవినిఁ బడి యుండెను.

హిందూదేశమునకు నెడ్వర్డు రాబోవునని గొప్ప గొప్ప
పట్టణములందలి రాజులును, రాజప్రతినిధులును, మునిసిపాలిటి
వారును, ఇంకను అనేకులు ఆయన హోదాకుఁ దగినరీతిని
బహుభంగుల గౌరవింప నుద్యమములు సేయు చుండిరి. పట్టణ
ములలోను, పాలేములయందును, చిన్న చిన్నగుడిసెలయం
దును, అడవులలోను, నుండు సమస్త జనులును, ఎడ్వర్డు తమ
దేశమునకు నేతెంచుట శుభోదయమునకుఁ గారణమనితలంచి,
ఆయనను వీక్షింప నేయేచోటుల నేయేసమయంబుల నాతఁడు
వచ్చునని తెలిసియుండెనో ఆయాచోటులకు నాయాసమయం
బుల జనులు వచ్చియుండిరి.

హిందూదేశము నేలు వైసురాయి నార్తుబ్రూకుప్రభువు బొంబాయికి వెళ్లి ఎడ్వర్డునకు స్వాగతమిచ్చుటకు సిద్ధుడై యుండెను. బొంబాయి గవర్నరును, ఆతని పరిజన సమూహము లును, ఆయనను బరివేష్టించి ఎడ్వర్డు రాకకై ఎదురు సూచు చుండిరి. బొంబాయి రాజ్యభాగములలోని స్వదేశ రాజులు ఆ పురమునకు నేతైచి ఎడ్వర్డును గాంచి ఆయనను తమదేశము లకుఁ బిలుచుకొని పోవుటకు సిద్ధులైయుండిరి. వేయేల? సర్వ జనులును బొంబాయి హార్బరున ఎడ్వర్డును వీక్షింపఁ గాతూ హాలులై కాచుకొని యుండిరి.

ఎడ్వర్డు బొంబాయిని దిగుదినము ముందే తెలియఁ బఱచి యుండెను. నాఁడు ఆతఁడు ఆచోట నడుగిడిన వెంటనే గొప్పగొప్పపట్టణములయందలి కోట బురుజులనుండి పిరంగివేటు లాతని రాకను హిందూదేశస్థులకు నేలుకపలుప నేర్పాటు చేయఁబడి యుండెను. సవంబరు నెలారంభమున నెడ్వర్డు బొం బాయి హార్బరులో దిగెను.

ఎడ్వర్డు వచ్చినయోడ బొంబాయి రేవుజేరెను. కోట బురుజులనుండి పిరంగులు “ఎడ్వర్డు వచ్చెను. ఎడ్వర్డువచ్చెను.” అని జనులచెవులు తూట్లు పొడుచుచుండె ననురీతిని మ్రోగెను. నార్తుబ్రూకు ప్రభువు ఎడ్వర్డునకు నెదురేగి, ఆయనను బిలుచు కొని వచ్చి, ఆయనకై ఏర్పఱచిన యన్నతాసనంబునఁ గూర్చుండఁ జేసెను. బొంబాయి మునిసిపాలిటివారు బొంబా

యిపురవాసుల పక్షమున నెడ్వర్డునకు స్వాగత మిచ్చి పలు విధంబుల గౌరవము నేసి, తమపురికి రమ్మని ఆయనను వేడిరి. అతఁడు వారి ఇష్టప్రకార మా పురంబున గవర్నరునింట నతిథియై ఉండెను.

ఎడ్వర్డు బొంబాయిపురమును జేరిన మూడవదినమున నాతనిపుట్టినదినమహూత్సవము నతివైభవమున నడిచెను. ఉత్తరహిందూస్థానంబునను, దక్షిణహిందూస్థానమునను, ఆయనపుట్టినరోజున జనులు పండుగలు నేసికొని ప్రమోదభరితులై ఉండిరి. అతఁ డాదినమున రాజునకుఁ దగినచిహ్నము లన్నింటినీ ధరించి తన్నుఁ జూడవచ్చిన దొడ్డ దొడ్డవారిని గౌరవించుచుండెను. అతఁ డప్పుడు రజతమయ మైన యున్నతసింహాసనంబుపై నధిష్ఠించి యుండెను. అన్ని వేడుకలును అతివైభవముతో నడిచెను.

స్వదేశసంస్థానాధిపతు లనేకులు బొంబాయి పురంబునకు నేతెంచి ఎడ్వర్డును దర్శించి, తమతమ రాజ్యంబులకు రమ్మని వేడిరి. వారిలోఁ గొలాపురసంస్థానాధిపతి మిక్కిలి పసివాఁడు. అతఁ డప్పుడు పండ్రెండేండ్ల వయస్సు కలవాడైయుండి, ఎడ్వర్డును జూడఁబోయినపుడు, వినయగాంభీర్యంబులు నూపెను. ఎడ్వర్డురాచిన్నతేనిఁ గాంచి హర్షంబు నొందెను.

ఎడ్వర్డు బొంబాయిపట్టణంబున నావలఁ గొన్నిదినములు మాత్ర ముండెను. తన్ను ముందుగఁ జూడవచ్చిన రాజుల

బసకు నాతఁడొదినములలోఁ బోవుచుండెను. అప్పుడు అతఁడు ఆయా రాజుల యాచారవ్యవహారములను అతి శీఘ్రకాలములో గ్రహించెను. ఎడ్వర్డు ఆరాజుల పూర్వీకులైన శూరులచరిత్రంబులను, వారిపరాక్రమంబులను, మిక్కిలి కొనియాడి వారిని సంతోషపఱిచెను. ఆరాజులును ఎడ్వర్డు నడవడిక మేలైనదనియును, అందఱకుఁ బ్రీతికరమైనదనియును తలంచి, ఆయనను మిగుల గౌరవించిరి. బొంబాయిలో నుండు నాంగ్లేయులు ఎడ్వర్డును దీసికొనివచ్చినయోడలోని నావికులకు విందుసేసిరి. వా రావిందు గుడువరమ్మని ఎడ్వర్డును వేడిరి. అతఁడును ఆచోటికి వెళ్లి సామాన్యజనునికై వడి వారితోపాటు భోజనముసేసి, వారిని దృష్టిపఱిచి తన బసకు వేంచేసెను. అప్పుడె ఎలిఫెంట్స్ నుడాక్సు పూర్తియాయెను. ఎడ్వర్డు నానిఁదెఱచుటకు నియమితుడై యుండెను. హిందువులను, తురకలును, పారసీలును, ఆచోటికి వచ్చి యుండిరి. వారందఱును చేతులు తట్టి తమమోదమును తెలుపుచుండ నాయుగ్లండురాణికుమారుఁడు డాక్సును తెఱిచి, తన బసకు విచ్చేసెను.

నవంబరు నెలనడుమ నెడ్వర్డు ప్రచహాపురికిఁ జనుదెంచి, బరోడాసంస్థానాధిపతి కొలువుకూటంబు విలోకించెను. ఎడ్వర్డు ఏనుఁగుపై నడవిలో వేటాడుటకు నిర్ణీతుడై యుండెను. ఏనుఁగు బాగుగ నలంకరింపబడెను. దానిమీఁద సంబారి నాలుగులక్షలపైకము వెలకలదై యుండె. ఎడ్వర్డు దానిమీఁద

నెక్కి అడవినడుమ నుండు వ్యాఘ్రాది క్రూరసత్త్వంబులను జక్కాడెను. అతఁ డింతకుముం దెచ్చటను ఇట్టి మృగంబులను జంపినవాఁడు కాఁడు. అతని దేశమున నిట్టిమృగములు లేవు. అది మిక్కిలి చలి దేశము. అందు నీమృగంబులు వసింపజాలవు. అతఁడు వేటాడుటచే సంతృప్త హృదయుండై తనవిడిదికి నరు దెంచెను.

ఎడ్వర్డు పునహాపట్టణమును బాసి, బొంబాయికి నేతెంచి, అచ్చటనుండి పోర్చుగీసువారి పురంబులైన గోవా మొదలగు స్థలములను జూచి, సింహళద్వీపంబునకు నేఁగి, ఆచోటఁ దేయాకు పంటను పరిశీలించి, చెన్నపురికిఁ జనుదెంచెను. ఆపురంబునఁ బ్రజలు ఆయనను మిగుల గౌరవించిరి. అతఁడు తనతండ్రి శ్రాద్ధమును డిసంబరు నెలలో చెన్నపురి గవర్నరుండు గిండిపార్కులోఁ జేసికొని, కలకత్తాకు వెళ్లెను.

అతఁడు కలకత్తానగరరాజంబునఁ గ్రీన్ మన్ పండుగలు నడుపుకొనెను. అతఁ డాచోటఁ బెక్కు రాజకార్యములు సేసెను. అనేక రాజులు ఆయనను జూడవచ్చిరి. అతఁడు వారిని దగినరీతిని గౌరవింపవలసి యుండెను; వారిబసలకు నాతఁడు నెల్ల వలసి యుండెను. అతఁడు దొరతనమువారి దివ్యమైన భవనంబునఁ గొలుపుచేసెను. హిందువులును, తురకలును, వెండియు ననే కులును, ఆయన కొలువుతీరియుండుటను జూచి విస్మయచిత్తులైరి. అతఁడు క్రైస్తవుల కోవోలో భగవంతుని స్మరించి, గొప్ప

వారికి విందు నొసర్చెను. అనేకు లా భోజనసమయంబున నా తని చిరంజీవిగ నుండవలయు నని ఆశీర్వాదించిరి.

1876 - వ సంవత్సరము జనవరి నెల 1-వ తేది యుగాది పండుగ నాతఁడు కలకత్తాలో నడపెను. ఆసమయంబున నాతఁడు నిండు పేరోలగంబున నుండెను. స్వదేశ సంస్థానాధిపతు లాచోటికి విచ్చేసిరి. అతఁడు వారందఱకు నైట్స్ గ్రాండు కమాండర్ (Knights Grand Commander) నైట్స్ గ్రాండు క్రాస్ (Knights Grand Cross) మొదలగు బిరుదుల నొసంగెను. వారా హూదలను గైకొని వినమితగాత్రులై ఆయనకుఁ దమ తమ కృతజ్ఞతను బహుభంగులఁ వెలిఁ బుచ్చి తమదేశములకు నాయనను రమ్మని ప్రార్థించి తమతమ రాజ్యములకు వెళ్లిరి.

ఎడ్వర్డు కలకత్తాను వదిలి కాశీపురికి నేతెంచి, అచ్చట శ్రీవిశ్వేశు నాలయమును, గంగానది యావన గర్వంబును జూచి యానంద పరవశుఁడయ్యె. అచ్చటనుండి అతఁడు నావలో రామనగరున నుండు ప్రాతకోటసౌబగును గాంచెను. అచ్చట మహారాజా ప్రభుత్వ లాయనను మిక్కిలి గౌరవించి విందులు సేసిరి. అతఁడు వారివలన రత్నఖచిత మైనదియును, బంగారు మయమైనదియును, అయిన చేతికట్టను బహుమానంబు నొందెను.

ఎడ్వర్డు అయోధ్యరాజ్యమునకు వెళ్లెను. దానికి లక్షణ పురి రాజధాని. దానిచే ఇచ్చటివారు లక్ష్మో అని చెప్పె

చున్నారు. అతఁ డచోట సిపాయి కలహంబునఁ జనినవారి జ్ఞాపకార్థమై కట్టుమందిరంబునకు నస్తభారమును వేసెను. అతఁ డా సమయంబున స్వదేశి సిపాయిల పరాక్రమముల నుగ్గడించి వేవిధంబులఁ గొనియాడి పలికెను. ఆపెద్దకలహములో బాగు గఁబోరిన మేలిబంటులను ఆయనజూచి, వారితోఁ గొంతకాలము సంభాషించి వారి ననునయించి పంపెను.

ఎడ్వర్డు డాచోటు విడిచి కాన్పూరునకు నేగెను. సిపాయిల కలహము నీపురముననే తొలుదొల్తఁ బుట్టెను. అనేకు లాంగ్లేయు లాచోట సమసిరి. వారు చచ్చిన చోట నెక గోరి కట్టియున్నది. అతఁడు దానిని జూడ వెళ్లినపుడు, కాలినడకతోఁ బోయి మానముద్రాలంకృతుడై కొన్ని నిమిషములుండి, “ఇంత మంది నిరపరాధులైన అంగ్లేయ స్త్రీలును బిడ్డలును, ఈపాడు బావిలో మృతిజెందిరికదా? అయ్యో పాపము. వారిని భగవంతుఁడు కాపాడును గాక!” అని తిన్నని యెలుంగున జపించి, తన యిరవున కరుదెంచెను.

ఎడ్వర్డు ఆగ్రాపురికి నేతెంచెను. మొగలాయి పట్టుక వస్తులలో నైదవచక్రవర్తి షాజహానుఁడు తన భార్యకై కట్టిన గోరి కలదు. దానిపేరు టాజిమహాలు. అది అయిదువందలసంవత్సరములకుముందు నిర్మితమయ్యెను. నిన్ననోమొన్ననో కట్టిన యట్లుల ఊడును. ఎడ్వర్డు భవనంబుఁ జూచి, దాని యందంబునకు దెందంబున నమందానందంబునొంది, అచ్చటనుండిన స్వల్ప

కాలములో దానిసాబగును రెండుమూడుతడవలు చూచి, అట్టి మహల్ ఏదేశంబునను లేదని నిశ్చయించి తన విడిదికిఁ జనెను.

ఎడ్వర్డునకు వేటపై నధికప్రీతికలదు. అతఁ డీఫిబ్రవరి నెల 5-వ తేదిని జయపూరునకు నేఁగినపు డాతఁడు దాని కెలంకుల నుండు నడవులలోఁ నొకపులిని బీచమడంచెను. అతఁ డీ తావు విడిచి నేపాలు రాజ్యమునకువెళ్లి అచ్చటనుండు దట్టమైన విషి సంబులలో సర్జంగ్ బహదూరు సాయంబున నైదాటుపులుల నొకవేటునఁ గాల్చి చంపెను. అతఁడు హిమవత్సర్వత ప్రాంతంబుల నుండు నడవులను, ఆపర్వత శిఖరంబుల యాన్నత్యంబును, నదులసాంపును, మొదలగు చక్కని ప్రదేశంబులఁ జూచి మఱలెను.

ఎడ్వర్డు తన పరిజనులతో నర్త దానదతీరంబు పై వెలయు జబ్బలపురముఁ బ్రవేశించి ఆపురజనులు సంప్రీతిమై నిచ్చిన యాతిధ్యంబును గొని, అచ్చట కారాగృహంబున నవయువారును, పూర్వమున దారులలోఁ బ్రయాణమునేసిన బాటసారులను హతమునొనర్చి వారి యమూల్యాభరణంబులను గైకొన్న వారును, అయిన 'తగ్గు' అనువారిలో నేడ్గురినిజూచి వారితోఁ గొంతకాలముసంభాషించెను. అట్టిసమయంబున వారిలో నొకఁడు తా నఱువదిమందిని తనచేతులారఁ జంపితి నని ఎడ్వర్డుతో మందలించి బజాయి కొట్టెను. అట్టివారు విచారణలో దొరతనము వారికిఁదోడుపడి సాక్ష్యము నిచ్చినందున ప్రభుత్వము వారిమన్ననలను బడసి ప్రాణములను గోల్పోక చెఱసాలలో నవయుచుండిరి.

మార్చినెలలో నెడ్వర్డు, ఆయన పరివారముతో, బొంబాయిపురంబునకు నేతెంచి, ఆనెల 14 వ తేదిని స్వదేశగమనోన్ముఖుఁ డయ్యెను. అతఁడు హిందూదేశమున నాల్గునెల ల్లుండెను. అతఁడా స్వల్పకాలములో ననేకులతోఁ జెలిమిసేసికొని, ఆదేశస్థుల యాచారవ్యవహారములను జక్కఁగ గ్రహించి భూమిమీఁద 800 మైళ్లు నడిచి, సముద్రముపై 2500 మైళ్లు ప్రయాణముసేసి హిందూదేశస్థులకును, ఆంగ్లేయులకును, గల మచ్చికను హెచ్చుచేసి తన వీటికి నేఁగెను. అతఁడు బొంబాయిలోనుండినపుడే, ఆయనతల్లి విక్టోరియామహారాణి “హిందూరాజ్యచక్రవర్తిని” అను హోదాను బొందఁబోవు ననువార్త ఆతనికిఁ దెలిసెను. అతఁ డింగ్లండునకు నేఁగుబాటలో నార్దుబూక్కు ప్రభువునకు వెనుక, హిందూదేశమును బాలించుటకు నిర్ణయింపఁబడిన లిట్టను ప్రభువు వేఱొక ఓడలో హిందూదేశమునకు వచ్చుచుండెను.

ఎడ్వర్డు హిందూ దేశములో నుండిన స్వల్పకాలములో స్వదేశ సంస్థానపుర్రభువులును, శ్రీమంతులైన వర్తక సమూహంబులును, జనులును, ఆయనకు కానుకలను సమర్పించి యుండిరి. అతఁడు వానిని బొంది సంతోష చిత్తుఁడై ఇంగ్లండు చేరెను. స్వదేశసంస్థానపురాజులు ఎడ్వర్డునకు బహుమతులను ఇచ్చుటకై ఇంగ్లండులో 37,50,000 రూ. విలువగలవస్తువులు కొనినారట.

ఎవ్వర్లు లండనుపురి చేరెను. రైలుస్టేషనులో నాయన తల్లియును, మఱియు ననేకు లాతని నెదుర్కొనుటకు వచ్చి యుండిరి. అతఁడు జను లభినాదించుచుండ లండనుపుర వీధుల నూరేగుచు, తన వియోగబాధచే శ్రమచెందు నలెగ్జాన్డ్రా మహాసాధ్వికి దర్శనం బొసంగి, తన యిల్లు చేరెను.

ఎడ్వర్డ్ డిల్లు సేరగానే రాజబంధువు లందఱును విచ్చేసి ఆయనను దర్శించిరి. అతఁడు భార్యాసమేతుడై కానాటుప్రభువు, ఎసింబరో ప్రభువు, మున్నగువారు పెంటఁ జనుదేర, వెస్టు మినిస్టరుగుడిలో భగవంతునిచరణారవిందంబులఁ దన హృదయ పీఠంబునఁ జేర్చి, ప్రముదితచిత్తుడై పొందుపట్లకు నేత్రంచెను.

ఎనిమిదవ అధ్యాయము.

1876 సం. ము మొదలు 1887 సం. ము కడవఱకు

ఎడ్వర్డ్ ఇంట నెమ్మదిగ నుండుట.

లండనుపురంబున “లైసెన్స్డ్ విక్టలర్స్ అసైలమ్” (Licensed Victuallers' Asylum) అను నాశ్రమము కలదు. అది యాపట్టణంబున వెలసి కొన్ని యేండ్లాయెను. ఆయాశ్రమ వాసులు జూబ్లిమహోత్సవము సేయఁ దలచి, ఎడ్వర్డ్ను, బిలిదిరి. అతఁడు ఆఁచోటికి వచ్చుటకు నియ్యకొనెను. అనేకు లీసంగతి నెఱింగి, ఆఁచోటికి బోవల దని ఎడ్వర్డ్ను వేడిరి.

కాని అతఁ డా తావునకు వెళ్లుటకుఁ బట్టు పట్టెను. ఆయాశ్రమమున మత్తు పదార్థములు జనులకు నియ్యఁ బడుచుండెను. అతఁడు తాను త్రాగుఁబోతులను ఉత్సాహపఱుప నాచోటికిఁ బో ననియును, ఆయాశ్రమవాసుల ధర్మకార్యమును వృద్ధి పఱుప వెళ్లెద ననియును, తన్నుఁ బోవల దన్నచారికి సమాధానము సెప్పి, ఆతావునకు వెళ్లి, కొన్ని మాటలు ముచ్చటించి యింటికి జనుదెంచెను.

“పారిసు” అను నగరము ఫ్రాన్సురాజ్యమునకు రాజధాని. ఆరాజ్యముననుండు వా రా వీట సర్వవస్తు ప్రదర్శనమును గావింపవలయు నని యుద్యమములు సేసిరి. వారు ఆయాతావులలోఁ జేయఁబడు వింత వింత సామానులను దెచ్చి ఆప్రదర్శనశాలలో వెలయింపఁజేయుచుండిరి. ఇంగ్లండున నొనర్పఁబడిన సామానులను వెలయఁ జేయవలయు నని ఆంగ్లేయులు కోరి, దానికి నొక సంఘమును ఏర్పాటు చేసిరి. ఆ సంఘమునకు ఎడ్వర్డు అధిపతి. ఇట్టి ప్రదర్శనములలో నెడ్వర్డు తండ్రి మిక్కిలి యక్కఱతోఁ బాటు పడుచుండెడి వాఁడు. కొడుకును అదేరీతిని ప్రదర్శనావలోకనాసక్తుడై పారిసునగరంబునకుఁ జని ప్రదర్శనకార్యాధ్యక్షులతో దానికి సంబంధించిన మాటలాడి, దానికి వలయు నుద్యమములు సేయుచుండెను.

1878 సం. పారిసులో ప్రదర్శనము జరుగు నని పత్రికలలోఁ జాటించిరి. ఇంతలో నెడ్వర్డుచుకు గొప్పమఃఖము సంప్రా

ప్రించెను. అతని తోబుట్టువు “ప్రిన్స్ అలెసీ” అను నామె జబ్బుపడి, తిరిగి కుదుటబడక మిత్తినోటికిఁ బేలపిండి యయ్యె. ఎడ్వర్డు తనసోదరిమరణంబునకై మిగుల వగలఁ బొగులుచు రాచకార్యములలోఁ బ్రవేశింపక దుఃఖముతో నింటిపట్టుననే ఉండెను. “తగిన కాలునకె తగులును.” అను సామెతచొప్పున నెడ్వర్డు తోబుట్టు వొకఁడు దక్షిణాఫ్రికాలోనుండు “జూలూ లాండు” అనుచోట రణము సలిపి, స్వర్గస్థుడయ్యె ననుశోక వృత్తాంతము ఆయనకుఁ దెలిసెను. అతఁడు దాని కై మిక్కిలి శోకించెను. కాని అతఁడు చావు మనుష్యజన్తము నెందినవారందఱకు నుండుట సహజ మ్మనియును, చచ్చినవారి కై వగచుట పనికిమాలిన పని అనియును తలంచి నిశ్చింతతో నుండెను.

ఎడ్వర్డు, రణమున స్వర్గస్థుడైనరాకొమారుని జ్ఞాపకార్థమై వెస్టుమినిస్టరుగుడిలో నాతనిరూపు కలపటమును ప్రేలాడ వేయవలయు నని చెప్పి, దానికిఁగాను 1,950 రూపాయలను ఇచ్చెను. అనేకులు దీనికి సమ్మతించలేదు. అయినను ఎడ్వర్డు తాను పట్టినపట్టు వదలక 1883 సం. జనవరి నెలలో ఫుల్ విచ్చిలో నాతని జ్ఞాపకార్థమై అతని యాకారము గల పటమును జనులకు గోచరమగునటులఁ జేయుటకుఁ దన చిన్ని కుమారులు వెంటరా నాచోటికివెళ్లి, రాకొమారుఁడు, మాతల్లి యైన విక్టోరియామహారాణికిఁగాను ప్రాణములు గోలుపోయినాడనియును అతఁడు దైవభక్తి సమన్ముడనియును, వానిగుణములను

బ్రశంసించి, వానిపటముపై గల గుడ్డను తీసివేసి, లండనుపురికి నేతెంచెను.

1881 సం. న లండనుపురంబున లార్డుమేయరైన సబ్ జార్జి మాకార్త రనునాతఁడు, “కలోనియల్ ఇన్ స్టిట్యూటు” లోని సభ్యులకు విందు చేసెను. దానికి రావలయు నని ఎడ్వర్డునకు నాహ్వానము వచ్చెను. అతఁ డాసమయమున నా-చో టికి వెళ్లి అమెరికాలోని కన్నడాజనులు రాజభక్తిసంపన్నులని యును, తనకు వారియెడఁ బ్రీతివిశ్వాసములు కలవనియును మందలించి, తనయింటికి వచ్చెను.

ఇంగ్లండున నుండు చెంబడివాండ్రు సముద్రమునఁ గల చేపలను బట్టి జనులు ఆమత్స్యములను గాంచునటుల నొక పెద్ద ప్రదర్శనశాలలోఁ బెట్టిరి. ఆప్రదర్శనమున నానావిధములైనచేప లుండెను. ఎడ్వర్డు దానిని దెలిచి, పలువిధములైన చేపలను జనులు చూచునటులఁ జేసినందులకు చెంబడివాండ్రు మిక్కిలిప్రశంసనీయులని వారిని గొనియాడెను. చేపల అమ్మకమువలన 1,95,000, రూ. వచ్చుబడి వచ్చెను. ఈమొత్తము లో మూడుపాళ్లు చెంబళ్లలోఁ దల్లిదండ్రులు లేనిబాలురను బెంచుటకు నుపయోగింపఁబడెను. ఎడ్వర్డు ప్రదర్శనమును 1889 సం. న గావింపఁ జేసెను. ఆసంవత్సరముననే, ఎడ్వర్డు తమ్ముఁడు ఫ్రాన్సురాజ్యమున దక్షిణభాగమునఁ గ్రుమ్మరుచుండి స్వర్గస్థుఁ డాయెను. ఇందువలన నాతనికి నింకొకతడవ దఃఖ

సంప్రాప్తమయ్యెను. ఎడ్వర్డు వెంటనే ఫ్రాన్సుదేశమునకు వెళ్లి తమ్ముని శవమును గొనివచ్చి వింజరుభవనంబున సమస్త రాజ చిహ్నములతోఁ బూడ్చించెను.

ఎడ్వర్డులెజ్జాండ్రాలు అయిల్లెండునకు వెళ్లుట.

ఎడ్వర్డులెజ్జాండ్రాలు అయిల్లెండునకు వెళ్లుదు రని పత్రికలు చాటింపసాగెను. అయిల్లెండుజనులును, అమెరికాలోని ప్రజలును, తమదొరను దొరసానిని జూచుటకుఁ బ్రముదిత చిత్తులై యుండిరి.

అయిల్లెండుజనులలో రెండుతెగ లున్నవి. మొదటితెగ లో “నాషనలిస్టు” అనువారు చేరి యున్నారు. వీరు బలవంతులు. వీరికి దేశాభిమానము సంపూర్ణముగ నుండును. వీరు ఇంగ్లండుదొర తమ్ముఁ బాలించుట సాధారణముగ నొల్లరు. రెండవతెగవారు ఇంగ్లండుదొరయే తమ్ముఁ బాలింపవలయు నని కోరుచుండువారు. వీ రెల్లప్పుడును దొరతనమువారి నాశ్రయించుచు వారివలనఁ దమ బ్రతుకు తెరువుగనుచు, వారిచ్చుబిసుదు లచే నలంకృతు లగుచు, ఉండువారు. ఇట్టివారు మొదటితెగ వారితోఁ గలియ రనుట నిర్వహదాంశమే.

మొదటికక్షవారి పక్షమున నొకవార్తాపత్రిక ప్రచుర మగుచుండెను. ఎడ్వర్డుప్రభృతు లైల్లెండునకు వచ్చుటకు నిష్ప్రపడమని తమపత్రికలో ప్రచురము సేసిరి. మఱికొందఱు వారిరాక విషయమై ఉదాసీనులై యుండిరి. ఇంకఁ గొందఱు ఎడ్వర్డును,

అలెగ్జాండ్రాను రావచ్చును, కాని, వారు వచ్చినారని బీదజనులు చెల్లించుపైకమును ఖర్చుచేసి వారికి విందులు మొదలగు వేడుకలు సేయఁ గూడదని వచించిరి. ఎందఁ తెన్నిరీతులఁ జెప్పినను, ఎడ్వర్డు ప్రభృతులు తమదేశమునకు వచ్చినపుడు, అల్లరి చేయఁగూడదని వారు నిశ్చయించుకొనిరి.

ఎడ్వర్డు సతీసహితుఁ డై పెద్దకుమారుఁడు మెట రా నైర్లండునకుఁ జనుదెంచెను. నేషనలిస్టుపార్టీవారు అల్లరి సేయక ఊరక ఊడిరి. కాని, రెండవకక్ష వారు తమ రాజభక్తిని మేరలేక చూపినందున మొదటి కక్షవారు ఆగ్రహచిత్తులై కొంత రగడసేయఁ బూనిరి. తాణాదారులు చాల మెలకునతో వారి నాఁపిరి. ఎడ్వర్డులెగ్జాండ్రాలు అయిర్లండు వాసి తమదేశమునకు విచ్చేసిరి.

విక్టోరియామహారాణికి లోబడిన రాజ్యములలోను, హిందూదేశమునను, జేయఁబడినచిత్రపిచిత్రములైనవస్తువులను ప్రదర్శింపవలయునని ఎడ్వర్డు తలంచెను. ఆతఁ డాచూదేశముల యందుండి వచ్చినవస్తుజాలంబుల నందంబుగ రాయల్ ఆల్బర్టు మందిరంబున నుంచి యుండె. దానికి “కలోనియల్ అండ్ ఇండియన్ ఎక్సిబిషన్” (Colonial and Indian Exhibition) అని పేరు. విక్టోరియామహారాణి ఆప్రదర్శనభవనంబును దెఱచెను. అప్పుడు ఎడ్వర్డులెగ్జాండ్రాలు విక్టోరియాను మిక్కిలి సారవించిరి. సమస్తవస్తువులు రమ్యములై కనుపట్టె. అన్ని

ఖర్చులు పోను 5,25,000లు. దానివలన నికరము ఆదాయము తేలేను.

విక్టోరియా మహారాణి గోల్డ్ జూబ్లీ మహోత్సవము.

• 1886 సం. న “కలోనియల్ అండ్ ఇండియన్ ఇన్ స్టిట్యూట్” (Colonial and Indian Institute) అను పాఠశాలను విక్టోరియా మహారాణి గోల్డ్ జూబ్లీ మహోత్సవసమయంబున నెలకొలుపవలయునని మేయరుప్రభువు ఎంచి, తనభావమును ఎడ్వర్డునకుఁ దెలియఁ జేసెను. ఇందులకు గాను గొప్పవారందఱును చందాలు వేసికొని పైకమును వసూలు సేసిరి. ఎడ్వర్డు తకుఁ బూర్వము “కలోనియల్ ఇండియన్ ఎక్జిబిషన్” కు గాను మిక్కిలి యక్కఱతో పాటుపడి దానిని నిర్వహించినందున, ఆయనకుఁ గొన్ని కానుకలిచ్చుటకుఁ గొంతపైకము వసూలయ్యె. అతఁడు తన కాసొమ్ము అక్కఱ లేదని చెప్పి, దానిని కలోనియల్ ఇండియన్ ఇన్ స్టిట్యూటునకు నిమ్మని వచించెను. రాణిమంత్రు లారొక్కమును ఆపాఠశాలకై వ్యయము సేసిరి.

ఇంజనీయరుశాస్త్రము నేర్చి, ఆపనిలో నేర్పరులైన వారి నెడ్వర్డు ఆదరించుచుండెడివాఁడు. కొందఱు ఇంజనీయర్లు “మర్చి” అను నదిమీఁద నొకవంతెనకట్టి, ఆవంతెన మీఁద నీటికాలువపోవునటులను, వానికింద నేలుప్రవహించుచుండు లాగున నద్భుతకార్యమును జేసిరి. ఎడ్వర్డు ఆవంతెనపై నెలకొనిన కాలువతూమును దెలిచి నీటిని పాటుధలఁ జేసెను.

ఆ సమయమున నాతఁడు వారిని బహుభంగుల - మెచ్చుకొని యాదరించెను.

1887 సం. న విక్టోరియా మహారాణికి గోల్డ్ జూబ్లీ మహోత్సవము నడిచెను. ఎడ్వర్డ్ అన్నిపనులను నిర్వహింప వలసి యుండెను. అతఁడు అన్నియేర్పాటులు సేసెను. ఆ మహోత్సవము వెస్తుమినిస్టరు భవనంబున నాచరింపబడెను. అది విశేషనైభవముతోఁ గూడియుండెను. పరరాజులనేకు లేతెంచి రాణిని బహుతెఱంగుల శౌరవించిరి. వారామెకు హితమతిని గానుకలను దెచ్చి యిచ్చిరి. ఎడ్వర్డు రాణికి మాటుగ వారిని శౌరవించి వారికి విందులు సేసెను. అతఁడన్ని సమయంబుల నారాణేప్రక్క నుండి ఆ మహోత్సవము నత్యద్భుతంబుగ నడిపెను. నౌకాసేనకు నాతఁడా సంవత్సరంబున నధిపతి యయ్యె. అతని చిన్నకొడుకుగూడ నానౌకా సేనలో నుండె. అందే ఆతని పెద్దకుమారుఁడును ఉండెను.

ఎడ్వర్డ్ లెజ్లాండ్లాల సిల్వరు వెడ్జింగు మహోత్సవము.

1888 సం న ఎడ్వర్డ్ లెజ్లాండ్లాల సిల్వరు వెడ్జింగు మహోత్సవము జరుపుటకు మంత్రులు గోరిరి. అందులకు వారనేక యత్నములు సేసిరి. పురమును శృంగారించిరి. ఆ మహోత్సవ దర్శనాగతరాజన్యనివహంబులు దిగుటకు విడుదులు సిద్ధము సేయబడెను. అన్నిపనులు పూర్తి యయ్యె.

అప్పుడు జర్మనీదేశచక్రవర్తి మొదటివిల్లియము వార్ధ

కమున నవయుచుఁ గాటికిఁ గాలుచాఁచుకొని యుండెను. అతని మరణ మొకవేళ నామహాత్మమునకు భంగము సేయునో అని రాణిప్రభృతులు చింతిల్లుచుండిరి. వారు తలంచినరీతి నా రాజ్యప్రభువు స్వర్గస్థుఁడయ్యె. ముహూర్తదినమున నందఱును శోకవేషము వేసికొనక వేడుకలు సల్పిరి. నాఁడు విక్టోరియా మహారాణియును మంత్రులును, రాజబంధువులును, పెక్కుమంది సామంతరాజ ప్రకరంబులును, మారల్బరో భవనంబున నుండిన ఎడ్వర్డులెగ్జాండ్రాలను జూడ వెళ్లిరి. ఆయిర్వరును వచ్చిన వారిని మిగుల గౌరవించిరి. విక్టోరియా నాఁడు తనబిడ్డలతో విందు కుడిచెను.

పెక్కుమంది శ్రీమంతులును, సామంతప్రభునిచయంబులును, పరరాజనివహంబులును, ఎడ్వర్డులెగ్జాండ్రాలకు నజరులను దెచ్చి సమర్పించిరి. ఎడ్వర్డు తనభార్యమణికి నవరత్నములు పొదిగిన కంఠాభరణంబు లొసంగె. రుష్యా రాజ్యపుఁ జక్రవర్తియును, చక్రవర్తినియును, అలెగ్జాండ్రాకు నవరత్న ఖచితమైన కంఠాభరణంబును చదివించిరి. అలెగ్జాండ్రాయొక్క శిశువు లామెకుఁ దమకుఁ దోచినకానుకలను సమర్పించిరి. వీరుగాక ఎడ్వర్డులెగ్జాండ్రాలకు ననేకులు బహుమతులనుబంపి తమతమ రాజభక్తిని వెల్లడి సేసిరి.

ఎడ్వర్డుప్రభృతు లీవిధంబున నింగ్లాండున వేడుకలు సేసి కొనుచు నత్యుల్లాసంబున నుండ నాజర్మనీదేశపుఁ బ్రభువు ఫ్రెడ

రిక్కు అస్వస్థుడయ్యె. అతఁడు కాలక్రమమున రోగముచే బీజిం
పఁబడి మిక్కిలి బలహీనుడయ్యె. అతఁడు మరణము నెందు నే
మో అని ఎడ్వర్డు మొదలుగాఁ గలవారలు దిగు లొందుచుండిరి.
అయినను ఎడ్వర్డు గ్లాస్టోపురంబున పర్వవస్తుప్రదర్శనశాలను
దెఱవఁ బోయెను. ఆపురవాసు లాయనను మిక్కిలి గౌరవించిరి.
1888సం. జూనునెల 14 వ తేదిని జర్మనిదేశప్రభువు తొంబది
తొమ్మిదిరోజులు దేశమును బాలించి దీర్ఘనిద్రఁ జెందెను.

“లూయి” అను రాచకొమార్త వివాహము.

1889 సం. ప్రిన్సెస్ లూయి ఫైఫ్ రాకొమారుని మదిఁ గోరి
యుండెను. కాని ఎడ్వర్డు ఆరహస్యము నెఱుంగఁడు. విక్టో
రియామహారాణి ఉన్నట్టుండి ఒకనాఁడు సాండ్రింగుహముభవన
మునకు నేగి చిఱుతలజూడలు కనుగొనెను. అంత నాదేవేరి ఇం
టికిఁ జనుదెంచి వారిరువురకుఁ బరిణయం బగు నని పత్రికలలోఁ
బ్రకటన సేయించెను. జను లీశుభవార్తను విని, ప్రిన్సెస్ లూయి
కి మంచివరుఁడు లభించె నని కుతుకంబున నుండిరి. లార్డుఫైఫ్
(Lord Fife) ఎడ్వర్డులెగ్జాండ్రాలకు నవీనుఁడు కాఁడు. అతఁడు
వారియింటి కప్పు డప్పుడు వచ్చుమఁ బోవుచు నుండును. అది
యునుగాక అతఁడు వారియింటనే తఱుచుగా వాసము చేయు
చుండెను. కాబట్టి అలెగ్జాండ్రా తనకూతు నాపైఘనకు
నిచ్చి వివాహము సేయుటకు సమ్మతించెను.

అయిరోపాదేశములో నుండురాజకుమారులు ఎడ్వర్డు

జ్యేష్ఠపుత్రికను సాణిగ్రహణము సేయఁ గోరిరి. కాని ఎడ్వర్డు పరాయివానికిఁ దనపట్టి నియ్య నెల్లక ఆంగ్లేయప్రభువులలో నొకచిన్నవానికి నొసంగుటలో అధికలాభము కల దని ఆలోచించి వారిప్రార్థనల నంగీకరింపఁ డయ్యె. ప్రిన్స్ సెలూయి అన్యుని వినాహ మాడెనేని, ఆమెకు నొకానొకసమయమున ఇంగ్లండు దొరతనము లభించులాగునఁ దటస్థించిన ఆమెయే రాజ్యమును బాలించుటకు ఆంగ్లేయులు సమ్మతించుదురు. కాని, ఆమె భర్తగాని ఆమెబిడ్డలుగాని దేశము నేలుటకు ఇష్టపడరు. ఈ కారణముచేతనే ఎడ్వర్డు తనముద్దుపట్టి నన్యదేశస్థున కియ్య నభిలషింపలేదు.

లార్డు ఫైఫునకుఁ బెండ్లి రోజున “డ్యూక్ ఆఫ్ ఫైఫు” (Duke of Fife) అను బిరుదు ఒసంగఁబడెను. బకింగుహాము అంతఃపురమునకుఁ జేరిన కోవెలలో నాపెండ్లి విశేషవైభవముగ నడిచెను. అప్పుడు విక్టోరియామహారాణియును, ఎడ్వర్డులెగ్జాండ్రాలును వారికొడుకులును, కడపటికూఁతును హెలెన్సు రాజును, (King of The Hellenes) డెన్మార్కుయువరాజును హెస్సిప్రభువును నచ్చి వధూవరుల నాశీర్వాదించిరి.

బాకార్టువ్యాజ్యమున ఎడ్వర్డు సాక్ష్యము సెప్పట.

1890 సం. న హేమంతఋతువున ఎడ్వర్డు న్యాయస్థానమున నాయధిపతులమ్రోల నిలుచుండి సాక్ష్య మియ్యఁబోవు నని పుకారు పుట్టెను. జనులు కొందఱాగాలిమాటను

నమ్మక ఉండిరి. సర్ విలియమ్ గార్డన్ కమ్మింగ్ (Sir William Gordon Cumming) అనునాతఁడు ఎడ్వర్డునకుఁ బ్రాణమిత్త్రము. కమ్మింగు తన్నుఁ గారణము లేక ఆర్థర్ విల్సన్ ననువానిభార్యయును, లిసెట్ గ్రీనును, వాని ప్రాణమిత్త్రమును, బ్రెక్కి లెవెట్టునాతఁడును, తిట్టినా రని వారిపై మాననష్టపు దావా తెచ్చెను. “కాలరెజ్జు” అనునాతఁడు న్యాయాధిపతి. ఎడ్వర్డు సాక్ష్య మియ్య వలయు నని గార్డను కోరెను. ఆయనకు న్యాయాధిపతి పిలుపు (Summons) పోయెను. ఎడ్వర్డు న్యాయాధికారి యానతిచొప్పున న్యాయస్థానమున హాజరయ్యె. న్యాయాధిపతి ఆయనకుఁ గూర్చుండుటకు నాసన మిచ్చెను. వ్యాజ్యము విచారణ చేయఁబడెను. ఎడ్వర్డు సాక్ష్య మిచ్చువారు నిలుచుతావున వచ్చి నిలిచెను. ఉభయకక్షలవారి న్యాయవాదులాయనను లేనిపోని ప్రశ్నలువేసి తప్పుదారులకు లాఁగఁజూచిరి. కాని ఆయన వారికుట్రలకు బేలుపోక నిజము సెప్పెను. ఆవల విచారణ ఏమదినములు సాగెను. కడపట ప్రతివాదులు దోషు లని పంచాయతీలు చెప్పిరి. వేల్పుయువరాజు లింతకుముందనేకు లుండిరి. వారిలో నేప్రభువును ఇంతదనుక సాక్ష్య మెచ్చటను జెప్పినట్లు లగపడదు. మన యెడ్వర్డు సాక్ష్యము సెప్పినవారలలో మొదటివాఁడు.

1891 సం. న మే నెల 17 వ తేదిని పైప్ రాణియందు “పైపు డ్యూకు” అను ప్రభువునకు నొక యాఁడుబిడ్డ పుట్టెను.

ఎడ్వర్డ్ లెగ్జాండ్రాలకు మనుమరాలు జన్మించె నని అందఱును సంతసించిరి. ఆచిన్న పిల్లకు “లేడి అలెగ్జాండ్రా డఫ్” అని పెద్దలు పేరిడిరి.

డిసెంబరు నెల మనయెడ్వర్డు కుటుంబమునకు నేదో ఒక కీడు వాటిల్లునట్టి చిహ్నములుకాన్పించెను. 1891 సం. న డిసెంబరు నెల వృథాగా ఊరక పోవునే. ఎడ్వర్డు చిన్నకొడుకు జార్జి గాకొమారుడు రోగపీడితుఁ డయ్యె. ఈ సమాచారము లివిడియాకు వెళ్లిన ఎడ్వర్డ్ లెగ్జాండ్రాలకుఁ జేరెను. వారు ఎకాయెకిని లండనుపురికిఁ జనువెంచిరి. ఇంతలో నాతనిదేహము కుదుటఁబడెను.

ఎడ్వర్డు పెద్దకొడుకు మృతుఁడగుట.

జార్జి యన్న క్లారెన్సుప్రభువు “ఔక్సు” యొక్క రాజకొమార్తను వరించె నని పత్రికలు వెల్లడి చేసెను. వారిద్దఱు వివాహప్రయత్నములు నడుచు చుండెను. క్లారెన్సుప్రభువు చిఱుత యైనను, బుద్ధిలో నందఱకన్న మిన్న యని సన్నుతిఁ గని యుండెను. ఆతఁడు అడఁకువయును, పెద్దలయెడభక్తియును, చిన్నలయందు ననురాగంబును, బీదలయెడఁ గరుణయును, కార్యములు సేయుటలోఁ బట్టుదలయును, నీ మొదలగు సద్గుణపుంజులకు నిర వై అందఱకు నల్లారుముద్దుగ నెప్పుడు చుండెను. ఎట్టి డైనను మృత్యుదేవతకు నుద్దా ?

1892 సం. న జనవరి నెల ఎడ్వర్డ్ లెగ్జాండ్రాల గారాబు

రాజకార్యములలో నెంతమాత్రము ప్రవేశింపక ఊడెను. నివసించుటకు ఇండ్లను ఏర్పాటు సేయుటకు నొక కమిషను ఏర్పడెను.

“కమిషన్” అనగా సభ. ఇందు నలుగు రైదుగు రుందురు. అయిదు మందికి వారిలో నొకఁడు అధ్యక్షుఁడుగ నుండును. వానికి “ప్రెసిడెంటు” అని పేరు. “ప్రెసిడెంటు” అను నింగ్లీషుపదమునకు “అధ్యక్షుఁడు” “అధికారి” “యజమానుఁడు” “నేత” “అధిపతి” మున్నగునవి సమానపదములు.

ఆ సభకు నెడ్వర్డు సభాధ్యక్షుఁడు. అతఁడు బీదలకు మేలు సేయవలయు ననువార్తను విన్నవెంటనే ఆయనచిత్తంబు నాక్రమించుకొనినశోకము పరారిచి తగ్గించెను. ధైర్యలక్ష్మి ఆయనయందుఁ జొరబడెను. అతఁ డాబీదలకై మిక్కిలి ప్రీతితోఁ బాటుపడెను. అయినను రాణిమంత్రులు ఎడ్వర్డు బీదలయెడ నధికప్రీతినిఁగనబఱచుట నొల్లక ఉండిరి. అతఁడు వారిమాటలఁ బెడచెవి నిడి తనయిష్టానుసారముగ న్యాయధర్మములమేర నతిక్రమింపక బీదలకు సౌఖ్యమొదవఁ జేయుటలో నక్కఱతోఁ గష్టపడి పనిచేసెను. అతఁడు కూలీలసంఘమునకును, వారు చదువు బడికిని ఏఁతేట ద్రవ్యసాహాయ్యము సేయుచుండెడివాఁడు. అతఁడు తాను “ఇంపీరియల్ ఇన్ స్టిట్యూట్” అను విద్యాలయమును స్థాపించి, తనతల్లిసాయంబున దానిని బెంచి, వృద్ధికిఁ దీసికొని వచ్చెను.

ప్రిన్సు జార్జ్ పెండ్లి.

ఎడ్వర్డు పెద్దకొమారుఁడు పెండ్లిగాక స్వర్గస్థుఁ డయ్యె.

రెండవకుమారుఁ డాతనివెనుక గాజ్యమునకు రాఁదగినవాఁడు. ఎడ్వర్డు జార్జికిఁ బెండ్లి సేయఁగోరెను. జార్జి టెక్కురాజ్యపు రాజపుత్ర కయగు మేరిని వరియింప నెంచెను. ఎడ్వర్డ్ రహస్యంబు గ్రహించి వారిరువురకును వివాహము సేయవలయు నని పత్రికలలోఁ బ్రచురము సేయించెను. అతఁడు తల్లియగు విక్టోరియాతో నాలోచించి 1894సం. న జూలై నెల 6వ తారీఖున పెండ్లిమూరుతం బిడెను. వివాహము సెయింట్ జేమ్సు చేపలున నడిచెను. ఆసమయంబున రుష్యాచక్రవర్తియును, డెన్మార్కురాజును, రాణియును, ఇంకను పెక్కుమంది శ్రీమంతులును, సామంతప్రభువులును వచ్చి వధూవరులకుఁ గానుకుల నెసంగిరి. జను లావిహమువలనఁ దమకు దొడ్డమేలు కలుగునని కోరిరి. ఎడ్వర్డు తనకుమారరత్నమునకు వివాహము సేసి, ఆయనను రాచపనులలోఁ బ్రవేశింపఁ జేయఁ బ్రయత్నించుచుండెను.

1894సం. న ఏప్రిలు నెలలో స్వర్గస్థురా లెనప్రిన్స్ అలి. సుయొక్కకుమారునకు ఎడ్వర్డుతండ్రివంశస్థులలోఁ జేరిన “విక్టోరియామెలిటా” అను రాకొమార్తను ఇచ్చి కోబర్గున నడుచు వివాహమునకు ఎడ్వర్డు వెల్లెను. ఆవివాహమహూత్సవతరుణంబున విక్టోరియామహారాణి, జర్మనీచక్రవర్తి మున్నగుగొప్ప ప్రభువులు వచ్చియుండి వధూవరుల నాశీర్వాదించి తమతమ రాష్ట్రములకు నేగిరి. ఎడ్వర్డు వల భార్యాసహితంబై ఆగస్టు

నెలలో రుష్యా రాజధాని యగు సెంటుపీటర్స్ బర్గ్ లో రుష్యా దేశ చక్రవర్తికిని, గ్రాండ్ డచెస్ క్రీశ్చియానాకును, జరిగిన పెండ్లి వేడుకులను గాంచుటకు వెళ్లి తన దేశమునకు మరల విచ్చేసెను.

రుష్యా చక్రవర్తి వివాహ సమయంబున నారోగ్యదశ నుండలేదు. ఎడ్యర్డ్ లు సేరినతోడ్తో నాతఁడు మిగులరోగ పీడితుఁడయ్యె. ఈయశుభవార్త ఎడ్యర్డ్ లెగ్జాండ్ రకుఁ జేరెను. వారు అక్టోబరు నెలలోఁ బయనమై ఆస్ట్రీయాకుఁ జేరునప్పటికి నారుష్యాజారు స్వర్గస్థుఁ డయ్యె ననువార్త వారిచెవిని బడెను. వారంతట సెంటుపీటర్స్ బర్గ్ నకు వెళ్లిరి. రుష్యా దేశ చక్రవర్తి పరలోకక్రియలు సమస్త రాజచిహ్నములతో జరుగు చుండెను. ఇంగ్లండునుంచి జార్జి రాకుమారుఁడు సెంటుపీటర్స్ బర్గ్ న నుండిన తల్లిదండ్రులఁ జేరెను. అవలఁ గొన్నాళ్లలోనే రుష్యా దేశ చక్రవర్తి చిన్నకుమారునకును, 'హిస్సీ' అనుచిన్న రాజకూతురై న అలెగ్జాండ్ రాకును వివాహము జరిగెను. ఆ పెండ్లి ముగిసినవెంటనే ఎడ్యర్డ్ లెగ్జాండ్ రాలు తనయుఁడు వెంటఁ జనుదేర నింగ్లండుఁ జేరిరి. ఎడ్యర్డ్ రీరీతి నాయారాజ్యములకుఁ బలుమూలు వచ్చుచుఁ బోవుచునుండుటచే నాయారాష్ట్రములకును, ఇంగ్లండునకును, గల మైత్రి చెలంగ కలహము లేనైన నుండిన నవి రూపుమాయు చుండెను.

ఎడ్యర్డ్ లెగ్జాండ్ రాలు వేల్పురాజ్యమునకు వెళ్లిరి. అచ్చట

నుండు వెలుజనులు ఆరాజదంపతులను మిగుల గౌరవించిరి. అప్పుడు ఎడ్వర్డు వేల్సు రాజ్యముయొక్క రాజకుమారుఁ డనుబిరుదు “వేల్సు” అనురాజ్యమువలన వచ్చిన దని తలంచి అందు సర్వకళాశాలను స్థాపించుటకు నుద్యమించి సఫలీకృతయత్నుఁ డయ్యె. అచ్చట సర్వకళాశాల యొకటిస్థాపింపఁబడెను. “ఆబెరిస్త్విత్” (Aberystwith) అను పట్టణంబున అతఁడు దానికి అధ్యక్షుఁ డై 1896 సం. జూనునెలలో ఆ హూదాను వహించి, గ్లాస్ట్వను మున్నగు దొడ్డవారి సమక్షమునఁ దనయిల్లాలికి నొకబిరుదు నొసంగెను. డెన్మార్కురాజుకొమారునకు ప్రిన్సెస్ మాదును ఇచ్చి అతఁడు జూలై నెలలో బకింగుహాముభవనంబునఁ బెండ్లి చేసెను. విక్టోరియామహారాణి ప్రభృతు లాపరిణయమును జూచి సంతోషించిరి.

విక్టోరియా డైమెండుజూబిలి మహోత్సవము.

విక్టోరియామహారాణి ఇగ్లండుసింహాసనము నలంకరించి పెక్కేండ్లయిన దని మంత్రు లాదేవేనికి డైమెండుజూబిలి మహోత్సవము సేయవలయు నని నిశ్చయించుకొనిరి. ఎడ్వర్డుప్రభృతు లీయాలోచన సమంజసం బై ఉన్న దని అంగీకరించి, 1897సం.న విక్టోరియాజూబిలిమహోత్సవమును అత్యద్భుతంబుగ కావించిరి. పెక్కుమంది పరదేశ రాజులు విచ్చేసి, రాణికి బహుమతులను సమర్పించిరి. ఎడ్వర్డు, మహోత్సవమును

వీక్షింప నేతెంచినప్రభుప్రకరంబుల ననేకభంగులఁ దృష్టిపఱచి; వారిని వారివారి రాజ్యంబులకుఁ బంపెను.

ఇంగ్లండు దీవినుండు “స్విట్జు హెడ్డు” అనురేవుపట్టణంబున నాంగ్లేయులయుద్ధనావలు సముద్రంబునఁ గూడెను. అవి చూపరుల కనులపండు వై యొప్పారు చుండెను. ఎడ్వర్డు రాణికిమాటుగ నాతావునకు వెళ్లి, ఆయోడలయందలి సైనిక నికాయంబులఁ గాంచి మహాసంతోషముంబు నొందెను. అన్యదేశ రాజులును తమ తమ యుద్ధనావలను ఇంగ్లండునకును తమకును గల మైత్రిని నృద్ధిపఱుచు నిమిత్తము పంపిరి. ఆంగ్లేయుల యుద్ధనావలఁ గాంచి పరరాజుల గుండెలు బ్రద్ద లగు చుండెను.

విక్టోరియా డైమెండుజూబ్లిను హోతస్వవసమయంబున నారాణి అనేకులకుఁ బెక్కుబిరుదుల నొనంగెను. అప్పు డారాణి వేల్పుయువరాజునకు “గ్రేట్ మాస్టర్ అండ్ ప్రిన్సిపల్ నైట్ గ్రాండ్ క్రాస్ ఆదిఫ్ మోస్ట్ ఆనరబిల్ ఆర్డర్ ఆఫ్ ది బాత్” (Great Master and Principal Knight Grand Cross of the Most Honourable order of the Bath) అను బిరుదు నలంకరింపఁ జేసెను. లండనుపురంబున నుండు “రాయల్ కాలేజి ఆఫ్ ఫిజిషన్స్” (Royal College of Physicians) అధికారులు ఆవైద్యాలయసభలో నొకసభ్యునిగ నాయెడ్వర్డును గైకొనిరి. అతఁడు తనకీపదవి అభ్యసందులకు మిక్కిలి సంతసించి, ఆవైద్యా

లయమును మే లైనస్థితికిఁ దెచ్చుటకు సర్వకాలంబుల నుద్యమించు చుండెను.

1897సం. అక్టోబరు నెల 27 వ తేదిని ప్రిన్సుజార్జ్ అత్త గారును, టెక్కురాజ్యము నేలిక సానియును, అయిన ముసలియిల్లాలు కాలధర్తము నొందెను. దానివలన నారాజకుటుంబమున కంతయు దుఃఖ మానహిల్లెను. కాని అది దీర్ఘ కాల ముండక కడువడిగ సమసి పోయెను.

ఎడ్వర్డు మోకాలు బెణుకుట.

1898సం. స ఎడ్వర్డు ఫ్రాన్సురాజ్యమున మధ్యధరా సముద్రతీరంబున నుండు కాన్సు (Cannes) అను పురంబునకు వెళ్లెను. అతఁ డా నెల 10వ తారీఖున నొక భవనంబు నిర్మించుటకు నస్తీభారమును వేసి వారిచ్చిన నాతిధ్యంబు వడసి, తన రాజ్యమునకు నేతెంచునపుడు బాటలోనుండు పారిసువీటఁ గొంతకాలము విశ్రమించి, అచ్చట ప్రజాపరిపాలనాధికారిని (President of the French Republic) దర్శించి తనవీటికిఁ బుత్తెంచెను.

ఫ్రాన్సురాజ్యమునకు రాజధాని యైన పారిసునగరంబున నొక ప్రదర్శనము 1900సం. న జరుగునటుల నిశ్చయింపబడెను. ఇంగ్లండులోని వస్తుశాలాప్రదర్శనమునఁ జక్కఁగఁ గన్పఱుపవలయు నని రాణిగుత్తు లాలోచించి “రాయల్ కమిషన్” అను నొకసభను ఏర్పాటుసేసి దానికి ఎడ్వర్డును ఒడయనిగ నియమించిరి. ఎడ్వర్డు తన ధర్తమును న్యాయముగ నెనర్చి మంచిపేరు వడసెను.

మేనెలలో గ్లాడ్ స్టన్ నను దొడ్డమంత్రి పరలోకగతుడయ్యె. రాణికి గుడిభుజ మని చెప్పఁ దగునాతఁడు పోవుట ఆంగ్లేయుల రాజ్యమునకు గొప్పనష్ట మని వేఱుగఁ జెప్ప నక్కఱలేదు. ఎడ్వర్డును ఆయనచావునకు మిగులఁ గుంది, అతని పెండ్లమును ఊటడించెను.

జూలై నెల 18వ తేదిని ఎడ్వర్డు “వాడ్ న్ డెన్” అను చోట నుండు “బారన్ ఫర్డినాండ్ డిరోత్ న్ చైల్డ్” (Baron Ferdinand de Roths child) అనునాతనిఁ జూడవెళ్లి మిద్దె క్రిందికి దిగునపుడు కాలు జారి పడెను. మోకాలిచిప్ప ఊడెను. నుండిఅందుచే బైటికి వాక ఊడెను. అతఁ డా నెప్పిని సహించు కొని నాటిమధ్యాహ్నంబున మారల్బరోభవనంబునకు నేతెంచెను. గాయము వలని బాధ రానురాను వృద్ధియాయెను. అనేకులెడ్వర్డు కుంటివాఁ డగు సని భీతిల్లిరి. మఱికొందఱు కొయ్య నూతగాఁ గైకొని దానిసాయంబున నడుచునేమో కాని, ఇక నడువఁ డని గొణుగు చుండిరి. దైవాజ్ఞ ఎటు లున్నదో ఎప రెఱుంగుదురు.

లండను నగరంబున నుండు గొప్పగొప్ప శస్త్రవైద్యులెల్లరును వచ్చిరి. వారివలన నాగాయము కుదురునటులఁ గనఁ బడలేదు. టెక్కుడొరసానికి ప్రాణమునుపోసీక చాల కాలము వఱకు నాపిన సర్ థామస్ స్మిత్తు (Sir Thomas Smith) అను నతనిని రాణిమంత్రులు పిలిపించిరి. అతఁడు వచ్చి ఎడ్వర్డు

మోకాటి పరీక్షించి శీఘ్రముననే కుదిర్చెద నని చెప్పెను. రాణిప్రభృతులకుఁ గొంత ధైర్యము వచ్చెను.

ఇంతలో 21వ తేదిని లాద్దులిస్ట రనునాతఁడు ఎడ్వర్డు గాయమును పరిశీలించెను. ఎడ్వర్డు అతనితోఁ దనకు గాలు బెణి కిరవిధము సంతయును బూసగుచ్చిసరీతిని జెప్పెను. వైద్యు లందఱును చేరి, సముద్రయానము చేసి, ఆస్ఫోరున నుండిన రోగము శీఘ్రముగఁ గుదురు నని తీర్పు చేసిరి. ఎడ్వర్డు వారి యిష్టము చొప్పున నాస్ఫోరులో నుండుటకు సమ్మతించెను. విక్టోరియాకూడ నాదోట నే ఉండెను. ఆమె తనకుమారుని రోగము కుదుటఁ బడువఱకు సతనియొద్ద నుండుటకు మిక్కిలి సంతోషించెను. ఎడ్వర్డు తనతల్లికడ కేగుటకు ముందు, మేడ మెట్లపైఁ బడినపుడు తనచెంగట నుండి శస్త్రము సేసి మందు మాకు లిచ్చిన డాక్టర్ పా అను వైద్యునకుఁ బచ్చలుతాపిన బంగారుపతకంబును బహుమతి నిచ్చెను. ఆనైద్యుఁడు దానిం గైకొని రాకొమారునెడఁ గృతజ్ఞత కలవాఁడై ప్రముదితహృద యుం డయ్యె. జూలై నెల 30 వ తేదిన నే అలెగ్జాండ్రాను, ప్రిన్స్ విక్టోరియాను, గ్రీసుదేశపురాజును, ఎడ్వర్డు వెంట నా స్ఫోరునకు వెల్లిరి.

ఎడ్వర్డు రోగము అభిముఖమునకు వచ్చు చుండెను. అందఱును కొంత ధైర్యము వహింప సాగిరి. ఎడ్వర్డుప్రభృతులు నావపై సముద్రయానము సేయఁ గడంగిరి. వారాయారేవులలో

నిలుచుచు, భూమిమీఁదఁ గొన్ని గడియలకాలము బుడ్లపై
సికారి సేయుచుఁ దిరిగి ఓడ నెక్కి కడలిపై దారి సాగఁజేయు
చుఁ బరిపరివిధముల నెడ్వర్దుమనస్సున కెక్కురీతిని తిన్నగఁ బయ
నము సేయుచుండిరి. ఫ్రీ ప్పనునాతఁడు ఎడ్వర్డు సమీపంబున
నుండి ఆరుచూడుగాయమునకు మందులు వేయుచుండెను.

ఎడ్వర్డు రీరీతిని గాయమువలన బాధపడుచుండినను, కేపు
ఔనున నుండుజనులు ఓకుమ్రానిస్తంభ మొకటికావలయు నని
కోరి యుండిరి. ఎడ్వర్డు వారికోరిక చెల్లించుటకుఁ దాను వ్యా
ధిగ్రస్థుఁ డయ్యును, ఎంతమాత్రమును ప్రాలుమాలక దానిని
సంపాదించి, వారికి పంపి, వారికృతజ్ఞతకుఁ బాత్రుఁ డయ్యె.
ఎడ్వర్డు ర్థులకు నుపకారము సేయుటలో స్వస్థాఖ్య లాభ
ముల నంతగఁ బాటింఘఁడు. కేపుఔనున నుండుజను లాతని
యెడఁ దమకుఁగల రాజభక్తివిశ్వాసముల ననేకభంగులఁ దెలి
యఁ బఱచిరి.

ఎడ్వర్డు గాయము కుదిరెను. అందఱనుకొన్న విధంబున
నాతఁడు కుంటివాఁడుకాఁడయ్యె. జనులందఱను తమతేని ప్రబల
మైనవ్యాధి కుదిరి నెమ్మదిగ నుండుటకు సంతోషించిరి. ఎడ్వర్డు
స్కాట్లండనకుఁ జనుదెంచి, ఆచోట నుండి లండనుపురికి నేతెం
చెను. అచ్చట “టీగ్ ఆఫ్ మర్సీ” (League of Mercy) నాతఁడు
ప్రసగించి, ఆనగరంబున నమరిన వైద్యశాలకు ద్రవ్యమియ్య
వలయు నని నొక్కి వక్కాణించెను.

• 1899 సం. న జర్మనీదేశము మొక్కరాజును, రాణియును, లండనుపురికి నేతెంచిరి. ప్రజలు నారి రాకను గుఱించి పరి పరి విధంబుల డెందంబులలోఁ దలపోసికొనిరి. అప్పు డాఫ్రి కాలో బోయరులకును, ఆంగ్లేయులకును గొప్ప యుద్ధము నడుచు చుండెను. అందుఁ దొలుదొల్త నాంగ్లేయులు పరాభవ మొందుచుండిరి. జర్మనీచక్రవర్తి ఆయుద్ధవిషయమై ఇంగ్లాండు ప్రభుత్వమువారితో మాటలాడి పోవుటకు వచ్చె నని కొందఱు తలంచిరి. కాని అతఁ డాసంగతిలోఁ దా నెంతమాత్రమును ప్రవేశింపక తన యవ్వ విక్టోరియామహారాణిని గాంచి తనరాజ్యమునకు వెళ్లెను.

అనామధేయుఁ డొకఁడు ఎడ్వర్డును దుపాకితోఁ గాల్చు నుద్యమించి

విఫలప్రయత్నఁ డగుట.

1900 సం. ఏప్రిలు నెలలో నెడ్వర్డు లెగ్జాండులు డెన్మార్కురాజధాని యగు కోపెను హేగనుకు వెళ్ల వలయు నని లండను వదలి రైలుమార్గమునఁ బయనము సేయు చుండిరి. వారు బ్రసల్సుపురంబున “నార్డు” అను రైలుస్టేషనులో బండి నెక్కిరి. అప్పుడు “స్వీడ్” అనువాఁడు కేలఁ దుపాకిఁ గొని ఎక్కు పెట్టి ఎడ్వర్డు పయిని కాల్చెను. కాని భగవత్కృపాకటాక్ష మహిమచే నాదెబ్బ నెడ్వర్డు తప్పించుకొని ప్రాణమును కాపాడుకొనెను. అతఁడు ధీరసత్త్వం దై తోడ్తోఁ దన తల్లికి నా సమాచారమును బంపి, ప్రయాణమును సాగించెను. “స్వీడ్”

అను వానిని తానాదారులు పట్టుకొని తైది చేసిరి. వాడు.
 'బోయరు యుద్ధమున ననేకులు అన్యాయముగ ప్రాణములను
 గోల్పోవు చున్నారు. ఇది న్యాయయుద్ధము కాదు. ఎడ్వర్డిటి
 యుద్ధము సలుపుటకు సమ్మతించెను. ఈ గాజు రణమునకు
 సమ్మతింపకున్న యుద్ధ మే పాసఁగి యుండదు. ఇప్పు డాయుద్ధ
 మున నెందఱు మడియు చున్నారు. వారి ప్రాణము ఇతనివంటి
 ప్రాణము కాదా? విక్టోరియా ఆతనిని గన్నరీతిని వారి తల్లులు
 వారిని గన లేదా? ఇతనివలె వారు మనుష్యులు కారా?
 వారి నెత్తురు ఇంగ్లండునకై సమర్పింపఁ గోరిన యీ యెడ్వర్డు
 తన నెత్తు రీదేశమున కై ఇచ్చుటకు నియ్య కొన్నాఁడా? నే
 నొకఁడును, మీరు పదుగురు. పదుగు రన్యాయము చెప్పినను,
 న్యాయమే అగును. ఒకఁడు న్యాయము చెప్పినను అన్యాయ
 మగును.' అని మందలించెను. అయిరోపాఖండములో వార్తా
 పత్రికలు ఈ యుద్ధవిషయ మై పెక్కువ్రాతలు వ్రాసి
 యుండినవి. ఈ స్వీడ్కో వానిని జూచి కలతఁ బాటినహృదయము
 కలవాడై రాజద్రోహులతోఁ జెలిమిసేసి ఎడ్వర్డుప్రాణము గొన
 నుద్యమించి విఫలప్రయత్నఁ డయ్యె.

ఎడ్వర్డ్ లెగ్జాండులు దైవాధీనమున మృత్యువువాతనుండి
 బైటికి ప్రాణముతో వచ్చినందునఁ బునర్జీవితు లైరని ఇంగ్లం
 డులోని ప్రజలును, అయిరోపాలోని పరరాజనికరంబులును,
 తమ యానందంబును పెక్కుతెఱంగులఁ దెల్పిరి. ఎడ్వర్డ్ లె

జ్ఞాండులు డెన్తార్కునుండి ఏప్రిలునెల 20 తేదిని ఇంగ్లండు నకు జనుదెంచిరి. ఎడ్వర్డు, తనయెడల జనులకుఁ గల రాజ భక్తిని దెలుపుచు వ్రాసినందులకై, అతఁడును వారియందు గల కూర్చిని నెఱుక పఱుచు సమాచారంబులఁ బంపి వారిని సంతోష పఱిచెను.

తొమ్మిదవ అధ్యాయము.

ఎడ్వర్డురాజ్యమునకు వచ్చి పట్టాభిషిక్తుఁ డగుట.

విక్టోరియా మహారాణి ముసలితనంబున మేనువడంక రాజ్యమును తెస్సగఁ బాలించు చుండెను. ముసలి పండు చెట్టునుండి ఊడిపడ సిద్ధముగ నుండెను. ఇంతలో మృత్యుదేవత అను ఫలాభిలాషి తన గడ అనురోగముతో నాపండునుగోయఁ బూనెను. ఆగడ ఆఘలమును తాఁకితాఁకక ముందే నేలమీఁదఁ బడున ట్లుండె. విక్టోరియా మహారాణి వ్యాధిచేఁ బీడింపఁబడు చుండినను, మరణావస్థను సహించుకొని 1901 స. జనవరి నెల తే 22 వ దిని స్వర్గస్థురాలయ్యె. అప్పు డాదేవేరి పుత్త్రులును, పుత్రికలును, పౌత్రులును, ప్రపౌత్రులును, ఆమె సమీపంబున నుండిరి. ఎడ్వర్డు తల్లిచావున కై దుఃఖించు చుండెను. మంత్రి లేతెంచి ఆయన శోకము శాంతింపఁ జేసి రాజ్యభారమును వహింపఁ బ్రోత్సహపఱిచిరి.

ఎడ్వర్డు తన యుమ్మలికంబు నుపశమింపఁ జేసికొని, తల్లికిఁ బరలోకక్రియలు నిర్వర్తించి రాచకార్యములు సేయఁ బూనుకొనెను. మఱుసటిదినంబున నాతఁడు సెంట్ జేమ్సు నగరున ఇంగ్లండుదేశ రాజకార్య ధురంధురుల మ్రోల నిట్లు ప్రసంగించెను:—

“మాతల్లిగారు చనినతోడో రాజ్యభారమంతయును మేము వహింపవలసినవార మై యున్నారము. మేము మనదేశచట్టములను లోబడి క్రమముతప్పక రాజ్యముఁ బాలింపవలయు ననియు, మామేనఁ బ్రాణముండుపర్యంతము మాజనులను క్రమమార్గమునఁ బాలించి వారు మంచిదశకు వచ్చుటకుఁ బాటుపడు చుండు వారము.

మాకుఁ బూర్వము మావంశస్థులలో నార్గురు రాజులకు నెడ్వర్డుని ఉండినపేరుతో నేను ఏడవయెడ్వర్డుని వ్యవహరింపవలయు నని నిశ్చయించుకొని ఉన్నాను. సత్యమార్గమున నడిచి, లోకులకు మేలుసేసి, జగద్విఖ్యాతయగుటను, కీర్తిశేషులును, ఆయిన మాతండ్రిపేరును ‘ఎడ్వర్డు’ అనునామమునకు ముందుఁ జేర్చి, ‘ఆల్బర్టు ఎడ్వర్డు’ అని జనులు నన్నుఁ బిలుచుటకుఁ గోరుచున్నాను.”

ఎడ్వర్డు తల్లినురణమునకై మిగుల గుఱితుఁ డయ్యును మంత్రులును, ఆయన రాజ్యముల యందలి జనులు చెప్పిన యూటపటుకుల వలనను, హృదయరంగము నాక్రమించుకొనిన చింతను దుడిచి వైచి రాజ్యభారమును వహింపఁ బూనెను. విక్టోరియామహారాణికిఁ బరలోకక్రియలు సమస్తరాజచిహ్నములతోఁ జక్కగ నడిచెను. ఆయమ చుట్టలందఱును విచ్చేసి యుండిరి. కాని ఆదేవేరి మనుమఁడు జర్మని దేశము

యొక్క యువరాజు తట్టమ్మవారిచే బీడితుడై ఉండినందున అన్య మరణ సమయమున నింగ్లండునకు రాజాలక ఉండెను. ఎడ్వర్డు రాజ్యమునకు వచ్చిన రెండవయేట నాయన కుమారుడు ఇంగ్లండు విడిచి తొమ్మిదినెలలు బైట దిరిగి యావలదనదేశమునకు నేతెంచెను.

1901స. న. విక్టోరియా స్వర్ణసూరాలయ్యెను. ఆఫ్రికా ఖండంబున బోయర్లతోడి యుద్ధము పరిసమాప్తి కాక యుండెను. అందు ననేకులు రాజునకై ప్రాణములను గోలు పోవుచుండిరి. ఆగస్టునెలలో నెడ్వర్డుతోబుట్టువు వ్యాధిచే బీడితురాలై కాలధర్మము నొందెను. అతడు ఆయమ చావు కాలమున జెంగట నుండుటకు వీలు లేక పోయెను గాని, ఆయమకు బరలోకక్రియలు జరుగునపుడు భార్యాసహితుడై వచ్చి, ఆచోట గొన్నిదినము లుండి, పిదప జేన్తార్కు రాజ్యమునకు నేగి, అట నేతెంచిన రుష్యాచక్రవర్తులు మున్నగువారికి దర్శనంబొసంగి, ఇంగ్లండునకు బుత్తెంచెను.

1902సం. న ఎడ్వర్డునకు బట్టాభిషేకమహోత్సవము నడుచుటకు మంత్రులు ద్యమములు సేయసాగిరి. ఎడ్వర్డు పార్లమెంటును రాజై తెలుచెను. అతడు గొప్పవారికి విందు చేసెను.

ఎడ్వర్డు లెగ్జాండుల పట్టాభిషేకమహోత్సవ మతి నై భవంబున జరుగు నని జనులు అనేక దేశములందుండి లండన్ పురికి రావలయు నని కోరు చుండిరి. మంత్రులు ఆపురవరము

నన్నివిధముల నలంకరించిరి. పరరాజ సమూహంబులకును, సామంతప్రభుప్రకరంబులకును, ఎడ్వర్డు పట్టాభిషేకమహోత్సవమును వీక్షించుటకు రావలయు నని కమ్ములు వోయెను. ప్రతిమనుష్యుఁడును, ఎడ్వర్డు పట్టాభిషేకపు సంబరమును గుఱించి యేవేళఁ బలుకుచుండెను.

దక్షిణాఫ్రికాఖండంబున బోయరులతోడి కలహవైశ్వానరుఁడు చల్లారెను. ఎడ్వర్డుచింత కొంతవఱకు నుపశమించె. జూనునెలలోఁ బట్టాభిషేకము నడుచుటకుఁ బ్రయత్నములు అత్యుత్సాహమునఁ గొనసాగు చుండెను. ఆల్బెరుషా టనుచోట నాంగ్లేయుల సేనాసమూహముల సొంపు నెడ్వర్డు వీక్షింపఁ బోవు నని తెలియఁ జేయఁ బడెను. కాని అతఁడు రోగపీడితుఁడైనందున నచ్చోటికిఁ బోలే డయ్యె.

అతఁ డట్లున్నను, భార్యాసహితుఁడై వింజరునకు నేతెంచి, ఆచోట రెండుమూఁడురోజు లుండి, లండనుపురికి నేతెంచెను. ఆతని నాశ్రయించినవ్యాధి యెంతమాత్రము తగ్గిన టులఁ గాన్పింపలేదు. అది రానురాను పెరుగుచునే డుండెను. అయినను బట్టాభిషేకము గాంచుటకు నువ్విఘ్నము చుండు జనుల యభిలాష సిద్ధింప దేమో అని ఎడ్వర్డు చింతించు చుండెను. రానున్న రాకపోవు నా? ప్రభువు లైనను తమకుఁ గల్గుగు నాపదలు రానీక తొలఁగింపఁ జేసికొనఁ గలరా? ఇదేమిమాట! ఎడ్వర్డు రోగపీడితుఁడైనందున జూనునెలలో

నడువవలసిన పట్టాభిషేకము ఆగస్టునెలలో జరుగు నని మంత్రులు తెలియఁ జేసిరి.

ఎడ్వర్డువ్యాధిక్రమముగఁ గుడుటఁ బడఁ జొచ్చెను. సర్ ఫ్రెడరిక్ ట్రీవు (Sir Fredrick Treves) అను వైద్యుఁడు ఆయనకుఁ జకిత్స సేయుచుండెను. ఆయువు బటువుగ నుండె నేని, ఏమి దైనను రోగమును కుదుర్చును. కొన్ని వేళలలో బీదలరోగములు మందులు లేక కుదిరి పోవు చుండును. ఎడ్వర్డు రాజాధిరాజు. అతనికి రోగము వచ్చినపుడు అనేకు లావ్యాధిని మాన్పుటకు వచ్చి రనుటలో నాశ్చర్య మేమి? ఎడ్వర్డువ్యాధి నెమ్మది పడెను. జూనునెలలోఁ బట్టాభిషేకము ననువక పోయినను, రాజ్యము నభివృద్ధికిఁ దీసికొని రావలయు నని పాటుపడినవారికి నాప్రభువు ప్రాలుమాలక బిరుదుల నంపించెను. సాలిస్బరీప్రభువు తన మాతృపదమునుండి తొలఁగి విశాంతిఁజెందెను. అతనిపదమునకు బాల్ఫురుప్రభువు వచ్చెను.

ఎడ్వర్డువ్యాధి బాగుగ నుపశమించెను. ఆగస్టునెల 9 వ తేది శనివారమునాఁడు అతనిపట్టాభిషేకము వైష్ణమినిస్టరు భవనంబున నడిచెను. పరరాజులును, సామంతప్రభువులును, శ్రీమంతులైనవర్తకులును లెక్కకుమిక్కిలి యై వచ్చి, పట్టాభిషేకపుసంబరములం గాంచి పరితృప్తులై ఆయనకుఁ గానుకలను సమర్పించి, ఆయనవలన మన్ననలువడసి, తమతమ దేశములకు నేగిరి. ఎడ్వర్డు తన పట్టాభిషేక మహోత్సవ

వేళ లండనుపురిలో నుండు వైద్యాలయమునకు ధర్తార్థము.
రూ 17, 25,000 లను ఇచ్చెను. అతఁ డాసోబ్బ రనుభవమును
తనజనుల యుపయోగార్థము విడిచెను. తదాదిగ నామందిరం
బున రణశూరులు నివసించు చుందురు. ఎడ్వర్డు పట్టమును
గట్టుకొని తనవశమునఁ దనతల్లి విడిచిన ప్రజలను సాకుటకుఁ
బ్రారంభించెను.

పదియవ అధ్యాయము.

ఎడ్వర్డు ప్రభుత్వము.

ఎడ్వర్డు ప్రభుత్వమునకు వచ్చినతోడ్తోఁ బరరాజులతో
మైత్రిని మెలఁగఁ గోరెను. అతఁ డందుల కై సదా అన్యదేశం
బులయందుఁ గ్రుమ్మరు చుండువాఁడు.

1903 సం. న ఏప్రిలునెల నాతఁడు పోర్చుగీసురాజ్య
మునకు రాజధాని యైన లిస్బను, జిబ్రాల్టరు, మాల్టా, నేపిల్సు,
రోము, పారిసు, మొదలగుపుటభేదనంబులకు వెళ్లెను. లిస్బను
పురంబున నారాజు ఎడ్వర్డు ననేకభంగుల గౌరవించెను. రోము
పురివాసీ లాయనకు సంప్రీతిని విందులు సల్పిరి. పారిస్ పురం
బున ఫ్రెంచివారితో నాతఁడు నిండుమచ్చికఁ గొంతకాల ముండి
రగులువిరోధాన్ని నాచ్చి తనఁటంకికి జనెను.

ప్రాన్సుదేశమును ముందు రాజులు పాలించు చుండిరి.

• ఫ్రెంచిజనులు తమదొరలు తమ్ముఁ జక్కఁగఁ బాలించుట లేదని వారిమీఁద దాడివెడలి వారిని రాజ్యచ్యుతులుగఁ జేసి, తా మే తమదేశమును బాలింపఁ గడంగిరి. వారందఱును ఏఁటేటనో రెండేండ్లకు నొకతడవనో తమలో నొకఁడై వికలమెఱికను తమకుఁ బాలనలో సాయము సేయుటకు నియమించుకొను చుందురు. అతనికి “ప్రెసిడెంటు” అని పేరు. మనము వాని నే అధిపతి అని చెప్ప నుప్పును. ఇతఁడు తన యావజ్జీవపర్యంతము రాజ్యము నేలఁడు. ఇతని వంతుకాలము ముగిసిన వెంట నే ఇతనిస్థానమునకు నింకొకఁడు వచ్చును. ఇతని సంతతివారే రాజ్యమునకు రావలయు నని చట్టములేదు. ఇతని చేఁ జేయఁబడు ప్రభుత్వము జనులప్రభుత్వ మని చెప్పఁబడును. దాని నే ఆంగ్లేయభాషలో రిపబ్లిక్ (Republic) అని చెప్పుదురు. “రాజు” అనునాతఁడు తనయావజ్జీవము రాజ్యము నేలును. ఇతనివెనుక ఇతనికిఁ బుట్టినవారు రాజ్యమునకు వత్తురు. ఆదేశప్రభుత్వ మీతని దై యుండును. దీనికి ఏకరాజ్యాధిపత్య మని పేరు.

జూలై నెలయందుఁ బరాశుదేశ ప్రజాప్రభుత్వమునకు మేటియైన లూబెట్టు(Loubet)అనునాతఁ డింగ్లండునకు నేతెంచెను. ఎడ్వర్డును, ఆతనిమంత్రులును, ఆఫ్రెంచిదేశాధీశునకు సకలమర్యాదలు సల్పి, సెంటుజేమ్సునగరంబున విందు లొనర్చిరి. ఇందువలన నాంగ్లేయులకును, ఫ్రెంచివారికిని, కలమైత్రి వృద్ధి

మహిళా పాఠశాల పుస్తకాల పరిశీలనాపట్రిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA130B149
పుస్తకం పేరు	పప్తమైద్యుల చరిత్రము
తారీఖు	30/10/24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	153
పెద్ద సైజు పేజీలు	
భాగ పేజీలు	B2
లేని పేజీలు	123,124
తయారు చేసినది	Habeeka
పేజీలు విడదీసినది	Soumya
స్కాన్ చేసినది	S. J. K. S. H.
పరీక్ష చేసినది	THASIN
పేజీలు పరిశీలించినది	
ప్రింటింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిశీలన	good